

**KKTC 2018 TEMEL EĞİTİM TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM
PROGRAMI'NDA YER ALAN ÖĞRENME ÇIKTILARININ
ÜST DÜZEY DÜŞÜNME BECERİLERİ AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Şevval FERENGİZ

Yüksek Lisans Tezi

Türkçe Eğitimi

Doç. Dr. Yusuf SÖYLEMEZ

AĞRI-2023

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

Şevval FERENGİZ

KKTC 2018 TEMEL EĞİTİM TÜRKÇE DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI'NDA YER ALAN
ÖĞRENME ÇIKTILARININ
ÜST DÜZEY DÜŞÜNME BECERİLERİ AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
DOÇ. DR. YUSUF SÖYLEMEZ

AĞRI-2023

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

TEZ KABUL VE ONAY FORMU

KKTC 2018 Temel Eğitim Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Yer Alan Öğrenme Çıktılarının Üst Düzey Düşünme Becerileri Açısından Değerlendirilmesi

Doç. Dr. Yusuf SÖYLEMEZ danışmanlığında, **Şevval FERENGİZ** tarafından hazırlanan bu çalışma, 16/10/2023 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı **Türkçe Eğitimi** Bilim Dalında **Yüksek Lisans** tezi olarak **oybirliği** ile kabul edilmiştir.

Başkan :

İmza :

Üye :

İmza :

Üye :

İmza :

Enstitü Yönetim Kurulu .../.../... tarih ve / nolu kararı ile onaylanmıştır.

Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaklardan yapılan bildiriş, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak olarak kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “KKTC 2018 Temel Eğitim Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda Yer Alan Öğrenme Çıktılarının Üst Düzey Düşünme Becerileri Açısından Değerlendirilmesi” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- ☒ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

16/01/2023

Şevval FERENGİZ

İÇİNDEKİLER

ÖZET	IV
ABSTRACT.....	V
TEŞEKKÜR.....	VI
TABLolar DİZİNİ	VII
KISALTMALAR DİZİNİ.....	XI

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Kaynak Özetleri	5
1.2. Amaç ve Araştırma Problemi/Soruları/Hipotezleri.....	7

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL TEMELLER.....	8
2.1. Düşünme	8
2.2. Üst Düzey Düşünme Becerileri.....	10
2.3. Eleştirel Düşünme	12
2.4. Yaratıcı Düşünme.....	16
2.5. Yansıtıcı Düşünme	19
2.6. Problem Çözme	24
2.7. KKTC Temel Eğitim Türkçe Dersi Öğretim Programı.....	27

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	29
3.1. Araştırma Modeli	29
3.2. Çalışma Materyali	29
3.3. Verilerin Toplanması	30
3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması	30

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ARAŞTIRMA BULGULARI.....	32
-----------------------------	----

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	122
KAYNAKLAR	128
ÖZGEÇMİŞ	133

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KKTC 2018 TEMEL EĞİTİM TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NDA YER ALAN ÖĞRENME ÇIKTILARININ ÜST DÜZEY DÜŞÜNME BECERİLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Şevval FERENGİZ

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Yusuf Söylemez

Küreselleşen dünya sisteminde bireyin sistemin nitelikli bir parçası olabilmesi ve çağa ayak uydurabilmesi için birtakım becerilere sahip olması gerekmektedir. Günümüzde bu becerilerin okullarda planlı ve programlı bir şekilde öğrencilere kazandırılması zorunluluk haline gelmiştir. Üst düzey düşünme becerileri de okullarda öğrenciye kazandırılması gereken önemli becerilerdendir. Bu çalışma KKTC 2018 Temel Eğitim Türkçe Dersi Programı'nda yer alan öğrenme çıktılarını üst düzey düşünme becerileri bağlamında değerlendirme amacıyla yapılmıştır. Çalışma kapsamında öğretim programında yer alan 1. sınıftan 8. sınıfa kadar tüm sınıf düzeylerinde yer alan toplam 1002 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir. Nitel araştırma yöntemine göre gerçekleştirilen çalışmada veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi tercih edilmiştir. Toplanan veriler, betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla uzman incelemesi yapılmış ve % 91 oranında güvenilirlik sağlanmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen verilere göre öğretim programında üst düzey düşünme becerilerine yeterince ve eşit oranda yer verilmediği bulgusu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe dersi öğretim programı, üst düzey düşünme becerileri, öğrenme çıktıları.

ABSTRACT

MASTER’S THESIS

THE EVALUATION OF THE LEARNING OUTCOMES IN THE TRNC 2018 BASIC EDUCATION TURKISH LESSON TEACHING PROGRAM IN TERMS OF HIGH-LEVEL THINKING SKILLS

Şevval FERENGİZ

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Yusuf SÖYLEMEZ

In the globalizing world system, the individual needs to have some skills in order to be a qualified part of the system and to keep up with the times. Today, it has become a necessity for students to acquire these skills in a planned and programmed way at schools. High-level thinking skills are also important skills that should be taught to students in schools.. Within the scope of the study, a total of 1002 learning outcomes in all grade levels from the 1st grade to the 8th grade in the curriculum were evaluated. In the study, which was carried out according to the qualitative research method, document analysis was preferred as the data collection method. The collected data were analyzed by descriptive analysis method. In order to ensure the reliability of the research, expert examination was made and 91% reliability was achieved. According to the data obtained within the scope of the research, it was found that high-level thinking skills were not adequately and equally included in the curriculum.

Keywords: Turkish lesson teaching program, high-level thinking skills, learning outcomes.

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans eğitimim süresince bilgisini, desteğini ve sabrını benden esirgemeyen; bana rehberlik eden ve beni yetiştiren kıymetli danışman hocam Sayın Doç. Dr. Yusuf SÖYLEMEZ'e teşekkürlerimi sunarım.

Lisans eğitimim süresince beni yetiştiren, Yüksek Lisans eğitimi için de yüreklendiren ve eğitimim süresince bana rehberlik eden, beni destekleyen, bana yıllardır emek veren kıymetli hocam Sayın Doç. Dr. Bünyamin SARİKAYA'ya teşekkürlerimi sunarım.

Eğitim hayatım boyunca bana her türlü desteği sağlayan, her anlamda yanımda olan, bana inanan ve güvenen değerli aileme teşekkürü borç bilirim.

Şevval FERENGİZ

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. 1. Sınıf “Düzeyine uygun dinleme/izleme becerisi geliştirir.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	32
Tablo 2. 1. Sınıf “Akıcı ve anlamlandırarak okur.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	34
Tablo 3. 1. Sınıf “Kendini yazılı olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	36
Tablo 4. 1. Sınıf “Kendi sözcük dağarcığını geliştirir ve kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	38
Tablo 5. 1. Sınıf “Kıbrıs kültürüne ve Kıbrıs ağızına sahip çıkar.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	38
Tablo 6. 1. Sınıf “Diğer kültürlere, dillere ve ağızlara saygı gösterir.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	39
Tablo 7. 1. Sınıf “Bilgi ve iletişim teknolojilerini Türkçe dersine uygun olarak kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	39
Tablo 8. 2. Sınıf “Düzeyine uygun dinleme/izleme becerisi geliştirir.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	40
Tablo 9. 2. Sınıf “Akıcı ve anlamlandırarak okur.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	42
Tablo 10. 2. Sınıf “Kendini sözlü olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	44
Tablo 11. 2. Sınıf “Kendini yazılı olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	46
Tablo 12. 2. Sınıf “Kendi sözcük dağarcığını geliştirir ve kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	47
Tablo 13. 2. Sınıf “Kıbrıs kültürüne ve Kıbrıs ağızına sahip çıkar.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	48
Tablo 14. 2. Sınıf “Bilgi ve iletişim teknolojilerini Türkçe dersine uygun olarak kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	48
Tablo 15. 3. Sınıf “Düzeyine uygun dinleme/izleme becerisi geliştirir.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	49
Tablo 16. 3. Sınıf “Akıcı ve anlamlandırarak okur.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	51
Tablo 17. 3. Sınıf “Kendini sözlü olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	53
Tablo 18. 3. Sınıf “Kendini yazılı olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	55
Tablo 19. 3. Sınıf “Kendi sözcük dağarcığını geliştirir ve kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	57
Tablo 20. 3. Sınıf “Kıbrıs kültürüne ve Kıbrıs ağızına sahip çıkar.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	57
Tablo 21. 3. Sınıf “Bilgi ve iletişim teknolojilerini Türkçe dersine uygun olarak kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	58

Tablo 22. 4. Sınıf “Düzeyine uygun dinleme/izleme becerisi geliştirir.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	58
Tablo 23. 4. Sınıf “Hızlı, akıcı ve anlamlandırarak okur.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	60
Tablo 24. 4. Sınıf “Kendini sözlü olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	63
Tablo 25. 4. Sınıf “Kendini yazılı olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	65
Tablo 26. 4. Sınıf “Kendi sözcük dağarcığını geliştirir ve kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	67
Tablo 27. 4. Sınıf “Kıbrıs kültürüne ve Kıbrıs ağızına sahip çıkar.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	67
Tablo 28. 4. Sınıf “Dili, farklı amaçlar için kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	68
Tablo 29. 4. Sınıf “Bilgi ve iletişim teknolojilerini Türkçe dersine uygun olarak kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri.....	68
Tablo 30. 5. Sınıf “Düzeyine uygun dinleme/izleme becerisi geliştirir.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	69
Tablo 31. 5. Sınıf “Hızlı, akıcı ve anlamlandırarak okur.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	71
Tablo 32. 5. Sınıf “Kendini sözlü olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	74
Tablo 33. 5. Sınıf “Kendini yazılı olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	75
Tablo 34. 5. Sınıf “Kendi sözcük dağarcığını geliştirir ve kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	77
Tablo 35. 5. Sınıf “Kıbrıs kültürüne ve Kıbrıs ağızına sahip çıkar.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	78
Tablo 36. 5. Sınıf “Dili, farklı amaçlar için kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	78
Tablo 37. 5. Sınıf “Bilgi ve iletişim teknolojilerini Türkçe dersine uygun olarak kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri.....	79
Tablo 38. 6. Sınıf “Düzeyine uygun dinleme/izleme becerisi geliştirir.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	79
Tablo 39. 6. Sınıf “Hızlı, akıcı ve anlamlandırarak okur.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	82
Tablo 40. 6. Sınıf “Kendini sözlü olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	85
Tablo 41. 6. Sınıf “Kendini yazılı olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	86
Tablo 42. 6. Sınıf “Farklı yazar, şair ve yazın türlerini tanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	88
Tablo 43. 6. Sınıf “Yazınsal türlerdeki iletileri kendi yaşantısı ile içselleştirir.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	89

Tablo 44. 6. Sınıf “Düzeyine ve ilgisine uygun farklı konularda yazınsal türlere yönelik ürünler oluşturur.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	89
Tablo 45. 6. Sınıf “Yazın aracılığıyla sanatsal bakış açısı geliştirir ve kendi yazın tarzını belirler.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	90
Tablo 46. 6. Sınıf “Kendi sözcük dağarcığını geliştirir ve kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	91
Tablo 47. 6. Sınıf “Kıbrıs kültürüne ve Kıbrıs ağızına sahip çıkar.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	91
Tablo 48. 6. Sınıf “Dili, farklı amaçlar için kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	92
Tablo 49. 6. Sınıf “Bilgi ve iletişim teknolojilerini Türkçe dersine uygun olarak kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri.....	92
Tablo 50. 7. Sınıf “Düzeyine uygun dinleme/izleme becerisi geliştirir.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	93
Tablo 51. 7. Sınıf “Hızlı, akıcı ve anlamlandırarak okur.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	96
Tablo 52. 7. Sınıf “Kendini sözlü olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	99
Tablo 53. 7. Sınıf “Kendini yazılı olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	100
Tablo 54. 7. Sınıf “Farklı yazar, şair ve yazın türlerini tanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	102
Tablo 55. 7. Sınıf “Yazınsal türlerdeki iletileri kendi yaşantısı ile içselleştirir.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	103
Tablo 56. 7. Sınıf “Düzeyine ve ilgisine uygun farklı konularda yazınsal türlere yönelik ürünler oluşturur.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	103
Tablo 57. 7. Sınıf “Yazın aracılığıyla sanatsal bakış açısı geliştirir ve kendi yazın tarzını belirler.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	104
Tablo 58. 7. Sınıf “Kendi sözcük dağarcığını geliştirir ve kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	105
Tablo 59. 7. Sınıf “Kıbrıs kültürüne ve Kıbrıs ağızına sahip çıkar.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	105
Tablo 60. 7. Sınıf “Dili, farklı amaçlar için kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	106
Tablo 61. 6. Sınıf “Bilgi ve iletişim teknolojilerini Türkçe dersine uygun olarak kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri.....	106
Tablo 62. 8. Sınıf “Düzeyine uygun dinleme/izleme becerisi geliştirir.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	107

Tablo 63. 8. Sınıf “Hızlı, akıcı ve anlamlandırarak okur.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	109
Tablo 64. 8. Sınıf “Kendini sözlü olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	112
Tablo 65. 8. Sınıf “Kendini yazılı olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	114
Tablo 66. 8. Sınıf “Farklı yazar, şair ve yazın türlerini tanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	116
Tablo 67. 8. Sınıf “Yazınsal türlerdeki iletileri kendi yaşantısı ile içselleştirir.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	116
Tablo 68. 8. Sınıf “Düzeyine ve ilgisine uygun farklı konularda yazınsal türlere yönelik ürünler oluşturur.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	117
Tablo 69. 8. Sınıf “Yazın aracılığıyla sanatsal bakış açısı geliştirir ve kendi yazın tarzını belirler.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	118
Tablo 70. 8. Sınıf “Kendi sözcük dağarcığını geliştirir ve kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	119
Tablo 71. 8. Sınıf “Kıbrıs kültürüne ve Kıbrıs ağızına sahip çıkar.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	119
Tablo 72. 8. Sınıf “Dili, farklı amaçlar için kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri	120
Tablo 73. 8. Sınıf “Bilgi ve iletişim teknolojilerini Türkçe dersine uygun olarak kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri.....	121

KISALTMALAR DİZİNİ

Çev.	Çeviren
KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
TDK	Türk Dil Kurumu
TEP	Temel Eğitim Programı
TEPGEP	Temel Eğitim Program Geliştirme Projesi
Vd.	Ve diğerleri

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Düşünme; doğumla başlayan, sonraki yıllarda da doğrudan ya da dolaylı yollarla geliştirilen, zihnimizin doğal bir işlemidir. Düşünme, bireyin her alanda gelişimini sağlayan; öğrenmesine ve geleceğine yön veren önemli bir beceridir (Güneş, 2012). Bu yönüyle düşünme, insanı diğer canlılardan ayıran en belirgin yetidir (Semerci, 2003). İnsanoğlu yaşam serüveni içerisinde türünün yeryüzünden silinip gitmemesini değiştirip gelişen ve çağa ayak uyduran düşünme becerisine borçludur. Descartes “Düşünüyorum, öyleyse varım.” önermesi ile varlığının kanıtı olarak düşünmeyi öne sürmüş ve kendisini özü ya da doğası yalnızca düşünmek olan bir töz olduğunu ifade etmiştir (Descartes, 1637: 36). Düşünme eylemi tanımlanırken araştırmacılar pek çok beceriden bahsetmektedir ve tanımlı konusunda fikir birliği bulunmamaktadır. Genel olarak amaçlı, aktif, bilinçli ve organize edilmiş ve çok boyutlu bir süreç olduğu söylenebilir (Cüceloğlu, 2008: 215; Söylemez, 2018a: 14). Farabi’ye göre düşünme üst düzey akıl etkinliğidir (Sönmez, 2020: 126).

“Bloom ve arkadaşlarının yapmış olduğu sınıflandırmaya göre iki tür düşünme becerisi vardır: Alt düzey düşünme becerisi ve üst düzey düşünme becerisi. Alt düzey düşünme becerisi bilgi, kavrama ve uygulama; üst düzey düşünme ise analiz, sentez, değerlendirme basamaklarından oluşur” (Yavaş, 2013: 27). Alt düzey düşünme becerileri ezbere bilinen ancak yeni bir probleme veya duruma aktarılamayan gerçek bilgileri içerir (Bayra, 2020: 13). Bilgi veya tekniğin üretilmesi, farklı durumlara aktarılması noktasında bireyin yaşantısını sekteye uğratar. Üst düzey düşünme becerilerinde ise birey kendi düşünme süreçlerinin farkındadır, bunları izler ve denetler, yeniden düzenler ve iyileştirir (Güneş, 2012). Tanımlamalardan hareketle üst düzey düşünme eyleminin birçok beceriden oluşan çok boyutlu bir süreç olduğunu söylemek mümkündür (Çakır, 2013; Söylemez, 2018a; Kutlu, Doğan ve Karakaya, 2017). Hangi becerilerden oluştuğu konusunda kesin bir sınıflandırma yapılmamıştır. Araştırmalardan hareketle üst düzey düşünme becerilerinin genel olarak analiz, sentez, değerlendirme, eleştirel, yaratıcı, yansıtıcı, analitik, metabilişsel, lateral, problem çözme, karar verme becerileri olarak

değerlendirildiği söylenebilir (Çakır, 2013; Yavaş, 2013; Söylemez, 2018a ve 2018b; Zengin, 2018; Aslan, 2019; Bozer Özşaraç, 2019; Ödemiş, 2019; Ünveren Kapanadze, 2019; Erol, 2021; Sarıkaya, 2021; Kılıç ve Kabadayı, 2022). Bu çalışmada da üst düzey düşünme becerileri eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, yansıtıcı düşünme ve problem çözme olarak ele alınmıştır.

Eleştirel düşünme kısaca “bir şeyi iyi ve kötü yanlarıyla değerlendirme” olarak tanımlanabilir (Söylemez, 2018: 74). Elbette bu değerlendirme alelâde bir değerlendirme değildir, belirli kıstasları ve alt becerileri vardır. Eleştirel düşünme becerisi genel hatlarıyla “sorgulayıcı yaklaşım, yorumlama ve karar vermeyi kapsar” (Yıldız vd. 2013: 221). Bir yönetim biçimi olmaktan çok bir yaşam biçimi olması gereken demokrasiyi benimseyen bireylerin en önemli özelliklerinden biri de eleştirel düşünme becerilerine sahip olmalarıdır (KKTC Temel Eğitim Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2018: 15).

Yaratıcı düşünmenin tanımı konusunda fikir birliğine varılamamıştır. Farklı bilim dalları kendi alanlarına ve metodolojilerine göre tanımlama yapmıştır (Özdere, 2011: 46). Genel olarak özgün bir ürün ya da düşünce üretmek şeklinde tanımlanabilir. Sırasıyla hazırlık, kuluçka, aydınlanma, değerlendirme aşamalarından sonra yaratım gerçekleşir. Yaratıcılık denilince akla sadece ortaya yeni bir ürün koymak, yoktan var etmek gelmemelidir. Mevcut bilgilerden yeni sentezler oluşturma, problemlere yeni ve farklı çözümler bulma, temel fikri farklı ortamlarda kullanma, eski fikirlere yeni kimlikler kazandırma ve alışlagelmişin dışında düşünme de yaratıcı düşünme ile ilgilidir. İnsanlık gelişimini temelde düşünme olmak üzere yaratıcı düşünmeye borçludur. Günümüzde çağdaş toplumlarda yaratıcılığın üzerinde önemle durulmaktadır. Bilimsel ve sanatsal anlamda yaratıcı bireyler yetiştirmenin toplumun ilerleyebilmesi, dünyada yer edinmesi ve söz sahibi olabilmesi açısından oldukça önemli bir gereklilik olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır (KKTC Temel Eğitim Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2018: 14).

Yansıtıcı düşünme, bireyin deneyimini hatırladığı, üzerine düşündüğü ve bir amaca yönelik değerlendirme yaptığı süreçtir (Akt. Yorulmaz, 2006: 20). Eğitsel faaliyetler bağlamında ele almak gerekirse öğrencinin kendi öğrenme sürecine yönelik kararlar alması ve öğrenme sürecini değerlendirmesi şeklinde tanımlanabilir.

Öğrenci ne amaçla öğreneceğine, nasıl ve ne şekilde öğreneceğine, öğrenip öğrenemediğine yönelik kararlar verir ve kendi öğrenme sürecine yönelik değerlendirme yapar.

Problem; kişinin karşılaştığı, gidişatı sekteye uğratan, kişiye rahatsızlık veren, çözümleyebilmek için üzerine düşünülmesi gereken güçlükler olarak tanımlanabilir (Çınar, 2007: 4). Problem çözme becerisini işe koşmak için öncelikle ortada bir problem durumunun olması gerekir. Kişi karşılaştığı problemi çözebilmek için öncelikle problemin farkında olmalı ve problem durumunu tanımlamalıdır. Daha sonra problemle ilgili bilgi (ne ile ilgilidir, nasıl çözülür, ne ile ve kim ile çözüleceğine dair bilgi) toplanmalı ve olası çözüm yolları belirlenmelidir. Bunun ardından çözüm yolları denenmeli, problemin çözümüne dair elde edilen sonuçlar değerlendirilmeli ve doğrulanmalıdır (Söylemez, 2018b). “Problem çözme, günümüzde en çok sözü edilen ve üzerinde en çok durulan üst düzey düşünme becerisidir.” (KKTC Temel Eğitim Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2018: 15).

Düşünme zihnin sıradan bir faaliyeti değildir, doğal bir faaliyetidir ancak geliştirilmesi gerekir (Güneş, 2012). Çağdaş dünya yaşantısı, bireyi düşünme faaliyetleri noktasında üst düzeyde gelişimini zorunlu kılmış; aksi durumda bilimde ve teknolojiye hızla ilerleyen çağı takip etmek epey zorlaşmıştır.

Düşünme, eğitsel faaliyetlerin temel bileşenidir; öğrenme, düşünme eylemi ile gerçekleşir. Düşünme eylemi gelişimini yaşam boyu sürdürür. Yaşantımız, düşünme faaliyetlerimizin niteliğinin bir sonucudur. Bu denli önemli olmakla birlikte basit bir faaliyet değildir; planlı, programlı ve sistemli bir şekilde geliştirilmesi gerekir bu da ancak eğitim yolu ile gerçekleştirilebilir. Günümüzde düşünme becerilerinin geliştirme pek çok ülkenin önemli bir sorunudur çünkü yapılan araştırmalar öğrencilerin düşünme becerilerini yeterince geliştiremediklerini göstermektedir (Güneş, 2012). Salt bilgi aktarımı yerine eğitim öğretim faaliyetleriyle öğrenciye çağın koşullarına uyum sağlayabilecekleri becerileri kazandırmak okulların birincil hedefi olmalıdır çünkü “çağımız sadece bilen değil bilgiyi yorumlayabilen, üretebilen ve aşabilen bireylerin başarıyı yakalayabilecekleri bir çağdır” (Söylemez, 2018a: 22). Düşünme becerilerinin geliştirilmesinin önemi gün geçtikçe artmakla birlikte bilim ve teknolojiye gelişmelerle ileriye dönük

sürekli bir devinim içindeki insan yaşamı çağın koşulları göz önünde bulundurulunca düşünme becerilerinin bir üst boyuta taşınmasını gerekli kılmıştır. Konunun önemi sebebi ile ülkemizde de bununla ilgili bir çalışma yapılmış olup “Düşünme Eğitimi dersi, 2006-2007 öğretim yılından itibaren ilköğretim düzeyinde haftada 1 ders saati ve seçmeli olarak okutulmaktadır. Düşünme Eğitimi dersi, ilköğretim düzeyinde 6, 7 ve 8. sınıfların herhangi birinde seçilip okutulabileceği gibi tamamında da okutulabilmektedir” (Ülger, 2012). Örgün eğitim kurumlarında verilen her ders gibi bu ders için de bir öğretim programı hazırlanmıştır.

Eğitim aracılığı ile düşünme becerisinin geliştirilmesi bireyin yaşantısını da olumlu yönde etkileyecektir. Günümüz yaşam koşullarına uyum sağlayabilmek düşünme becerilerinin geliştirilmesiyle mümkündür. Temelde düşünmeyi geliştirme çabaları bilgiyi edinme, anlama ve öğrenmeyi çok daha ileri noktalara taşıyacak; öğrenme sürecini daha nitelikli hale getirecektir. Bu konuda öğretim programlarının rolü büyüktür. “Öğretim programı, öğrencilere bir plana göre kazandırılması istenilen öğrenim yaşantılarının tümünü içine alan programdır” (Eğitim Terimleri Sözlüğü, 1981: 120). Nitelikli bir eğitim, nitelikli programların rehberliğiyle gerçekleştirilebilir.

“Düşünme ile dil arasında vazgeçilmez bir bağ vardır” (Güneş, 2012). “Bireyin anadilini etkin bir biçimde öğrenmesi yaşamsal bir gerekliliktir. Birey kendi anadilinde yetkinliğe ulaştıkça düşünme, yaratma, iletişim kurma, tartışma gibi birçok beceriyi başarılı bir biçimde gerçekleştirebilecektir. Türkçe dersi, aynı zamanda okullarda öğretilen bütün derslerle ve akademik başarıyla doğrudan ilişkilidir. Bireyin anadili becerisi geliştikçe anlama ve anlatma becerileri, dolayısıyla diğer derslerdeki akademik başarısı da gelişecektir” (KKTC Temel Eğitim Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2018: 25). Türkçe dersi için öğretim programı geliştirilirken sadece anadili geliştirme amacı güdülmemelidir. Öğrencinin akademik başarısıyla birlikte sosyal yaşantısını ve daha geniş kapsamda yaşantısını etkilediği göz ardı edilmemeli ve günümüz koşulları düşünüldüğünde küreselleşen dünya ihtiyaçlarını karşılayabilme noktasında öğrencinin üst düzey düşünme yetisini de geliştirilmesinin üzerinde önemle durulmalıdır. Çağını yaşayan, ülkenin kalkınmasında ve geleceğe taşınmasında rol oynayabilecek seviyede donanımlı bireyler yetiştirilmesi hedeflenmelidir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti genç bir ülkedir. Hem kendi içerisinde hem de coğrafi koşullar sebebiyle pek çok sorunla karşı karşıya kalmıştır. Farklı yönetimler altında yaşamış ve bu durum her alanda olduğu gibi eğitim alanında da birtakım olumsuzluklara sebebiyet vermiştir. Ülkenin eğitim politikaları, yönetim altında oldukları devletin politikalarına göre şekillenmiştir; dolayısıyla ülkede köklü ve özgün bir eğitim sistemi gelişmeye imkân bulamamıştır. Ancak zaman içerisinde Kıbrıs Türk toplumunun ihtiyaçlarına ve toplumsal özelliklerine; ülkenin mevcut koşullarına ve toplumun beklentilerine uygun, dünyadaki gelişmelerin de gerisinde kalmayacak çağdaş bir öğretim programının hazırlanması kaçınılmaz olmuştur. Bu amaçla “Temel Eğitim Program Geliştirme Projesi (TEPGEP)” ile öğretim programı geliştirme çalışmaları başlamıştır. Program eklektik bir yaklaşımla geliştirilmiştir. Temel Eğitim Programı içerisinde yer alan Türkçe Dersi Öğretim Programı, içerisinde 1. sınıf düzeyinden 8. sınıf düzeyine kadar derse uygun öğrenme çıktılarının yer aldığı, çıktıların sarmal yapıda programlanarak geliştirildiği bir öğretim programıdır. Çıktılar hazırlanırken bazı ölçütler dikkate alınmıştır. Bu ölçütlerden biri de öğrenme çıktılarının üst düzey düşünme becerilerini geliştirecek nitelikte olmasıdır. Program Türkçenin öğretim, bilim ve kültür dili olarak kullanımını temel almakla birlikte Kıbrıs ağzının da bilinmesi ve yaşatılması kültürel açıdan bir gereklilik olarak görülmüştür ve programda bununla ilgili duyuşsal öğrenme çıktılarına da yer verilmiştir. Programın amacı “Türkçeyi doğru ve etkili kullanan; ulusal ve evrensel değerler bağlamında diğer dillere, ağız özelliklerine saygı duyan ve genel olarak dil bilinci, sevgisi ve kullanım duyarlılığı olan öğrenciler yetiştirmek” olarak ifade edilmiştir (KKTC Temel Eğitim Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2018: 25).

1.1. Kaynak Özetleri

Türkçe Eğitimi alanında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile ilgili yazılmış 1 doktora tezi ve 6 yüksek lisans tezi bulunmaktadır ancak üst düzey düşünme becerileri ile ilgili yazılmış tez çalışması bulunmamaktadır. Türkçe Eğitimi alanında üst düzey düşünme becerileri ile ilgili yapılmış 3 doktora tezi çalışması (Bozer Özaraç, 2019; Özcan 2022; İşçi, 2022) ve 2 yüksek lisans tezi çalışması

(Öksüzöğlu, 2022; Soyer, 2022;) vardır ancak bu çalışmalar öğretim programı değerlendirmeye yönelik değildir.

Türkçe dersi öğretim programlarında yer alan kazanımların üst düzey düşünme becerileri bağlamında değerlendirildiği makaleler ve içerikleri kısaca şu şekilde derlenmiştir:

Söylemez (2018b), “2018 Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Kazanımların Üst Düzey Düşünme Becerileri Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi yöntemini tercih etmiş ve çalışmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla kodlayıcılar arası güvenirlik kullanmıştır. Toplanan veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın evrenini 2018 Türkçe Öğretim Programı’ndaki tüm kazanımlar oluştururken örneklemini amaçlı örneklem yolu ile seçilmiş 4-8. sınıflara ait temel dil becerileri kazanımları oluşturmaktadır. Yapılan değerlendirme sonucunda 2018 Türkçe Öğretim Programı’nın içeriğinin eleştirel düşünme ve yansıtıcı düşünme açısından zengin olduğu ancak yaratıcı düşünme ve problem çözme ile ilgili kazanımların sayısının yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır.

Ünveren Kapanadze (2018), “2018 Türkçe Öğretim Programındaki Kazanımların Üst Düzey Düşünme Becerileri Bağlamında İncelenmesi” adlı çalışmasında 1-8. sınıflara ait ortak kazanımları değerlendirmiştir. Araştırmanın evrenini 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı’ndaki tüm kazanımlar; örneklemini ise amaçlı örneklem yolu ile seçilmiş 1-8. sınıflara ait ortak kazanımlar oluşturmaktadır. Veriler doküman incelemesi yöntemiyle toplanmış ve betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Çalışmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla değerlendirmeler arası güvenirliğe bakılmıştır. Yapılan değerlendirmeye göre kazanımlarda belli oranda düşünme becerilerine yer verildiği ancak kazanımların birçoğunun doğrudan doğruya bir ya da birden fazla düşünme becerisini ifade eden, bunu açık bir şekilde ortaya koyan bir yapıda olmadığı; üst düzey düşünme becerilerinin hepsinin aynı düzeyde ve frekansta kazanımlara sindirilmediği saptanmıştır.

Kılıç ve Kabadayı (2022), “Türkçe Dersi Öğretim Programı 5. sınıf Düzeyindeki Kazanımların Üst Düzey Düşünme Becerileri Açısından İncelenmesi”

adlı çalışmalarında verileri doküman inceleme yöntemiyle toplanmış, betimsel analiz yöntemi ile analiz etmişlerdir. Araştırmanın evrenini MEB 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan tüm sınıf düzeyindeki (1-8) kazanımlar, örneklemini ise 5. sınıfa ait kazanımlar oluşturmaktadır. Kazanımlar eleştirel, yaratıcı, yansıtıcı, analitik, metabilşsel ve lateral düşünme becerileri bağlamında değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre kazanımların tamamı birden fazla düşünme becerisini ifade eden, açık bir şekilde ortaya koyan yapıdadır.

Araştırmaların yöntemleri incelendiğinde nitel araştırma yöntemine göre gerçekleştirilen çalışmalarda veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi tercih edilmiştir. Verilerin analizi ise betimsel analiz ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmaların ortak noktası ise genel olarak Türkçe öğretiminde üst düzey düşünme becerilerinin her birine eşit oranda yer verilmediğidir.

1.2. Amaç ve Araştırma Problemi/Soruları/Hipotezleri

Bu çalışmanın amacı 2018 yılında KKTC Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı tarafından hazırlatılan Temel Eğitim Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan çıktıların üst düzey düşünme becerileri açısından değerlendirilmesidir.

Araştırmanın problem cümlesi:

“KKTC 2018 Temel Eğitim Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan öğrenme çıktıları üst düzey düşünme becerilerine uygun mudur?” olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın alt problemleri:

1. Hangi sınıf düzeyinde yer alan öğrenme çıktıları üst düzey düşünme becerilerine daha çok hitap eder?
2. Öğrenme çıktıları, üst düzey düşünme becerilerine hitap etmesi açısından değerlendirildiğinde sınıf düzeyleri arasında farklılık var mıdır?
3. Programda yer alan öğrenme çıktıları değerlendirildiğinde çıktılar hangi üst düzey düşünme becerisine daha az; hangisine daha fazla hitap etmektedir?
4. Programda birden fazla üst düzey düşünme becerisine hitap eden öğrenme çıktısı/çıktıları var mıdır?

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL TEMELLER

2.1. Düşünme

Düşünme, TDK Güncel Türkçe Sözlük'te “duyum ve izlenimlerden, tasarımlardan ayrı olarak aklın bağımsız ve kendine özgü durumu; karşılaştırmalar yapma, ayırma, birleştirme, bağlantıları ve biçimleri kavrama yetisi” olarak tanımlanmaktadır (<https://sozluk.gov.tr/>). Düşünme ile ilgili birçok tanım yapılmıştır. Düşünme Farabi' ye göre en üst düzeydeki akıl etkinliğidir. Düşünmeyle hem duygu hem de imgelemeden daha açık bilgi elde edilir. (Sönmez, 2020: 126). Aristo' ya göre aklın bağımsız ve özgün bir eylemi olan düşünme, karşılaştırma, ayırma, birleştirme, bağlantıları ve biçimleri kavrama becerisidir. John Dewey, düşünmenin hissedilen bir güçlkle başladığını söylemektedir (Güneş, 2012). Descartes “Düşünüyorum, öyleyse varım.” önermesiyle düşünmenin var olmanın ön koşulu olduğunu ve kendisinin “bütün özü ya da doğası yalnızca düşünmek olan bir töz” olduğunu ifade etmiştir (Descartes, 1637: 36). Demirel (2021: 40), düşünme becerisini karar vermede, düşünceleri yapılandırmada ve rasyonel düşünce ve sonuçları ilişkilendirmede akli ve zekâyı kullanma yeteneği olarak tanımlamaktadır. Özden (2011: 27) ye göre düşünme “bir konu hakkında görüş bildirmek, çözüm üretmek, bir konu hakkında karar vermek, bir konuyu incelemek, nesne ve olaylar arasındaki ilişkilerden yola çıkarak bir sonuca varmak, eldeki bilgileri mukayese etmek, ayırmak, birleştirmek, kavramak” gibi becerilerden oluşan bilişsel girişimlerdir. Özden (2021: 139) düşünmeyi; gözlem, tecrübe, sezgi, akıl yürütme ve diğer kanallarla elde edilen bilgiyi denetimli bir şekilde yoğurup şekillendirme olarak tanımlamıştır. Cüceloğlu (2008: 215), düşünmeyi içinde bulunulan durumu anlayabilmek için gerçekleştirilen bir zihinsel süreç olarak tanımlamış ve bu sürecin aktif, amaçlı ve organize edilmesi gerektiğini söylemiştir. “Lipman (2003; akt. Bozer Özaraç, 2019: 1) düşünme becerilerinin; özel becerilerden genel becerilere, mantıksal akıl yürütme yeterliliğinden birbirinden uzak benzerlikleri zekice algılayabilme yeterliliğine, tüm bölümler içinde ayrıştırabilme kapasitesinden tesadüfî kelime veya düşüncelerin bir araya gelerek bir bütün oluşturabilme

kapasitesine, sürecin nasıl oluşacağına ilişkin tahmin yürütme becerisinden tek yönlü ve benzer durumları ayırt edebilme becerisine, alternatif olasılıkları keşfetme gücünden sistematik ve genel hayalleri keşfetmeye, problem çözme kapasitesinden problemlerle ortaya çıkan engelleri atlatma kapasitesine, değerlendirme becerisinden yeniden değerlendirme normu oluşturma becerisine uzandığını, düşünme becerilerinin birçok yönü olduğunu ve kişiye göre farklılık gösterdiğini, çünkü her insanın zekâ işlevlerinin farklı olduğunu ve buna göre de düşünme becerilerinin farklı şekillerde ortaya çıkacağını vurgulamaktadır.”

“Aristoteles’ e göre düşünme, insanı hayvandan ayıran belirgin bir özneliktir, usun bağımsız ve kendine özgü eylemidir, karşılaştırma, ayırma, birleştirme, bağlantıları ve biçimleri kavrama yetisidir. Doğru düşünmenin kurallarını mantık bilimi belirler ve Aristoteles mantığında üç önemli ilke vardır:

1. Özdeşlik ilkesi: Her kavram kendi kendisine özdeşdir.
2. Çelişmezlik ilkesi: Birbiri karşısına konulmuş iki çelişen yargı aynı anda doğru olamaz, birinin yanlış olması gerekir.
3. Üçüncünün olmazlığı ilkesi: Birbiri karşısına konulmuş iki çelişen yargı aynı anda yanlış olamaz, birinin doğru olması gerekir.

Bu üç ilkeye bir dördüncü ilke de bazı mantık bilimciler tarafından eklenmiştir.

4. Yeterli neden ilkesi: Her yargının mutlaka yeterli bir nedeni vardır.” (Akt. Tomaç, 2012: 10).

Düşünme eylemi çok boyutlu bir süreçtir ve gerçekleştirilme biçimi açısından şu başlıklara ayrılır: “Yansıtıcı, yaratıcı, eleştirel, analitik, metabilişsel, tümevarımsal, tümdengelimsel, analogik, yakınsak, ıraksak, lateral, dönüşümsel, bütünleştirmeci, hipotetik, global, refleksif, onnipotent, ikonik.” (Söylemez, 2018a: 14).

Güneş (2012) düşünmeyi bireyin dil gelişimini, zihinsel gelişimini ve sosyal gelişimini sağlayan, geleceğini şekillendiren oldukça önemli bir beceri olarak tanımlamış ve bilgi edinme, anlama ve öğrenme sürecinin en önemli bileşeni olduğunu ifade etmiştir. “Beceri, bir kimsenin bedensel ya da düşünsel bir çaba göstererek bir işi kolaylık ve ustalıkla yapabilmesi olarak tanımlanmaktadır” (Eğitim

Terimleri Sözlüğü, 1981: 26). Düşünme becerisi, düşünme eyleminin bilinçli bir şekilde ve çabayla her koşulda rahatlıkla ve ustaca gerçekleştirilmesi olarak tanımlanabilir. Çağımızın eğitim programlarında düşünmenin, konu olarak öğretilmesi yerine, beceri olarak kazandırılması amaçlanmaktadır (Söylemez, 2018a: 9).

2.2. Üst Düzey Düşünme Becerileri

Düşünme becerisi, insanı diğer canlılardan ayıran öznelilik (Akt. Tomaç, 2012: 10), yaşam boyu gelişimini ve değişimini sağlayan bir yetidir (Karakoç, 2019: 35). Pek çok araştırmacıya göre üst düzey düşünme becerileri olarak değerlendirilen beceriler Bloom'un taksonomisinden türetilmiştir. Araştırmacıların, üst düzey düşünmeyi anlama ve uygulamasının üst düzey düşünme kavramını kullandığı alana, deneyimlerine, bakış açısına ve uygulama türüne göre değiştiği görülmektedir. Üst düzey düşünme becerilerine yönelik farklı tanımlamalar ve basamakları farklı kategorilerde sınıflandırmalar bu becerileri tanımlama noktasında fikir birliği olmadığını gösterir. (Akt. Bozer Özaraç, 2013: 12).

Bloom ve arkadaşlarının yaptığı sınıflandırmaya göre alt düzey ve üst düzey olmak üzere iki tür düşünme becerisi vardır. Alt düzey düşünme becerileri bilgi, kavrama ve uygulama basamaklarından oluşurken üst düzey düşünme becerileri ise analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarından oluşmaktadır (Yavaş, 2013: 27).

“Üst düzey düşünme, düşünme üzerine düşünme, nasıl düşündüğünü izleme işlemlerini kapsar. Bireyin kendi zihinsel süreçlerinin nasıl işlediğini anlayarak bu süreçleri denetim altına alması ve daha nitelikli bir öğrenme için bu süreçleri yeniden düzenleyerek daha etkili bir biçimde kullanabilmesini amaçlamaktadır” (Güneş, 2012).

“Underbakke, Borg ve Peterson (1993), üst düzey düşünmeyi, tahminde bulunmak, sorunları tartışmak, bir konuyu analiz etmek ya da bir problemi çözmek amacına ulaşmak için zihinde var olan bilgiyi yeni bilgi ile ilişkilendirmek ya da yeniden düzenlemek olarak tanımlamaktadırlar. Üst düzey düşünmenin genellikle öğretilen içerikten/bilgiden bağımsız, zihinde gerçekleşen durumlar ile ilgili olduğu düşünülse de üst düzey düşünme içeriği/bilgiyi işleme yollarını içeren bir süreçtir.

Çünkü etkili biçimde düşünmeyi öğrenmek, bilgi ile uğraşabilecek daha etkili yolları öğrenmektir” (Akt. Bozer Özsera, 2013: 10).

Resnick’ e göre (1987) st düzey düşünme;

- “Ayrıntılı zihinsel etkinlikler, akıl yürütme ve karmaşık durumların analizini gerektirme gibi birden çok özelliğe sahiptir.”
- Karmaşıktır ve bilgileri düzenleme kişiye bağlıdır. Süreç ilerlerken net ve kesin doğru cevaplar yoktur.
- “st düzey düşünmede istenilen karmaşık düşünme süreçlerini kullanarak, hazır sunulan bilgilerden çıkarımlar yapmak, bu çıkarımlardan anlamlı yeni bilgiler inşa etmek, ilişkileri analiz edebilmek gibi zihinsel faaliyetlerdir.”
- “İyi düşünme belirli bilgi kapasitesine bağlıdır, ancak st düzey düşünme disiplinler ve durumlar arasında bağ kurarak oluşturulur.”
- “Düşünürün görevi, bir olguya anlam yükleyebilmek ve bu olgunun yapısını oluşturmaktır” (Akt. Erol, 2021: 9).

st düzey düşünme becerileri öğrencilerin yaşantılarında başarı sağlayan yetenek düzeyindeki davranışlardır ve bu beceriler tek başına bir beceriymiş gibi sınırlandırılıp tanımlanmamalıdır. Bu beceriler birden fazla bilgi ve becerinin sentezinden oluşur; bilişsel, duyuşsal ve devinimsel özelliklerin bütünüdür. “Bireyin birden fazla beceriyi, kendi bireysel özellikleriyle ilişkilendirerek kullanmasıdır” (Kutlu, Doğan ve Karakaya; 2017: 15).

akır (2013: 7)’ ın tanımlamasından hareketle st düzey düşünme becerileri, temel düşünme becerilerinin sistemli bir şekilde organize edilmesini gerektiren pek çok bilişsel etkinliği kapsar. Bunlar “karşılaştırma, bir yargıya varma, belirsizlikle başa çıkma, esnek düşünme, eleştirel düşünme, planlama, karar verme, problem çözme, yaratıcı düşünme” dir.

st düzey düşünme becerileri “problem çözme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, karar verme, analiz, sentez, değerlendirme” şeklinde genellenebilir (Zengin, 2018: 7).

Düşünme becerilerinin geliştirilmesinin önemi gün geçtikçe artmakla birlikte bilim ve teknolojiadaki gelişmelerle ileriye dönük sürekli bir devinim içindeki insan yaşamı çağın koşulları göz önünde bulundurulduğunda düşünme becerilerinin bir üst boyuta taşınmasını gerekli kılmıştır. “Bloom’un bilişsel alan taksonomisinde, üst düzey düşünme becerileri; bilgi, kavrama ve uygulama yeteneklerine odaklanan alt düzey düşünme kategorilerinin aksine genellikle analiz, sentez ve değerlendirme gibi üst düzey alanlarla ilgilidir. Bu nedenle yansıtıcı düşünme, yaratıcı düşünme problem çözme ve eleştirel düşünme üst düzey düşünme becerileri başlığı altında toplanmaktadır” (Söylemez, 2018a: 25).

2.3. Eleştirel Düşünme

Eleştiri, Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük’te “Bir insanı, bir eseri, bir konuyu doğru ve yanlış yanlarını bulup göstermek amacıyla inceleme işi, tenkit.” olarak tanımlanmıştır (<https://sozluk.gov.tr/>). Eğitim Terimleri Sözlüğü (1981: 61)’nde eleştirici düşünme, “Öncülleri ve kanıtları titizlikle değerlendirdikten sonra ilgili bütün etmenleri göz önünde tutarak ve geçerli mantık yöntemlerinden yararlanarak elden geldiğince nesnel sonuçlara varma süreci.” olarak ifade edilmiştir. Bu kavram Sokrates’e kadar dayanır (Kaya, 1997: 8). Eleştirel kelimesi değerlendirme, yargılama, ayırt etme anlamlarını taşıyan Yunanca “kritikos” terimine karşılık gelmektedir. Latince’ ye “criticus” olarak geçmiş ve bu yolla diğer dillere yayılmıştır. “Eleştirme, bir şeyi iyi ya da kötü yanlarıyla değerlendirme.” anlamına gelmektedir (Söylemez 2018a: 74). Gülveren (2007: 22)’e göre eleştirel düşünme becerileri “çıkarım, yorumlama, açıklama, değerlendirme ve sonuca ulaşmadır. Buna karşılık eleştirel düşünme tutumları; amaçlı olma, ilgili konuya ilişkin bilgilere sahip olma, ileri sürülen fikirleri destekleyici veya onları çürüten kanıtlar arama, sistematik olma, sistemli düşünme, katı bir tutumdan çok esnek düşünme, her türlü görüşe açık olma, düşüncelerini rahatlıkla ifade etme, kendine güven duyma” olarak sayılabilir.

Özden (2019: 29, 30) farklı tanımlamalardan hareketle eleştirel düşünmede ortak olarak şu becerilerin ele alındığını saptamıştır: “Argümanları, iddiaları veya kanıtları analiz etmek, endüktif veya tümdengelimli muhakeme kullanarak çıkarımlarda bulunmak, yargılamak veya değerlendirmek, karar vermek veya

problemler çözmek”. En sık belirtilen eleştirel düşünme eğilimleri arasında “açık fikirlilik, tarafsızlık, sebep arama eğilimi, meraklılık, bilgili olma arzusu, esneklik ve başkalarının görüşlerine saygı duymak” olduğunu ifade etmiştir.

R. Ennis (1985; akt. Kaya, 1997: 9), eleştirel düşünmeyi “neye inanacağına veya neye karar vereceğine odaklanmış mantıklı, şüpheli düşünme” olarak tanımlar ve eleştirel düşünmenin “mantıksal tümdengelimci bir yöntem” olduğunu ifade eder. “Norris (1985) eleştirel düşünmeyi, neye inanıp inanılmayacağına mantık yoluyla karar verme” şeklinde tanımlamıştır. Ellis'e göre (2002) eleştirel düşünen birey; gerçeğe düşüncüyü birbirinden ayırır, sorular sorar, detaylı gözlemler yapar, varsayımları açığa çıkarır ve onların şartlarını tanımlar, sağlam delillere veya mantığa dayalı olarak iddialar ileri sürer” (Akt. Gülveren, 2007: 20). Gabennesch (2006) eleştirel düşünmeyi edilgen alıcı olmaktansa bilgiyi işleyebilmeyi, analiz, sentez, yorumlama, açıklama, değerlendirme, genelleme, soyutlama, örneklendirme, uygulama ve karşılaştırma yapabilmeyi ve mantıksal yanlışların ayırımına varmayı içeren üst düzey zihinsel faaliyetler olarak tanımlamıştır (Akt. Karalı, 2012: 43).

“Bu beceri sorgulayıcı bir yaklaşımla konulara bakmayı, yorumlamayı ve konular hakkında karar vermeyi kapsar. Bu üst becerinin sebep-sonuç ilişkilerini bulma, ayrıntılarda benzerlik ve farklılıkları yakalama, çeşitli ölçütleri kullanarak sıralama, verilen bilgilerin kabul edilebilirliğini ve geçerliliğini belirleme, çözümleme, değerlendirme, anlamlandırma, çıkarımda bulunma” (Yıldız vd. 2013: 221), “anlama olan katkıyı kavrama” (Söylemez, 2018b) gibi alt becerileri vardır.

Baçoğlu ve Mutlu (2012) eleştirel düşünmenin olaylara farklı açılardan bakmamızı sağladığını, bireyin sorgulamasını, kendisini ve çevresini daha iyi algılayabilmesini sağladığını, bireyin ön yargıları ile hareket etmesini engellediğini, çözüm üretebilen ve kendini savunabilen bireylerin yetişmesine katkısı olduğunu ifade etmişlerdir.

“Eleştirel düşünme ile ilgili başlıca beceriler şunlardır: Sınıflama, sıralama, yordama, çözümleme (analiz), birleştirme (sentez), karşılaştırma, karar verme, yargılama, değerlendirme, tümevarımsal çıkarım yapma, tümdengelimsel çıkarım yapma, sayıtları belirleme” (KKTC Temel Eğitim Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2018: 15).

Eleştirel düşünme becerisinin özellikleri Sosyal Bilgiler Eğitim Programı'nda şöyle sıralanmıştır: Kanıtlara veya kaynağa dayanma, neden-sonuç ilişkisini saptama, ilke oluşturma, genelleme, farklı bakış açılarını açıklamak, kararları sorgulama, sınıflama, değerlendirme (kriter belirleme), karşılaştırma, ilgili ve ilgisiz bilgiyi fark etme, kalıplaşmış yargıları ayırt etme, çıkarımda bulunma (MEB, 2006).

McKnown (1997) eleştirel düşünmenin temel özelliklerini şu şekilde sıralamaktadır:

- Eleştirel düşünme karşılaştırmaya ve akıl yürütmeye dayalıdır. Süreç boyunca elde edilen çıkarımların uygun, geçerli ve kanıtlara dayalı olması ve sistemli olması gerekir.
- Eleştirel düşünme, derin bir şekilde düşünmeyi gerektirir. Bir düşünceyi geliştirmek, kişinin kendisinin ve bir başkasının düşüncelerini bilinçli bir şekilde değerlendirmesini gerektirir.
- Eleştirel düşünme amaçlıdır ve odaklanmayı gerektirir. “Bu amaç ise bireyin ne yaptığı veya neye inandığıyla ilgili olarak en iyi kararı vermektir” (Akt. Kutlu ve Vural 2004).

Facione (1990)' ye göre eleştirel düşünme becerisi aşağıda belirtilen şu altı beceri ile ifade edilmektedir:

- Yorumlama: “Çok çeşitli deneyim, durum, veri, olay, yargı, eğilim, inanç, kural, işlem ve ölçütün kavranması ve anlamının veya öneminin ifade edilmesidir.”
- Çözümleme: “İnanç, yargı, deneyim, neden, bilgi veya fikir belirten durum, soru, kavram, tanım ve diğer ifade biçimleri arasındaki ilişkilerin tanımlanmasıdır.”
- Çıkarsama: “Mantıklı sonuçlara ulaşmak, varsayım ve hipotezler geliştirmek; konu ile ilişkili bilgi edinmek ve veri, durum, ilke, kanıt, yargı, fikir, tanım, kavram, soru ve diğer ifade biçimlerinden sonuçlar elde etmek için gerekli bileşenleri belirlemek ve temin etmektir.”

- Değerlendirme: “Bir kişinin algı, deneyim, yargı, inanç veya fikirlerini temsil eden veya açıklayan ifadelerin güvenilirliğini ve kavram, tanım ve diğer ifade biçimleri arasındaki ilişkilerin mantıksal kuvvetini incelemektir.”
- Açıklama: “Bir kişinin bir konuya ilişkin sonuçlarını dayandırdığı akıl yürütmeyi kanıt ve ölçütlerle birlikte kavramsal, yöntemsel, bağlamsal boyutta ifade etmesi ve gerekçelendirmesidir.”
- Kendini Düzenleme: “Bir kişinin bilişsel etkinliklerini, bu etkinliklerde kullanılan bileşenleri, ulaşılan sonuçları sürekli olarak kontrol etmesi, çözümlemesi, kendi akıl yürütme biçimi ve sonuçlarını sorgulama, doğrulama, değerlendirme ve düzeltmeye yönelik bir perspektiften ele almasıdır” (Akt. Eğmir, 2016: 26).

Özdere (2011: 30) gözlenebilir eleştirel düşünme becerilerinin “önyargı ve tutarlılığı değerlendirme, birinci ve ikinci el kaynakları ayırt etme, çıkarsamaları ve nedenleri değerlendirme, varsayımları, düşünceleri ve iddiaları ayırt etme, açıklamaların eksik taraflarını ve belirsizliklerini görme tanımlamaların yeterliliğini ve uygunluğunu ölçme” olduğunu ifade etmiştir.

Tanımlardan hareketle eleştirel düşünme kısaca bireyin bir şeyi iyi ve kötü yanlarıyla değerlendirdiği amaçlı bir süreç olarak tanımlanabilir. Elbette bu değerlendirme alelâde bir değerlendirme değildir, belirli kıstasları vardır ve birtakım alt becerilerden oluşur. Eleştirel düşünme becerisi genel hatlarıyla “sorgulayıcı yaklaşım, yorumlama ve karar vermeyi kapsar” (Yıldız vd. 2013: 221). Bu becerisi gelişmiş birey sorgulayıcı bir yaklaşımla kendisini ve çevresini daha iyi değerlendirir ve algılar. Bir yönetim biçimi olmaktan çok bir yaşam biçimi olması gereken demokrasiyi benimseyen bireylerin en önemli özelliklerinden biri de eleştirel düşünme becerilerine sahip olmalarıdır (KKTC Temel Eğitim Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2018: 15). Dolayısıyla günümüzde bu beceriyi geliştirmek sadece bireyin sorumluluğu olmaktan çıkmış ülkenin sorumluluğu olmuştur.

2.4. Yaratıcı Düşünme

Yaratıcılık ile ilgili ilk bilimsel çalışmalar Guilford başkanlığındaki Amerikan Psikoloji Birliği tarafından 1950’li yıllarda yapılmaya başlanmıştır. Farklı yaklaşımlarla açıklanmaya ve tanımlanmaya çalışılan yaratıcılık kavramının günümüzde tüm davranış bilimciler tarafından kabul edilmiş bir tanımı yoktur. “Tarihsel gelişim içerisinde kavramla ilgili olarak psikoanalitik, davranışçı, insancıl, bilişsel ve etkileşimli yaklaşımlarla çeşitli modeller geliştirilmiş, ancak halen yaratıcılığın boyutları, niteliksel özellikleri ve bu özelliklerin dağılımı objektif bir şekilde ortaya çıkarılamamıştır” (Özdere, 2011: 46).

“Yaratıcı düşünme, elde edilen bilgi ve becerilere dayalı olarak, yeni, özgün bir şeyin oluşturulması sürecini içeren üst düzey bir düşünme becerisidir. Sorunlara yeni çözüm yolları bulmak, yeni bir yöntem ya da teknik geliştirmek, özgün bir ürün ya da düşünce ortaya koymak yaratıcı düşünme becerilerinin kazandırılmasıyla mümkün olabilir. Yaratıcı düşünme; esneklik, akıcılık, özgünlük, ayrıntılaşma, olgu ve olayları farklı yönleriyle algılama, sıradan olmayan olayların farkına varma gibi becerileri içeren bir düşünme sürecidir” (KKTC Temel Eğitim Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2018: 15).

Yaratıcı düşünme her bireyde doğuştan gelen bir beceri olmakla birlikte çevre ve eğitimin etkisi ile gelişebilir. “Doğuştan getirilmiş olan yaratıcılık her çocukta bulunabilir ancak yaratıcılığın sürekliliği, gelişimi, derecesi ve ortaya çıkışı kişiden kişiye farklılık gösterebilir” (Demirel, 2021: 230). “Yaratıcılığın akıcılık, esneklik, orijinallik ve zenginleştirme boyutları bulunmaktadır” (Akt. Dere, 2017):

Akıcılık: Hafızadaki bilginin gerektiği zamanda hızlı bir şekilde kullanılmasıdır. “Akıcılık, fikir ve düşüncelerle ilgili serbest olarak sözel ya da sözel olmayan gerçekleştirilen hareketlerin tümüdür.”

Esneklik: “Bir sorunun üzerine farklı yaklaşımlar getirme, değişik boyutları ortaya koyma, farklı kategorilerde fikir üretmedir. Yaratıcı davranışların değişik yollarla sergilenmesi bir görev içindeki değişiklik, bir görevi yaparken strateji değişikliği yaparak düşüncüyü bir yönden başka bir yöne değiştirmektir. Esneklik, bireyin düşünsel bir temadan ya da olaydan başka bir olaya zorlanmadan geçiş yapabilmesidir.”

Orijinallik: “Bir soruna alışılmadık ya da farklı çözümler getirmektir. Soruna bulunan çözüm eğer bir başkasınınki ile aynı ise orada orijinallikten bahsetmek mümkün değildir. Bulunan çözüm, elde edilen ürün bir başkasınıninkine benzemiyor ise orijinal olduğu söylenebilir. Bir durumla uzaktan ilişkili olan ve aynı zamanda yaygın olmayan bir tepkide bulunma yeteneğini ifade etmektedir. Farklı düşünce testlerinde orijinallik; farklı, birbirinden uzak ve zekice cevapların ürünüdür.”

Zenginleştirme: “Torrance’e göre dışarıya yansıyan fikir ve düşüncelerin tüm sonuçlarında bütün detayların yer alması ve detayların da en iyi fikirleri içermesidir. Bir düşüncenin çeşitli ayrıntılara girerek tanımlanması, zenginleştirilmesi, geliştirilmesi yaratıcılıkta ayrı bir yetenektir. Bir ürünü güzelleştirmek, düşünülenin dışında bir detay eklemek veya son bir güzel dokunuş yapmaktır.”

“Yaratıcı düşünme becerisi, öğrencilerin bir temel fikri ve ürünü değiştirme, birleştirme, yeniden farklı ortamlarda kullanma ya da tamamen kendi düşüncelerinden yola çıkarak yeni ve farklı ürünler ve bilgiler üretme, olaylara farklı bakabilme, küçük çaplı da olsa bazı buluşlar yapabilme durumlarını kapsar” (MEB, 2005).

Graham Wallas 1926’da geliştirdiği model ile yaratıcı düşünme sürecini açıklamıştır. Wallas’ın bu modeli dört aşamadan oluşmaktadır:

- Hazırlık aşaması: “Hazırlık döneminde, sorun, gereksinim ya da gerçekleştirilmek istenen şey saptanmakta ve tanımlanmaktadır. Çözüm ya da gereklilikler için bilgi ve malzeme toplanır ve bunlar çözümün gerçekliği, işlerliği bakımından ölçütlere vurulmaktadır.”
- Kuluçka aşaması: “Kuluçka aşamasında, sorundan çıkarak geriye gidilir, sorun zihin irdelemesine, incelemesine bırakılmaktadır. Bu dönem hazırlık aşamasındaki gibi dakikalar sürebileceği gibi, haftalar ya da yıllar sürebilmektedir.”
- Aydınlanma aşaması: “Aydınlanma aşamasında fikirler yaratıcılığa bir temel oluşturmak üzere zihinde doğmaktadır. Bu fikirlerden sonuç ya da yaratıcılık almak öğrencilerin hayal güçlerini geliştirmede, özgün buluşlar ortaya koymalarını sağlamada, karşılaştıkları problemlerde yeni çözüm

yolları bulmaları ve kendilerine güvenlerini sağlamada önemli bir yere sahiptir.”

- Değerlendirme aşaması: “Bilinçli ve mantıksal düşünmenin ağırlıklı olduğu dönemdir. Çözümler sınanmakta, aksaklıklar giderilmekte, eksiklikler tamamlanmaktadır. Çözümün denendiği, değerlendirildiği, gerekli son düzeltmelerin yapıldığı aşamadır” (Akt. Teyfur, 2014: 391).

Davaslıgil (1994), yaratıcılığı “durumları veya sorunları yeni ve farklı bakış açılarından algılama yeteneği” olarak tanımlamıştır. Yaratıcılık, azınlığın sahip olduğu nadir rastlanan bir yetenek değildir; bütün insanların sahip olduğu geliştirilebilen bir bilişsel beceridir. “Yaratıcılıkta en önemli özellik özgünlük ve yeniliktir. Buradan hareketle yaratıcılık, yeni özgün ürünler ortaya koyma, yeni çözüm yolları bulma ve bir senteze ulaşma olarak tanımlanabilir” (Demirel, 2021: 230). Bu beceriden bir temel fikri değiştirme, geliştirme benzerleriyle birleştirme, yeniden farklı ortamlarda kullanma veya yeni ve farklı bilgiler üretme etkinliklerinden de yararlanılmalıdır. Detaylı fikirler geliştirme ve zenginleştirme, sorunlara farklı ve özgün çözümler üretme, fikirler üretme, bir fikre çok farklı açılardan bakabilme, bütünsel bakabilme gibi alt beceriler bu üst beceri kapsamında düşünülmelidir. “Metinleri tema bakımından incelerken, metinleri yorumlarken veya bir tema üzerinde yazı yazarken bu beceriden yararlanılmalıdır” (Yıldız vd. 2013: 221-222).

Özden (2011) “gözlenebilir yaratıcı düşünme becerilerinin akıcılık, esneklik orijinallik, açıklama, imgeleme, sezgi, tahmin, analiz, sentez, değerlendirme, konsantre olma, sıra dışı bağlantılar kurabilme olduğunu ifade etmiştir.”

- Akıcılık: “Ucu açık sorulara yazılı veya sözlü fikirler üretebilme.”
- Esneklik: Bir problem durumu için farklı çözüm önerileri üretebilme, bir düşünceye veya duruma farklı açılardan bakabilme, farklı boyutları meydana getirebilme, çeşitli yaklaşımlar sağlayabilme, çeşitli gruplarda düşünce üretebilme.
- Orijinallik (Özgünlük): Düşünce ve eylemlerin kişiye özgü olması.
- Açıklama: Öne sürülen bir fikri detaylandırabilme.

- Analiz: Bir konuyu detaylı bir şekilde ele alma, bütünü parçalara ayırma, parçalar arasındaki ilişkiyi görme.
- Sentez: Bölümler arasındaki bağlantıları görüp bu bölümleri bir bütün oluşturacak şekilde birleştirme.
- Değerlendirme: Eleştirel düşünebilme ve önemli bir konuyu gereksiz detaylardan ayırabilme.
- Konsantre olma: Dış faktörlerden etkilenmeden soruna odaklanabilme becerisi.
- Sıra dışı bağlantılar kurma: Nesneler ve olaylar arasında alışılmışın dışında ilişkiler kurabilme (Akt. Aslan, 2019: 14).

“Yaratıcılık; sadece orijinal ve yeni bir ürün ortaya koymak değil mevcut bilgilerden yeni sentez yapma, sorunlara alternatif çözüm yolları bulma, yeni durumlara uyum sağlama ve nesnelerin işlevini alışlagelmişin dışında düşünmektir” (Karataş ve Özcan, 2010). Yaratıcılık hiçlikten üretmek demek değildir. “Çünkü yeni bir fikir çoğu zaman ya bilinen fikirlerin bir bileşimidir ya da eski bir fikrin yeni bir şekilde formüle edilmiş hâlidir. Bu bağlamda yaratıcılık, eski fikirlere yeni kimlikler kazandırma ve bilinenlerden yeni sentezler oluşturma faaliyetleri olarak da tanımlanabilir” (Bessis ve Jaqui, 1973; akt. Yeşilyurt, 2020)

Yaratıcılık genel anlamda bir düşünme biçimidir ve yaratıcı düşünme, “bilgide problemleri ve boşlukları görme, fikir ve hipotezler geliştirme; özgün fikir üretime; fikirler arasındaki ilişkiyi görme; düşünce parametrelerini geliştirerek yeni bileşimler elde etme; sonuç olarak bir tasarım ve öngöründe bulunan yaklaşım” (Özatalay, 2007: 77).

2.5. Yansıtıcı Düşünme

Ünver (2021: 139, 140), yansıtıcı düşünmeyi “bireyin öğretme ya da öğrenme yöntemi ve düzeyine ilişkin olumlu ve olumsuz durumları ortaya çıkartmaya ve sorunları çözmeye yönelik düşünme süreci” olarak tanımlamış ve yansıtıcı öğrenmede öğrencinin öğrenme sorumluluğunu alması ve gelişmesi hedeflendiğini ifade etmiştir. Atay (2003; akt. Yorulmaz, 2006: 20)’a göre yansıtıcı düşünme deneyimlerin hatırlandığı, bunlar üzerine düşünüldüğü ve genellikle bir amaca göre değerlendirildiği süreçtir. Teyfur (2014: 396), yansıtıcı düşünen bireylerin kendini

denetleyebilen bireyler olduğunu ifade eder ve yansıtıcı düşünmenin öğrenciye sağlayabileceği yararları şu şekilde özetler:

1. Öğrenme hedefleri belirlemeye yönlendirir.
2. Kullandığı öğrenme stratejisi ve stillerinin ne kadar etkili olduğu üzerine düşünmesini sağlar.
3. Öğrenme düzeyini belirlemeye yardımcı olur.
4. Öğrenme sorumluluğu almasını sağlar.
5. Sorun çözme yeteneğini geliştirir.
6. Kendini değerlendirme becerisini geliştirir.

Tican (2013: 16) araştırmalarından hareketle yansıtıcı düşünmenin eğitim sürecinde doğru kararlar verebilme becerisi kazanabilme ile ilgili olduğunu söylemiştir. Tican (2013: 16)'a göre yansıtıcı düşünme genel olarak şöyle tanımlanabilir: “Eğitim-öğretim faaliyetlerindeki aldığı kararları ile deneyimlerinin üzerinde dikkatli ve kasıtlı bir şekilde düşünme, sorgulama yapma, eleştirel bir şekilde değerlendirme, problemlere çözüm yolları arama ve böylece kendi düşüncelerini, davranışlarını yeniden oluşturabilmedir.” Söylemez, yapmış olduğu çalışmada kazanımları değerlendirirken “işleve uygun kullanma”yı da yansıtıcı düşünme becerisi olarak değerlendirmiştir. “Okudukları ile ilgili fikir beyan etme, grafik, tablo ve çizelgeleri yorumlayarak ilgili sorulara cevap verme; yönergeleri kavrayıp izah etme de oldukça dikkat çeken, yansıtıcı düşünmeyi doğrudan ya da dolaylı olarak ilgilendiren kazanımlardır” (Söylemez, 2018b).

“Dewey yansıtıcı düşünmeyi, herhangi bir inanç ya da uygulamayı onu destekleyen sebeplerin ve ona yol açan gelecek sonuçların ışığında aktif, tutarlı ve dikkatli düşünme olarak tanımlamaktadır. Yansıtıcı düşünme süreci, bireyin günlük hayatında karşı karşıya kaldığı yaşantılarla önceki düşünceleri arasında bağ kurabilmesi, kendini ve çevresindekileri sorgulaması, kendini değerlendirerek öğrenme yöntemlerinin farkında olması ve kendi öğrenmesinin önündeki engelleri ortaya çıkarıp, onları çözmeye yönelik düşünmesidir” (Akt. Kırmık, 2010: 16).

Yansıtıcı düşünme bazı aşamalardan sonra gerçekleşmektedir. Lee (2005) bu aşamaları şu şekilde açıklamıştır:

- Hatırlama: “Bireyin yaşantılarını tanımlaması, açıklaması ve gözlemlediği veya öğrendiği yolları taklit etmesidir.”
- Akla Uydurma: “Bireyin edindiği deneyimler arasında benzerlik ve farklılıkları bularak, bunların sonucundan kendince yeni bir yol ve yöntem bulmasıdır.”
- Yansıtma: “Bireyin deneyimlerini, daha sonra oluşabilecek yeni bir durum için değerlendirmesi, kullanması ve sonuçların öğrenci başarı ve davranışları üzerindeki etkisini farklı açılardan görebilmesidir.” (Akt. Aydın ve Çelik, 2013).

Öğretmen ve öğrenciler için yansıtıcı düşünme becerisine yönelik uygulamaları planlamak amacıyla Wilson ve Jan (1993; akt. Cengiz ve Karataş, 2016) altı basamaktan oluşan bir etkinlik tasarımı süreci önermişlerdir:

1. Hazırlık Aşaması: Bu basamakta Öğrencilerin ön bilgilerini tespit etmek, öğrenme ihtiyaçlarını ve ilgilerini belirlemek, sonraki aşamaları planlamak için çizilecek yolu belirlemek ve öğrencilerin temel etkinliğe hazır olmalarını sağlamak amaçlanır.
2. Temel Odaklanma Deneyimi: Bu basamakta öğrencilerin başta sordukları soruları cevaplandırmak, konu ile alakalı farklı sorular üretmelerini sağlamak, ilgiyi konuya çekmek ve öğretmen ve öğrencilerin bilgilerini genişleteceği ortak bir deneyim yaşamalarını sağlamak amaçlanmaktadır.
3. Verileri Organize Etmek ve Sunmak: Bu basamakta “öğrencilerin elde ettikleri bilgiyi analiz etmelerini ve yorumlamalarını sağlamak ve elde edilen bilginin farklı şekillerde organize edilerek sunulması” amaçlanmaktadır.
4. Başka Etkinlikler ve Deneyimler: Bu basamakta konunun genişletilmesi, konu ile alakalı daha fazla bilginin toplanması ve öğrencilerin konu ile ilgili tartışmasına imkân sunmak amaçlanmaktadır.
5. Yansıtma ve Eylem: Bu bölüm etkinlik boyunca gerçekleştirilmelidir. “Amaç, elde edilen bilgi, beceri, değer ve/veya tutumları pratikte uygulamak, gelecek deneyimleri planlamak ve yansıtıcı ve üstbilişsel davranışları izlemektir.” Bu aşamada öğrenciler kendilerine şu soruları yöneltebilirler:

- a. Öğrendiklerimi arkadaşlarım ile nasıl paylaşabilirim?
 - b. Neler öğrendim?
 - c. Başka ne öğrenmeye ihtiyacım var?
 - d. Öğrenme sürecimde kullandığım yöntemlerimle ilgili ne öğrendim?
6. Öğretmen Değerlendirmesi ve Planlama: Bu basamağın süreç boyunca aktif olması gerekmektedir. Bu basamakta “öğretme ve öğrenme deneyimleri hakkında yansıtma yapmak, gelecek etkinliği planlamak ve yansıtıcı ve üstbilişsel davranışı izlemek” amaçlanmaktadır. Bu amaçla yansıtıcı günlük tutulabilir.

Altın ve Saracaloğlu (2018)’nın beceriler arasındaki benzerlikler ve farklılıkları saptadıkları çalışmada yansıtıcı düşünmeyi, eleştirel ve yaratıcı düşünmeden ayıran bazı özellikler şunlardır: “Kendi öğrenme süreçlerine ilişkin sorgulama vardır, varsayımda/fikirde bulunulacağı gibi yapılmış varsayım/fikir değerlendirilir ve sınama durumuna geçilebilir, kendini değerlendirme vardır, hem kanıtlar hem hayal gücü vardır, hem öznel hem nesnel ölçütler kullanılır.”

Ünver (2021: 142-145), bir öğrencinin yansıtıcı düşünme becerisini geliştirme amacıyla kullanılabilecek bazı yöntemleri şu şekilde açıklamıştır:

Öğrenme Yazıları: “Öğrenme yazıları, öğrencilerin sorularını, kişisel tepkilerini, duygularını, düşüncelerini, öğrenme süreçleri ve içeriğine ilişkin bilgilerini ve değişen görüşlerini kaydettikleri materyallerdir. Öğrenme yazıları, öğrencilerin sadece öğrenme etkinliğini veya yaşantısını basit şekilde tanımladığı yazı değildir. Öğrenme yazılarında öğrencilerin öğrenmeleri hakkında yaptıkları açıklamalar, yansıtımlar ve çözümlemeler de yer alır. Öğrenme yazıları, öğrencilerin öğrenmeye daha etkin olarak katılmalarını ve nasıl öğrendikleri üzerinde düşünmelerini sağlar.”

Kavram ve Zihin Haritaları: “Öğrenciler tarafından hazırlanan kavram ve zihin haritaları yansıtıcı düşünme becerisi noktasında önemlidir. Öğrenciler, zihin veya kavram haritası hazırlarken kavramla ilgili yeterli bilgiye sahip olup olmadığını görür; kavramı öğrenmeye yönelik planlar yapar ve kavramı nasıl öğrendiğini gözler.”

Soru Sorma: “Öğretmenin öğrencilere ve öğrencilerin öğretmene; öğrencilerin birbirlerine üst düzeyde düşünmeye yönelik sorular sormaları öğrencilerde yansıtıcı düşünmeyi geliştirmede etkilidir.”

Kendine Soru Sorma: “Öğrenme sürecinde öğrenciler kendilerine sorular yönelterek öğrenme etkinlik ve süreçleri ile ilgili yansıtılmalarda bulunurlar. Öğrencilerin kendilerine sordukları sorular neyi, nasıl ve ne kadar öğrendiklerine; hangi konularda ne kadar eksiklerinin olduğu hakkında bilgi edinmelerini ve kendilerini değerlendirmelerini sağlar.”

Anlaşmalı Öğrenme: “Anlaşma sözcüğü, burada “öğrencilerin öğrenmelerine ilişkin kararlara katılımı” anlamını taşımaktadır. Öğrenciler, öğretmenin rehberliği ve yardımıyla neyi, nasıl, ne zaman öğreneceklerine ve bu öğrenmeye neden gerek olduğuna yönelik karar alabilirler. Öğrenmeye yönelik karar alma etkinliğine ve sürece dâhil olan öğrenciler aynı zamanda öğrenme etkinliklerine de aktif bir şekilde katılırlar.”

Kendini Değerlendirme: “Yansıtıcı düşünmelerini sağlamak için öğrencilere kendilerini ve arkadaşlarını değerlendirme imkânı tanınmalıdır. Yansıtıcı düşünme, öğrencinin kendisini veya öğrencilerin birbirini değerlendirmesini uyarmaktadır.”

Yansıtıcı düşünmeye dair yapılan tanımlardan hareketle bu becerinin genel olarak bireyin deneyimini hatırladığı, üzerine düşündüğü ve bir amaca yönelik değerlendirme yaptığı aşamalı bir süreç olduğu söylenebilir (Akt. Yorulmaz, 2006: 20). Eğitsel faaliyetler bağlamında ele alındığında öğrencinin kendi öğrenme sürecine yönelik kasıtlı bir düşünme sürecine girmesi, süreci sorgulaması, kararlar alması ve öğrenme sürecini eleştirel bir şekilde değerlendirmesi ve kendi öğrenme sürecinde ortaya çıkan problemlere çözümler üretmesi ve sorunları ortadan kaldırması; kendi öğrenme sürecini iyileştirmesi şeklinde tanımlanabilir. Öğrenci ne amaçla öğreneceğine, nasıl ve ne şekilde öğreneceğine, öğrenip öğrenemediğine yönelik kararlar verir ve kendi öğrenme sürecine yönelik değerlendirme yapar. Yansıtıcı düşünme becerisini çeşitli etkinliklerle geliştirmek mümkündür; Ünver (2021: 142-145) bu beceriyi geliştirebilecek etkinliklerden birkaçını listelemiş ve açıklamıştır. Bu becerinin okullarda çeşitli etkinlikler aracılığıyla geliştirilmesi öğrencinin öğrenme yaşantısını olumlu yönde etkileyecek ve akademik anlamda da

başarısını artıracaktır. Eğitim öğretim sürecinin amacına ulaşması ve öğrenme sürecinden verim alınması isteniyorsa bu beceriyi öğrenciye kazandırmanın ve geliştirmenin gerekliliği göz ardı edilmemelidir.

2.6. Problem Çözme

“Bir durumun problem olması için, insan zihnini meşgul etmesi, kişide rahatsızlık yaratması, karşılaşılan durumun yeni olması ve bu rahatsızlığı ortadan kaldırmak için kişinin çözüm bulma çabası gerektiği söylenebilir” (Çınar, 2007: 4). Bir durum kişiye göre problem olarak nitelenebilir. Kişi bir engel ile karşılaşmışsa ve süreç sekteye uğruyorsa kişi için bir problemin mevcut olduğu söylenebilir. “Problem, bireyin yaşamında karşılaştığı ve üstünde düşünüp çözüm üretmesi gereken bir durum olarak tanımlanabilir. Bir başka deyişle yaşamda en basit psiko-motor becerilerden en üst düzey düşünme becerisine kadar bütün kazanımların işe koşulduğu bir durum olarak değerlendirilebilir” (Sarıkaya, 2016: 8). Semerci (1999; akt. Güvenç, 2012)’nin ifadesiyle problem çözme, öğrencilerin bir problem durumuyla karşı karşıya kaldığında izleyeceği ve başvuracağı yolları gösterir. “Yani bilinenden yola çıkarak bilinmeyen sistematik ve analitik olarak ortaya çıkarmak için yapılan düşünsel bir etkinliktir.” Bir durumun problem olup olmaması ve çözümü kişiye göre farklılık gösterebilir. Çeşitli problem türleri mevcuttur. Eskin (2009) problemleri dört tür “sağlık, davranışsal ve duygusal temelli bireyin kişisel problemleri, bireyin diğer insanlarla olan etkileşimlerinden ortaya çıkan insanlar arası problemler, çözümü kolay olan ve gündelik hayattaki basit durumlardan kaynaklanan kişisel olmayan problemler ve bireyin içinde yaşadığı toplumda oluşan toplumsal sorunlar”; Bingham (2004) ise iki tür olarak sınıflandırmıştır: “Kişinin zihinsel, toplumsal ve duygusal taraflarında eş zamansızlığa sebep olan problemler; kişinin problemi çözmek maksadıyla evvelki çözüm yöntemlerinden uygun olan birini seçememesiyle vücuda gelen problemler” (Akt. Sarıkaya, 2016: 9).

Programda problem çözme becerisinin geliştirilmesine yönelik göstergeler şu şekilde listelenmiştir:

- Bir sorunu veya problemi saptayabilme,

- Yeni bir olay ya da durum karşısında var olan ilişkileri tespit etme, sınama,
- Problemin çözümü için plan yapma,
- Yeni ilişkiler ve bağlantılar kurma,
- Gdlen amaca göre belli bir sonuç elde etme.

“Bu süreçte, hatırlama, anlama, yorumlama, yordama, çözümleme, değerlendirme, eleştirel ve yaratıcı düşünme gibi zihinsel süreçler önemli rol oynayabilmektedir” (KKTC Temel Eğitim Türkçe Dersi ğretim Programı, 2018: 16).

Problem zme bir süreçtir ve problemi saptamakla başlar. Bir sonraki aşama saptanan problemi doğru bir şekilde tanımlamak ve alt problemler de mevcutsa bu alt problemleri doğru bir şekilde sınırlandırmak ve ilişkilendirmektir. Daha sonra problem durumu ile ilgili bilgi toplanmalı ve yaratıcı düşünmeyi de sürece dâhil ederek çözüm nerileri üretilmeli ve bu öneriler sınanmalıdır. Sınama içine potansiyel en iyi çözüm nerisi ile başlanmalıdır. Bu şekilde zaman kaybının önüne de geçilmiş olur. Süreç sonunda problemin çözümüne dair değerlendirme yapılmalıdır. zm benzer problem durumlarında da kullanmak üzere genellemek sürece dâhil edilebilir (Söylemez, 2018b). “Bu beceri, problemi anlamak, onu çözmek için uygun planı bulmak ve bu planı uygulama anında gerekirse değiştirmek, çözüm aşamasında elde edilen veri ve bilgileri değerlendirmek, çözümün anlam ve değerini ortaya koymak ve yeni problemleri fark etme gibi alt becerileri kapsar. Ortaya konan bir problemi çözüp yazılı ve sözlü olarak ifade etmede bu beceri kümesinden yararlanılabilir” (Yıldız vd. 2013: 222).

Problem zme ile ilgili pek çok araştırmacı belirli basamaklardan oluşan modeller geliştirmişlerdir. Dewey’in geliştirmiş olduğu beş aşamalı düşünme süreci ve süreçlerin açıklaması şu şekildedir: (Akt. Sarıkaya, 2018).

1. Problemin farkında olma, hissetme, anlama: “Problem zme sürecinde ilk aşama bir güçlüğün olması ve onun hissedilmesidir.”
2. Problemi tanımlama ve sınırlandırma: Problem anlaşıldıktan sonra açık bir şekilde tanımlanır; genel erevesi çizilir ve sınırlandırılır. “Bir başka

deyişle problem alanı bütüncül bir biçimde ele alınır ve bunun için de gerçek problem alanı sınırlandırılarak tanımlanır.”

3. Problemle ilgili veri toplama: “Bu aşamada problemle ilgili her türlü veri kaynağı incelenir. Kapsamlı bilgiler toplanır. Bunlar başlıca materyaller, ilgili kişiler olabileceği gibi kurumlar, gözlemler vb. de olabilir.”
4. Olası çözüm yolları önerme: Bu aşamada “Problem nasıl çözülür?” sorusuna cevap aranır. “Burada da çok yönlü bir düşünme süreci yaşanır.”
5. Denenceleri test etme: Belirlenen çözüm önerilerinin problemi çözmedeki etkililiğinin sınıandığı aşamadır. Denenceler test edilir ve problem çözülmeye çalışılır.
6. Sonuca ulaşma ve değerlendirme yapma: Denence/denenceler sınıandıktan sonra problemin çözümüne dair bir değerlendirme yapılmalıdır.

Yapılan tanımlamalardan hareketle problem; kişinin karşılaştığı, gidişatı sekteye uğratan, kişiye rahatsızlık veren, çözümleyebilmek için üzerine düşünülmesi gereken güçlükler olarak tanımlanabilir (Çınar, 2007: 4). Bir durumun problem niteliği taşıyıp taşıymaması ve çözümü kişiye göre farklılık gösterebilir; çeşitli problem türleri vardır. Problem çözme becerisi pek çok alt beceriden oluşur ve problem çözme aşamalı bir süreçtir. Bu beceriyi işe koşmak için öncelikle ortada bir problem durumu olması gerekir. Kişi karşılaştığı problemi çözebilmek için öncelikle problemin farkında olmalı ve problem durumunu tanımlamalıdır. Daha sonra problemle ilgili bilgi (ne ile ilgili olduğuna, nasıl çözüleceğine, ne ile ve kim ile çözüleceğine dair) toplanmalı ve olası çözüm yolları belirlenmelidir. Bunun ardından çözüm yolları denenmeli ve problemin çözümüne dair elde edilen sonuçlar değerlendirilmeli ve doğrulanmalıdır (Söylemez, 2018b). “Problem çözme, günümüzde en çok sözü edilen ve üzerinde en çok durulan üst düzey düşünme becerisidir.” (KKTC Temel Eğitim Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2018: 15). Günlük yaşantımızda hemen hemen her gün çeşitli problemlerle karşılaşırız. “İnsan için yaşam bir bakıma problem çözme sürecidir” (Sarıkaya, 2016: 8). Bu da problem çözme becerisinin ve bu beceriyi geliştirmenin önemini katbekat artırır.

2.7. KKTC Temel Eğitim Türkçe Dersi Öğretim Programı

Öğretim programı, “öğrencilere bir plana göre kazandırılması istenilen öğrenim yaşantılarının tümünü içine alan program” olarak tanımlanmıştır (Eğitim Terimleri Sözlüğü, 1981: 120). KKTC Temel Eğitim Türkçe Dersi Öğretim Programı, Temel Eğitim Program Geliştirme Projesi (TEPGEP) kapsamında geliştirilmiş ve KKTC Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı Talim ve Terbiye Dairesi tarafından KKTC ilkokul ve ortaokullarında 2018-2019 öğretim yılından itibaren eğitim öğretim sürecinde kullanılması amacıyla hazırlanmıştır. Eğitim programlarının geliştirilmesinde atılacak ilk adım programın felsefesi/felsefelerini belirlemektir. Her ülke eğitim programlarını oluştururken programın eğitim felsefesini kendine özgü koşullar çerçevesinde belirlemektedir, bu programın geliştirilmesinde eklettik bir yaklaşım uygun görülmüştür. TEP, öğrenme alanları (dersler) ile temel beceriler ve ara disiplinlerden oluşan bir yapı olarak düzenlenmiştir. Program aracılığıyla öğrencinin öğrenme alanlarına ait öğrenme çıktılarını kazanmasına ek olarak 21. yüzyıl insanında bulunması gereken bazı önemli becerileri kazanması da ön planda hedeflenmiştir. Bu beceriler programda: “okuryazarlık, bilgi ve iletişim teknolojileri yeterliği, girişimcilik, problem çözme, kişisel ve sosyal yetkinlik, eleştirel ve yaratıcı düşünme, işbirliği” olarak verilmiştir. Öğretim programında programın gerekçesine, amacına, programın içeriğine, program çıktılarına, öğrenme çıktılarına, öğrenme çıktılarıyla ilgili açıklamalara, temel becerilere ve ara disiplinlere, program çıktıları ile öğrenme çıktıları arasındaki bağlantıya yer verilmiştir. Öğrenme çıktıları programda “dersin sonunda öğrencilerin sergilemesi gereken özellikler” olarak tanımlanmış kazanımlardır; “Planlı, düzenli öğrenme-öğretme yaşantıları yoluyla bireylere kazandırılması düşünülen bilgiler, yetenekler, beceriler, tutumlar, ilgiler ve alışkanlıkların ifadesidir”. Bu öğrenme çıktılarına programda yer verilirken bazı kriterler baz alınmıştır ve bu kriterlerden biri de üst düzey düşünme becerilerini geliştirecek nitelikte olup olmadığıdır. KKTC Temel Eğitim Türkçe Dersi Programı; öğrenme alanları, alt öğrenme alanları ve program çıktıları şeklinde sınıflandırılmıştır. Programda üç öğrenme alanı bulunmaktadır. Dil becerileri öğrenme alanına ait iki alt öğrenme alanı vardır, bunlar anlama ve anlatmadır. Her iki alt öğrenme alanının ise ikişer program çıktısı bulunmaktadır. Yazın öğrenme alanının alt öğrenme alanları yazını anlama ve

yazınsal eleştiri ve yaratıcılıktır. Bu alt öğrenme alanlarının da ikişer program çıktısı bulunmaktadır. Dil bilinci ve kullanımı öğrenme alanının iki alt öğrenme alanı bulunmaktadır ve dil bilinci alt öğrenme alanının üç; dil kullanımı alt öğrenme alanının ise dört program çıktısı bulunmaktadır Bunlara ek olarak KKTC’de Kıbrıs ağzının bilinmesi ve yaşatılması kültürel açıdan bir gereklilik olarak görülmüş ve programda öğrencilerin dil sevgisi ve bilincini geliştirmek amacıyla bilişsel öğrenme çıktılarıyla birlikte duyuşsal öğrenme çıktılarına da yer verilmiş ve bu konu üzerinde önemle durulmuştur. Programın amacı, “Türkçeyi doğru ve etkili kullanan; ulusal ve evrensel değerler bağlamında diğer dillere, ağız özelliklerine saygı duyan ve genel olarak dil bilinci, sevgisi ve kullanım duyarlılığı olan öğrenciler yetiştirmek” olarak ifade edilmiştir (KKTC Temel Eğitim Türkçe Dersi Programı, 2018: 25).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma nitel bir çalışmadır ve çalışma nitel araştırma çeşitlerinden temel nitel araştırma desenine uygun bir şekilde yürütülmüştür. Araştırmacı fenomenolojik, gömülü teori, öyküsel analiz eleştirel ya da etnografik vb. nitel çalışma türlerinden biri kapsamında bir çalışma yapmasa da nitel bir çalışma yapabilir. Yorumlayıcı bir yaklaşımla yapılan bu tür çalışmalar temel nitel araştırma olarak adlandırılır. Bu desen tüm disiplinlerde ve uygulamalı alanlarda yaygın olarak kullanılan bir türdür. Temel nitel araştırmalarda veriler görüşme, gözlem ya da doküman analizi yoluyla toplanır (Merriam, 2018: 22, 83). Bu çalışmada veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi tercih edilmiştir. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 189). Yapılması planlanan çalışma ile ilgili mevcut kayıt ve belgeleri toplayıp belirli norm veya sisteme göre kodlayıp inceleme işlemidir. Doküman analizinde öncelikle araştırma amacına uygun kaynaklara ulaşılır, kaynaklar dikkatli bir şekilde incelenir, gerekli bilgiler not alınır, notlardan hareketle değerlendirme işlemi yapılır. Bu süreçte kaynaklarda yer alan bilgilerin anlatılmak istenildiği gibi kullanılması dikkat edilmesi gereken önemli bir noktadır (Çepni, 2014: 114).

3.2. Çalışma Materyali

Çalışmanın materyali Temel Eğitim Program Geliştirme Projesi (TEPGEP) kapsamında KKTC Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı, Talim ve Terbiye Dairesi tarafından geliştirilen 2018 Temel Eğitim Türkçe Dersi Öğretim Programı’dır. Program 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeylerine yönelik olarak hazırlanmıştır. Çalışma kapsamında bu öğretim programında yer alan her sınıf düzeyine ait öğrenme çıktıları değerlendirilmiştir.

3.3. Verilerin Toplanması

Çalışmada veriler doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 189). Başarılı bir doküman incelemesinin koşulu, konu ile ilgili kaynakların temin edilmesi, incelenmesi ve incelemeler sonucunda belli durum ve görüşleri ortaya koyarak bir sentez yapılabilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılabilmesidir; bununla birlikte araştırmacı ve belge arasındaki anlamsal sapmanın miktarı da inceleme sürecinin başarılı bir şekilde hedefine ulaşmasını etkiler (Karasar, 2022: 230-231; Yıldırım ve Şimşek, 2018: 194-200).

3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırma sonuçlarının yorumlanabilmesi ve elde edilen bulguların değerlendirilip tartışılması için literatür taraması yapılmıştır. Öğretim programında 1. sınıftan 8. sınıfa kadar yer alan öğrenme çıktılarının hitap ettiği üst düzey olarak değerlendirilen düşünme becerileri saptanmış, saptanan veriler gruplandırılmış ve betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. “Betimsel analiz dört aşamadan oluşur, bunlar: Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanmasıdır” (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 240). Çalışmanın analizi kapsamında tüm bu aşamalar gerçekleştirilmiştir. Bulgular kategorisel analiz tekniği kullanılarak tablolar halinde sunulup değerlendirilmiştir. Her öğrenme çıktısı tablolarda tek tek analiz edilmiş ve hitap ettiği üst düzey düşünme becerisi/becerileri tablolarda belirtilmiştir. Her sınıf düzeyinde yer alan ve bir beceri alanına hitap ettiği saptanan öğrenme çıktılarının değerlendirilmesine yönelik açıklamalar her tablonun altında verilmiş ve tüm tablolar yorumlanmıştır. Çalışmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla uzman incelemesi yapılmıştır. “Uzman incelemesi; araştırma sürecinin ve elde edilen bulguların bilimsel araştırma yöntemleri konusunda yetkin, tarafsız kişilerin deneyimlerinden ve fikirlerinden yararlanılması ya da düşüncelerine başvurulmasıdır” (Kılıç ve Kabadayı, 2022). Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesi aşamasında Türkçe Eğitimi alanında uzman iki akademisyen sürece dâhil edilmiştir. Değerlendirme sonuçları Miles ve Huberman (1994) “Güvenirlilik = Görüş Birliği / Görüş ayrılığı + Görüş

birliği x 100” form÷l÷ kullanılarak değerlendirilmiş, g÷venirlik %91 olarak hesaplanmış ve s÷recin g÷venirliği sağlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Çalışmada KKTC Temel Eğitim Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda 1. sınıf düzeyinden 8. sınıf düzeyine kadar yer alan toplam 1002 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir. Programda yer alan tüm öğrenme çıktıları sınıf düzeyi ve program çıktısına uygun bir şekilde isimlendirilerek tablolar halinde listelenmiş ve değerlendirme yapılmıştır. Elde edilen veriler tabloların altında yorumlanmıştır.

Tablo 1. 1. Sınıf “Düzeyine uygun dinleme/izleme becerisi geliştirir.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1.Dinleme-izlemeye hazırlık yapar ve dinlemeyle-izlemeyle ilgili temel kuralları uygular.”			X	
“1.1. Dinlemek/izlemek için uygun biçimde oturur.”				
“1.2. Ses kaynağına uygun uzaklıkta oturur.”				
“1.3. Dinlemek/izlemek için hazırlık yapar.”				
“1.4. Dinleme sürecinde görgü kurallarına uyar.”				
“1.5. Dinleme amacını belirler.”			X	
“2. Dinlediklerini, izlediklerini tam ve doğru anlar.”				
“2.1. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu bulur.”	X			
“2.2.Dinlediklerinde/izlediklerinde içerikle ilgili farklı türdeki sorulara yanıt verir.”				
“2.3.Dinlediklerinde/izlediklerinde sözcük dağılımı ile ilgili farklı etkinlikleri yapar.”				

“2.4.Dinlediklerinde/izlediklerinde cümle bilgisi ile ilgili farklı etkinlikleri yapar.”				
“2.5.Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin kendi sorularını oluşturur.”	X			
“2.6.Dinlediklerinin/izlediklerinin gelişim sırasını söyler.”	X			
“2.7.Dinlediklerini/izlediklerini kendi cümleleriyle anlatır.”			X	
“2.8. Dinlediklerini/izlediklerini görsel olarak ifade eder.”		X	X	
“2.9. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili canlandırma yapar.”		X	X	
“2.10.Dinlediklerinden/izlediklerinden yola çıkarak kendi yaşamından örnekler verir.”			X	
“2.11. Ele alınan bir metni, durumu veya olayı belirlediği amaçlar doğrultusunda dinler/izler.”			X	
“3. Sınıf içinde ve dışında dinleme-izlemeyle ilgili etkinliklere istekli olarak katılır.”				
“3.1.İyi bir dinleyici/izleyici olmanın gerektirdiği becerileri geliştirmeye istekli olur.”				
“3.2. Dinleme-izleme sürecindeki engelleri ortadan kaldırmaya istekli olur.”				
“3.3. İlgi ve beğenisine uygun kişisel dinleme-izleme arşivi oluşturur.”			X	

Tablo 1 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 3’ünün eleştirel düşünme becerisine, 2’sinin yaratıcı düşünme becerisine, 8’sinin yansıtıcı düşünme becerisine yönelik olduğu tespit edilmiş; problem çözme becerisine hitap eden öğrenme çıktısı bulgusuna rastlanmamıştır. 2.8 ve 2.9 numaralı öğrenme çıktılarından birden fazla beceri alanına hitap ettiği tespit edilmiştir. Eleştirel düşünme becerisi kapsamında değerlendirme yapılırken öğrenme çıktılarından “konusunu bulur” ifadesinden hareketle öğrencinin verilere göre değerlendirme yapmasının, ilişkilendirmesinin ve çıkarımda bulunmasının sağlanması, “olayların gelişim sırasını söyler” ifadesi ile önce ve sonra arasında ilişki kurmasının ve çıkarımda bulunup sıralama yapmasının, “soru oluşturur” ifadesi ile sorgulama becerisini geliştirerek öğrenciyi eleştirel düşünmeye sevk ettiği söylenebilir. “Görsel olarak ifade etme” ve “canlandırma” ifadelerinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu

değerlendirilmiştir. Dinlediklerini/izlediklerini ifade etme, canlandırma, öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu ve duygu ve düşüncelerini paylaştığı, kişiselliğin olduğu öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 22 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 2. 1. Sınıf “Akıcı ve anlamlandırarak okur.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1.Okumaya hazırlık yapar ve okumayla ilgili temel kuralları uygular.”			X	
“1.1. Okumak için vücudunu doğru kullanır.”				
“1.2. Okuma öncesi gerekli hazırlıkları yapar.”				
“1.3. Okuma araç-gereçlerini doğru kullanır.”				
“1.4. Çevresindekileri rahatsız etmeden okur.”				
“1.5. Okuma amacını belirler.”			X	
“2. Okuduklarını tam ve doğru anlar.”				
“2.1. Okuduklarının konusunu bulur.”	X			
“2.2.Okuduklarında içerikle ilgili farklı türdeki sorulara yanıt verir.”				
“2.3.Okuduklarında sözcük dağarcığı ile ilgili farklı etkinlikleri yapar.”				
“2.4. Okuduklarında cümle bilgisi ile ilgili farklı etkinlikleri yapar.”				
“2.5.Okuduklarına ilişkin kendi sorularını oluşturur.”	X			
“2.6.Okuduklarındaki olayların ve düşüncelerin gelişim sırasını söyler.”	X			

“2.7. Okuduklarını kendi cümleleriyle anlatır.”			X	
“2.8.Okuduklarını görsel olarak ve görselleri kullanarak ifade eder.”		X	X	
“2.9. Okuduklarıyla ilgili canlandırma yapar.”		X	X	
“2.10.Okuduklarından yola çıkarak kendi yaşamından örnekler verir.”			X	
“2.11. Okudukları ile ilgili kendi düşüncelerini paylaşır.”			X	
“2.12. Okudukları ile önceden okuduklarını karşılaştırır.”	X			
“2.13. Ele alınan bir metni belirlediği amaçlar doğrultusunda okur.”			X	
“3. Ele alınan bir metni farklı okuma türlerine uygun okur.”				
“3.1. Sesli ve akıcı okur.”				
“3.2. Sessiz okur.”				
“3.3. Grupça okur.”				
“3.4. Canlandırarak okur.”		X	X	
“3.5. Ekrandan ve görsel okur.”				
“3.6. Serbest okur.”				
“4. Sınıf içinde ve dışında okuma ile ilgili etkinliklere istekli olarak katılır.”				
“4.1. Okuma ödevlerini yapmada istekli olur.”				
“4.2. Farklı türdeki metinleri okumak için istekli olur.”				
“4.3.Kendi kültürüne özgü metinleri okumak için istekli olur.”				
“4.4. Farklı konulardaki metinleri okumak için istekli olur.”				

Tablo 2 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 4’ünün eleştirel düşünme becerisine, 3’ünün yaratıcı düşünme becerisine, 9’unun yansıtıcı düşünme becerisine yönelik olduğu tespit edilmiş; problem çözme becerisine hitap eden öğrenme çıktısı bulgusuna rastlanmamıştır. 2.8, 2.9 ve 3.4 numaralı öğrenme çıktılarının birden fazla

beceri alanına yönelik olduğu tespit edilmiştir. Eleştirel düşünme becerisi kapsamında değerlendirme yapılırken öğrenme çıktılarının “konusunu bulur” ifadesinden hareketle öğrencinin verilere göre değerlendirme yapmasının, ilişkilendirmesinin ve çıkarımda bulunmasının sağlanması, “karşılaştırır” ifadesi ile mukayese etmesi, “olayların gelişim sırasını söyler” ifadesi ile önce ve sonra arasında ilişki kurmasının ve çıkarımda bulunup sıralama yapmasının, “soru oluşturur” ifadesi ile sorgulama becerisini geliştirerek öğrenciyi eleştirel düşünmeye sevk ettiği söylenebilir. “Görsel olarak/kullanarak ifade etme” ve “canlandırma” ifadelerinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu değerlendirilmiştir. Canlandırma, kişisellik, öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu, duygu ve düşüncelerini paylaştığı, kendini ifade ettiği öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 32 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 3. 1. Sınıf “Kendini yazılı olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Yazmaya hazırlık yapar ve yazmayla ilgili temel kuralları uygular.”			X	
“1.1.Yazma öncesi gerekli hazırlıkları yapar.”				
“1.2.Yazı araç-gereçlerini doğru kullanır.”				
“1.3.Yazılı metinleri oluşturmak için gerekli biçimsel özelliklere dikkat eder.”				
“1.4.Yazıdaki düzeltme sembollerini tanır.”				
“1.5. Yazma amacını belirler.”			X	
“2. Yazarken kendini tam ve doğru olarak ifade eder.”				
“2.1. Dilbilgisi(yazım) kurallarına uyarak yazar.”				

“2.2. Noktalama işaretlerini doğru kullanarak yazar.”				
“2.3. Konu ve amacına bağlı olarak yazar.”				
“3. Farklı metin türlerinde yazar.”		X		
“4. Kendini yazılı olarak ifade etmek için özen gösterir.”				
“4.1. Yazma sorunlarını belirlemede istekli olur.”				
“4.2. Karşılaştığı yazılı anlatım yanlışlarını düzeltmede istekli olur.”				
“5. Yazı kurallarını temel alarak kendine özgü bir yazı stili geliştirir.”			X	
“5.1. Dik temel yazı karakterine uygun yazar.”				
“5.2. Güzel ve okunaklı yazı yazmaya istekli olur.”				
“5.3. Yazdıklarına ilişkin eleştiriye açık olur.”				
“5.4. Yazdıklarının kenarlarını süsler ve yazılarını resimlendirir.”			X	

Tablo 3 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 1’inin yaratıcı düşünme becerisine, 4’ünün yansıtıcı düşünme becerisine yönelik olduğu tespit edilmiş; eleştirel düşünme ve problem çözme becerisine hitap eden öğrenme çıktısı bulgusuna rastlanmamıştır. “Farklı türde yazma” ifadesinin üretme eyleminden hareketle yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu değerlendirilmiştir. Öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu, kişiye özgülük ve çalışmalarını zenginleştirmenin olduğu öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 19 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 4. 1. Sınıf “Kendi sözcük dağarcığını geliştirir ve kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Söz varlığının yapısal, anlamsal ve işlevsel özelliklerini tanır.”				
“1.1. Metin incelemeleri ile söz varlığının yapısı, anlamı ve işlevini tanır.”				
“1.2. Metinlerden bağımsız olarak oyun, drama vb. etkinlikler aracılığıyla söz varlığının yapısı, anlamı ve işlevini tanır.”		X		
“1.3. Dilbilgisi çalışmalarından yola çıkarak söz varlığının yapısı, anlamı ve işlevini tanır.”				

Tablo 4 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 1’inin yaratıcı düşünme becerisine yönelik olduğu; diğer öğrenme çıktılarının “bilgi” düzeyinde kaldığı ve herhangi bir beceri alanına hitap etmediği bulgusu saptanmıştır.

Tablo 5. 1. Sınıf “Kıbrıs kültürüne ve Kıbrıs ağızına sahip çıkar.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Kıbrıs kültürünü ve Kıbrıs ağızı özelliklerini benimser.”				

Tablo 5 incelendiğinde öğrenme çıktısının tutum ifadesi olması sebebi ile beceri kapsamında değerlendirilmemiştir.

Tablo 6. 1. Sınıf “Diğer kùltùrlere, dillere ve ağızlara saygı gösterir.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Dil ve ağız özellikleri bakımından farklı kullanımlara sahip toplumlara saygı ile yaklaşır.”				

Tablo 6 incelendiğinde öğrenme çıktısının tutum ifadesi olması sebebi ile beceri kapsamında değerlendirilmemiştir.

Tablo 7. 1. Sınıf “Bilgi ve iletişim teknolojilerini Türkçe dersine uygun olarak kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Türkçe dersi ile ilgili çalışmalarında bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.”			X	

Tablo 7 incelendiğinde öğrenme çıktısının öğrencinin çalışmalarında yol-yöntem-strateji belirlemesine yönelik olması sebebi ile yansıtıcı düşünme olarak değerlendirilmiştir.

1. sınıf düzeyinde toplam 80 öğrenme çıktısı değerlendirilmiş olup bunlardan 7’sinin eleştirel düşünme becerisine, 7’sinin yaratıcı düşünme becerisine, 22’sinin yansıtıcı düşünme becerisine yönelik olduğu; problem çözme becerisine hitap eden öğrenme çıktısı olmadığı bulgusu saptanmıştır. Birden fazla beceri alanına hitap eden öğrenme çıktısı sayısı ise 5’tir.

Tablo 8. 2. Sınıf “Düzeyine uygun dinleme/izleme becerisi geliştirir.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1.Dinleme-izlemeye hazırlık yapar ve dinlemeyle-izlemeyle ilgili temel kuralları uygular.”			X	
“1.1. Dinlemek/izlemek için uygun biçimde oturur.”				
“1.2. Ses kaynağına uygun uzaklıkta oturur.”				
“1.3. Dinlemek/izlemek için hazırlık yapar.”				
“1.4. Dinleme sürecinde görgü kurallarına uyar.”				
“1.5. Dinleme amacını belirler.”			X	
“2. Dinlediklerini, izlediklerini tam ve doğru anlar.”				
“2.1. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu bulur.”	X			
“2.2. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana düşüncesini bulur.”	X			
“2.3. Dinlediklerinde/izlediklerinde içerikle ilgili farklı türdeki sorulara yanıt verir.”				
“2.4. Dinlediklerinde/izlediklerinde sözcük dağarcığı ile ilgili farklı etkinlikleri yapar.”				
“2.5. Dinlediklerinde/izlediklerinde cümle bilgisi ile ilgili farklı etkinlikleri yapar.”				
“2.6.Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin kendi sorularını oluşturur.”	X			
“2.7.Dinlediklerinin/izlediklerinin gelişim sırasını söyler.”	X			
“2.8. Dinlediklerini/izlediklerini kendi cümleleriyle anlatır.”				
“2.9.Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin kendi başlığını/başlıklarını önerir.”		X		

“2.10. Dinlediklerini/izlediklerini görsel olarak ifade eder.”		X	X	
“2.11. Dinledikleri/izledikleri ilgili canlandırma yapar.”		X	X	
“2.12. Dinlediklerinden/izlediklerinden yola çıkarak kendi yaşamından örnekler verir.”			X	
“2.13. Dinledikleri/izlediklerinin ötesindeki durumları kestirir.”		X		
“2.14. Ele alınan bir metni, durumu veya olayı belirlediği amaçlar doğrultusunda dinler/izler.”			X	
“3. Sınıf içinde ve dışında dinleme- izlemeyle ilgili etkinliklere istekli olarak katılır.”				
“3.1. İyi bir dinleyici/izleyici olmanın gerektirdiği becerileri geliştirmeye istekli olur.”				
“3.2. Dinleme/izleme sürecindeki engelleri çözmede istekli olur.”				
“3.3. Dinleyici/izleyici tiplerini tanıır ve yaşamı süresince karşılaştığı farklı dinleyici tiplerine hoşgörüyle yaklaşır.”				
“3.4. İlgi ve beğenisine uygun kişisel dinleme-izleme arşivi oluşturur.”			X	

Tablo 8 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 4’ünün eleştirel düşünme becerisine, 4’ünün yaratıcı düşünme becerisine, 7’sinin yansıtıcı düşünme becerisine yönelik olduğu tespit edilmiş; problem çözme becerisine hitap eden öğrenme çıktısı bulgusuna rastlanmamıştır. 2.10 ve 2.11 numaralı öğrenme çıktılarından birden fazla beceri alanına hitap ettiği tespit edilmiştir. Eleştirel düşünme becerisi kapsamında değerlendirme yapılırken öğrenme çıktılarından “konusunu bulur, ana düşüncesini bulur” ifadesinden hareketle öğrencinin verilere göre değerlendirme yapmasının, ilişkilendirmesinin ve çıkarımda bulunmasının sağlanmasının, “olayların gelişim sırasını söyler” ifadesi ile önce ve sonra arasında ilişki kurmasının, “soru oluşturur” ifadesi ile sorgulama becerisini geliştirerek öğrenciyi eleştirel düşünmeye sevk ettiği söylenebilir. “Görsel olarak ifade etme” ve “canlandırma” ifadelerinin, başlık üretmenin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu değerlendirilmiştir. İfade etme, canlandırma, kişisellik, kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu ve duygu ve düşüncelerini paylaştığı öğrenme çıktıları

yansıtıcı düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 26 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 9. 2. Sınıf “Akıcı ve anlamlandırarak okur.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1.Okumaya hazırlık yapar ve okumayla ilgili temel kuralları uygular.”			X	
“1.1. Okumak için vücudunu doğru kullanır.”				
“1.2. Okuma öncesi gerekli hazırlıkları yapar.”				
“1.3. Okuma araç-gereçlerini doğru kullanır.”				
“1.4. Çevresindekileri rahatsız etmeden okur.”				
“1.5. Okuma amacını belirler.”			X	
“2. Okuduklarını tam ve doğru anlar.”				
“2.1. Okuduklarının konusunu bulur.”	X			
“2.2. Okuduklarının ana düşüncesini bulur.”	X			
“2.3.Okuduklarında içerikle ilgili farklı türdeki sorulara yanıt verir.”				
“2.4.Okuduklarında sözcük dağarcığı ile ilgili farklı etkinlikleri yapar.”				
“2.5. Okuduklarında cümle bilgisi ile ilgili farklı etkinlikleri yapar.”				
“2.6.Okuduklarına ilişkin kendi sorularını oluşturur.”	X			
“2.7.Okuduklarının gelişim sırasını söyler.”				
“2.8. Okuduklarını kendi cümleleriyle anlatır.”			X	
“2.9. Okuduklarına ilişkin kendi başlığını önerir.”		X		

“2.10.Okuduklarını görsel olarak ifade eder.”		X	X	
“2.11. Okuduklarıyla ilgili canlandırma yapar.”		X	X	
“2.12. Okuduklarından yola çıkarak kendi yaşamından örnekler verir.”			X	
“2.13. Okudukları ile ilgili kendi düşüncelerini paylaşır.”			X	
“2.14. Okudukları ile önceden okuduklarını karşılaştırır.”	X			
“2.15. Okuduklarının ötesindeki durumları kestirir.”		X		
“2.16. Ele alınan bir metni belirlediği amaçlar doğrultusunda okur.”			X	
“3. Ele alınan bir metni farklı okuma türlerine uygun okur.”				
“3.1. Sesli okur.”				
“3.2. Sessiz okur.”				
“3.3. Grupça okur.”				
“3.4. Canlandırarak okur.”		X	X	
“3.5. Ekrandan ve görsel okur.”				
“3.6. Serbest okur.”				
“4. Sınıf içinde ve dışında okuma ile ilgili etkinliklere istekli olarak katılır.”				
“4.1. Okuma ödevlerini yapmada istekli olur.”				
“4.2. Farklı amaçlarını gerçekleştirebilmek için okur.”			X	
“4.3.Farklı türdeki metinleri okumak için istekli olur.”				
“4.4. Kendi kültürüne özgü metinleri okumak için istekli olur.”				
“4.5. Farklı konulardaki metinleri okumak için istekli olur.”				
“4.6. Farklı yazar ve şairlerin eserlerini okumak için istekli olur.”				

Tablo 9 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 4'ünün eleştirel düşünme becerisine, 5'inin yaratıcı düşünme becerisine, 10'unun yansıtıcı düşünme becerisine yönelik olduğu tespit edilmiş; problem çözme becerisine hitap eden öğrenme çıktısı bulgusuna rastlanmamıştır. 2.10, 2.11 ve 3.4 numaralı öğrenme çıktılarının birden fazla beceri alanına yönelik olduğu tespit edilmiştir. Eleştirel düşünme becerisi kapsamında değerlendirme yapılırken öğrenme çıktılarının “konusunu, ana düşüncesini bulur” ifadesinden hareketle öğrencinin verilere göre değerlendirme yapmasının, ilişkilendirmesinin ve çıkarımda bulunmasının sağlanması, “karşılaştırır” ifadesi ile mukayese etmesinin ve “soru oluşturur” ifadesi ile sorgulama becerisini geliştirerek öğrenciyi eleştirel düşünmeye sevk ettiği söylenebilir. Görsel olarak ifade etme, canlandırma, kestirme ve kendi başlığını üretmek önerme ifadelerinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu değerlendirilmiştir. Canlandırma, kişisellik, öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu, duygu ve düşüncelerini paylaştığı, kendini ifade ettiği öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 37 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 10. 2. Sınıf “Kendini sözlü olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Konuşma ile ilgili temel kuralları uygular.”				
“1.1. Konuşmalarında sesini doğru ve etkili kullanır.”				
“1.2. Konuşmalarında vurgu, durak, ton, ulation gibi ses üstü birimleri doğru ve etkili kullanır.”				
“1.3. Beden dilini etkili kullanarak konuşur.”				
“1.4. Görgü kurallarına uyarak konuşur.”				
“1.5. Dinleyicileri dikkate alarak konuşur.”				

“1.6. Konuşmaya hazırlık yapar.”			X	
“2. Konuşurken kendini tam ve doğru olarak ifade eder.”				
“2.1. Bir amacı temel alarak ve varmak istediği noktayı belirleyerek konuşur.”			X	
“2.2. Konuşma konusunu anlaşılır ve kısa bir biçimde belirtir.”				
“2.3. Konudan ayrılmadan konuşur.”				
“2.4. Konuşmalarında sözcükleri doğru ve anlamına uygun kullanır.”				
“2.5. Sözlü anlatımla ilgili dilbilgisi kurallarına uyarak konuşur.”				
“3. Konuşma türlerine uygun olarak konuşur.”			X	
“3.1. Bireysel olarak veya grupça hazırlıksız konuşmalara katılır.”		X		
“3.2. Bireysel olarak veya grupça hazırlıklı konuşmalara katılır.”		X		
“4. Kendini sözlü olarak ifade etmek için özen gösterir.”				
“4.1. İyi bir konuşmacı olmanın gerektirdiği becerileri geliştirmede istekli olur.”				
“4.2. Konuşmadaki sorunları düzeltmede istekli olur.”				
“4.3. Doğru ve etkili konuşan kişileri örnek alır.”				
“4.4. Kendine uygun bir konuşma üslubu geliştirmeye istekli olur.”				
“4.5. Sınıftaki seslendirme ve konuşma etkinliklerine katılmaya istekli olur.”				

Tablo 10 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 2’sinin yaratıcı düşünmeye, 3’ünün yansıtıcı düşünme yönelik olduğu ve diğer becerilere hitap eden öğrenme çıktısı bulunmadığı bulgusu saptanmıştır. Hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma üreticilikle ilişkilendirilmiş olup yansıtıcı düşünme becerisi olarak değerlendirilmiştir. Öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme becerisi olarak değerlendirilmiştir. Tutum

ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 22 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 11. 2. Sınıf “Kendini yazılı olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Yazmaya hazırlık yapar ve yazmayla ilgili temel kuralları uygular.”			X	
“1.1.Yazma öncesi gerekli hazırlıkları yapar.”				
“1.2.Yazı araç-gereçlerini doğru kullanır.”				
“1.3.Yazılı metinleri oluşturmak için gerekli biçimsel özelliklere dikkat eder.”				
“1.4.Yazıdaki düzeltme sembollerini tanır.”				
“1.5. Yazma amacını belirler.”			X	
“2. Yazarken kendini tam ve doğru olarak ifade eder.”				
“2.1. Dilbilgisi(yazım) kurallarına uyarak yazar.”				
“2.2. Noktalama işaretlerini doğru kullanarak yazar.”				
“2.3. Konu ve amacına bağlı olarak yazar.”				
“3. Farklı metin türlerinde yazar.”		X		
“4. Kendini yazılı olarak ifade etmek için özen gösterir.”				
“4.1. Yazma sorunlarını belirlemede istekli olur.”				
“4.2.Karşılaştığı yazılı anlatım yanlışlarını düzeltmede istekli olur.”				
“5. Yazı kurallarını temel alarak kendine özgü bir yazı stili geliştirir.”			X	
“5.1. Dik temel yazı karakterine uygun yazar.”				

“5.2. Güzel ve okunaklı yazı yazmaya istekli olur.”				
“5.3. Yazdıklarına ilişkin eleştiriye açık olur.”				
“5.4. Yazdıklarının kenarlarını süsler ve yazılarını resimlendirir.”			X	

Tablo 11 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 1’inin yaratıcı düşünme becerisine, 4’ünün yansıtıcı düşünme becerisine yönelik olduğu tespit edilmiş; eleştirel düşünme ve problem çözme becerisine hitap eden öğrenme çıktısı bulgusuna rastlanmamıştır. “Faklı türlerde yazma” ifadesinin üretme eyleminden hareketle yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu değerlendirilmiştir. Öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu, kişiye özgülük ve çalışmalarını zenginleştirmenin olduğu öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 19 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 12. 2. Sınıf “Kendi sözcük dağarcığını geliştirir ve kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Söz varlığının yapısal, anlamsal ve işlevsel özelliklerini tanır.”				
“1.1. Metin incelemeleri ile söz varlığının yapısı, anlamı ve işlevini tanıma”				
“1.2. Metinlerden bağımsız olarak oyun, drama vb. etkinlikler aracılığıyla söz varlığının yapısı, anlamı ve işlevini tanır.”		X		
“1.3. Dilbilgisi çalışmalarından yola çıkarak söz varlığının yapısı, anlamı ve işlevini tanır.”				

Tablo 12 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 1’inin yaratıcı düşünme becerisine yönelik olduğu; diğer öğrenme çıktılarının “bilgi” düzeyinde kaldığı ve herhangi bir beceri alanına hitap etmediği bulgusu saptanmıştır.

Tablo 13. 2. Sınıf “Kıbrıs kültürüne ve Kıbrıs ağızına sahip çıkar.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Kıbrıs kültürünü ve Kıbrıs ağızı özelliklerini benimser.”				

Tablo 13 incelendiğinde öğrenme çıktısının tutum ifadesi olması sebebiyle beceri kapsamında değerlendirilmemiştir.

Tablo 14. 2. Sınıf “Bilgi ve iletişim teknolojilerini Türkçe dersine uygun olarak kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Türkçe dersi ile ilgili çalışmalarında bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.”			X	

Tablo 14 incelendiğinde öğrenme çıktısının öğrencinin çalışmalarında yol-yöntem-strateji belirlemesine yönelik olması sebebiyle yansıtıcı düşünme olarak değerlendirilmiştir.

2. sınıf düzeyinde toplam 110 öğrenme çıktısı değerlendirilmiş olup bunlardan 8’inin eleştirel düşünme becerisine, 13’ünün yaratıcı düşünme becerisine, 25’inin yansıtıcı düşünme becerisine yönelik olduğu; problem çözme becerisine hitap eden öğrenme çıktısı olmadığı bulgusu saptanmıştır. Birden fazla beceri alanına hitap eden öğrenme çıktısı sayısı ise 5’tir.

Tablo 15. 3. Sınıf “Düzeyine uygun dinleme/izleme becerisi geliştirir.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1.Dinleme-izlemeye hazırlık yapar ve dinlemeyle-izlemeyle ilgili temel kuralları uygular.”			X	
“1.1. Dinlemek/izlemek için uygun biçimde oturur.”				
“1.2. Ses kaynağına uygun uzaklıkta oturur.”				
“1.3. Dinlemek/izlemek için hazırlık yapar.”				
“1.4. Dinleme sürecinde görgü kurallarına uyar.”				
“1.5. Dinleme amacını belirler.”			X	
“2. Dinlediklerini, izlediklerini tam ve doğru anlar.”				
“2.1. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu bulur.”	X			
“2.2. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana düşüncesini bulur.”	X			
“2.3. Dinlediklerinde/izlediklerinde içerikle ilgili farklı türdeki sorulara yanıt verir.”				
“2.4. Dinlediklerinde/izlediklerinde sözcük dağarcığı ile ilgili farklı etkinlikleri yapar.”				
“2.5. Dinlediklerinde/izlediklerinde cümle bilgisi ile ilgili farklı etkinlikleri yapar.”				
“2.6.Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin kendi sorularını oluşturur.”	X			
“2.7.Dinlediklerinin/izlediklerinin gelişim sırasını söyler.”	X			
“2.8. Dinlediklerini/izlediklerini kendi cümleleriyle anlatır.”			X	
“2.9. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin kendi başlığını/başlıklarını önerir.”		X		

“2.10. Dinlediklerini/izlediklerini görsel olarak ifade eder.”		X	X	
“2.11. Dinledikleri/izledikleri ilgili canlandırma yapar.”		X	X	
“2.12. Dinlediklerinden/izlediklerinden yola çıkarak kendi yaşamından örnekler verir.”			X	
“2.13. Dinlediklerinin/izlediklerinin ötesindeki durumları kestirir.”		X		
“2.14. Ele alınan bir metni, durumu veya olayı belirlediği amaçlar doğrultusunda dinler/izler.”			X	
“2.15. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki içerikle ilgili sorunları belirler ve farklı çözüm önerileri sunar.”				X
“3. Sınıf içinde ve dışında dinleme- izlemeyle ilgili etkinliklere istekli olarak katılır.”				
“3.1. İyi bir dinleyici/izleyici olmanın gerektirdiği becerileri geliştirmeye istekli olur.”				
“3.2. Dinleme/izleme sürecindeki engelleri çözmede istekli olur.”				
“3.3. Dinleyici/izleyici tiplerini tanıır ve yaşamı süresince karşılaştığı farklı dinleyici tiplerine hoşgörüsüyle yaklaşır.”				
“3.4. İlgi ve beğenisine uygun kişisel dinleme-izleme arşivi oluşturur.”			X	

Tablo 15 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 4’ünün eleştirel düşünme becerisine, 4’ünün yaratıcı düşünme becerisine, 8’inin yansıtıcı düşünme becerisine ve 1’inin problem çözme becerisine yönelik olduğu tespit edilmiştir. 2.10 ve 2.11 numaralı öğrenme çıktılarından birden fazla beceri alanına hitap ettiği tespit edilmiştir. Eleştirel düşünme becerisi kapsamında değerlendirme yapılırken öğrenme çıktılarından “konusunu bulur, ana düşüncesini bulur” ifadesinden hareketle öğrencinin verilere göre değerlendirme yapmasının, ilişkilendirmesinin ve çıkarımda bulunmasının sağlanması, “olayların gelişim sırasını söyler” ifadesi ile önce ve sonra arasında ilişki kurmasının ve çıkarımda bulunup sıralama yapmasının ve “soru oluşturur” ifadesi ile sorgulama becerisini geliştirerek öğrenciyi eleştirel düşünmeye sevk ettiği söylenebilir. “Görsel olarak ifade etme”, “canlandırma” ve “kestirme” ifadelerinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu değerlendirilmiştir. İfade etme, canlandırma, kişisel, öğrencinin kendi öğrenme

sürecini yönetmede aktif olduğu ve duygu ve düşüncelerini paylaştığı öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Sorunu tespit etme ve çözüm önermeye yönelik öğrenme çıktısı problem çözme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 27 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 16. 3. Sınıf “Akıcı ve anlamlandırarak okur.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1.Okumaya hazırlık yapar ve okumayla ilgili temel kuralları uygular.”			X	
“1.1. Okumak için vücudunu doğru kullanır.”				
“1.2. Okuma öncesi gerekli hazırlıkları yapar.”				
“1.3. Okuma araç-gereçlerini doğru kullanır.”				
“1.4. Çevresindekileri rahatsız etmeden okur.”				
“1.5. Okuma amacını belirler.”			X	
“2. Okuduklarını tam ve doğru anlar.”				
“2.1. Okuduklarının konusunu bulur.”	X			
“2.2. Okuduklarının ana düşüncesini bulur.”	X			
“2.3.Okuduklarında içerikle ilgili farklı türdeki sorulara yanıt verir.”				
“2.4.Okuduklarında sözcük dağarcığı ile ilgili farklı etkinlikleri yapar.”				
“2.5. Okuduklarında cümle bilgisi ile ilgili farklı etkinlikleri yapar.”				
“2.6.Okuduklarına ilişkin kendi sorularını oluşturur.”	X			
“2.7.Okuduklarının gelişim sırasını söyler.”	X			

“2.8. Okuduklarını kendi cümleleriyle anlatır.”			X	
“2.9. Okuduklarına ilişkin kendi başlığını önerir.”		X		
“2.10.Okuduklarını görsel olarak ifade eder.”		X	X	
“2.11. Okuduklarıyla ilgili canlandırma yapar.”		X	X	
“2.12. Okuduklarından yola çıkarak kendi yaşamından örnekler verir.”			X	
“2.13. Okudukları ile ilgili kendi düşüncelerini paylaşır.”			X	
“2.14. Okudukları ile önceden okuduklarını karşılaştırır.”	X			
“2.15. Okuduklarının ötesindeki durumları kestirir.”		X		
“2.16. Ele alınan bir metni belirlediği amaçlar doğrultusunda okur.”			X	
“2.17. Okuduklarında içerikle ilgili sorunları belirler ve farklı çözüm önerileri sunar.”				X
“3. Ele alınan bir metni farklı okuma türlerine uygun okur.”				
“3.1. Sesli okur.”				
“3.2. Sessiz okur.”				
“3.3. Grupça okur.”				
“3.4. Canlandırarak okur.”		X	X	
“3.5. Ekrandan ve görsel okur.”				
“3.6. Serbest okur.”				
“4. Sınıf içinde ve dışında okuma ile ilgili etkinliklere istekli olarak katılır.”				
“4.1. Okuma ödevlerini yapmada istekli olur.”				
“4.2. Farklı amaçlarını gerçekleştirebilmek için okur.”			X	
“4.3.Farklı türdeki metinleri okumak için istekli olur.”				
“4.4. Kendi kültürüne özgü metinleri okumak için istekli olur.”				

“4.5. Farklı konulardaki metinleri okumak için istekli olur.”				
“4.6. Farklı yazar ve şairlerin eserlerini okumak için istekli olur.”				

Tablo 16 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 5’inin eleştirel düşünme becerisine, 5’inin yaratıcı düşünme becerisine, 10’unun yansıtıcı düşünme becerisine, 1’inin problem çözme becerisine yönelik olduğu bulgusu saptanmıştır. 2.10, 2.11 ve 3.4 numaralı öğrenme çıktılarının birden fazla beceri alanına yönelik olduğu tespit edilmiştir. Eleştirel düşünme becerisi kapsamında değerlendirme yapılırken öğrenme çıktılarının “konusunu, ana düşüncesini bulur” ifadesinden hareketle öğrencinin verilere göre değerlendirme yapmasının, ilişkilendirmesinin ve çıkarımda bulunmasının sağlanması, “karşılaştırır” ifadesi ile mukayese etmesi, “olayların gelişim sırasını söyler” ifadesi ile önce ve sonra arasında ilişki kurmasının ve çıkarımda bulunup sıralama yapmasının, “soru oluşturur” ifadesi ile sorgulama becerisini geliştirerek öğrenciyi eleştirel düşünmeye sevk ettiği söylenebilir. Görsel olarak ifade etme, canlandırma, kestirme ve başlık önerme ifadelerinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu değerlendirilmiştir. Canlandırma, kişisel, öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu, duygu ve düşüncelerini paylaştığı, kendini ifade ettiği öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Sorunu tespit etme ve çözüm önermeye yönelik öğrenme çıktısı problem çözme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 38 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 17. 3. Sınıf “Kendini sözlü olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Konuşma ile ilgili temel kuralları uygular.”				
“1.1. Konuşmalarında sesini doğru ve etkili kullanır.”				

“1.2. Konuşmalarında vurgu, durak, ton, ulama gibi ses üstü birimleri doğru ve etkili kullanır.”				
“1.3. Beden dilini etkili kullanarak konuşur.”				
“1.4. Görgü kurallarına uyarak konuşur.”				
“1.5. Dinleyicileri dikkate alarak konuşur.”				
“1.6. Konuşmaya hazırlık yapar.”			X	
“2. Konuşurken kendini tam ve doğru olarak ifade eder.”				
“2.1. Bir amacı temel alarak ve varmak istediği noktayı belirleyerek konuşur.”			X	
“2.2. Konuşma konusunu anlaşılır ve kısa bir biçimde belirtir.”				
“2.3. Konudan ayrılmadan konuşur.”				
“2.4. Konuşmalarında sözcükleri doğru ve anlamına uygun kullanır.”				
“2.5. Sözlü anlatımla ilgili dilbilgisi kurallarına uyarak konuşur.”				
“3. Konuşma türlerine uygun olarak konuşur.”			X	
“3.1. Bireysel olarak veya grupça hazırlıksız konuşmalara katılır.”		X		
“3.2. Bireysel olarak veya grupça hazırlıklı konuşmalara katılır.”		X		
“4. Kendini sözlü olarak ifade etmek için özen gösterir.”				
“4.1. İyi bir konuşmacı olmanın gerektirdiği becerileri geliştirmede istekli olur.”				
“4.2. Konuşmadaki sorunları düzeltmede istekli olur.”				
“4.3. Doğru ve etkili konuşan kişileri örnek alır.”				
“4.4. Kendine uygun bir konuşma üslubu geliştirmeye istekli olur.”				
“4.5. Sınıftaki seslendirme ve konuşma etkinliklerine katılmaya istekli olur.”				

Tablo 17 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 2’sinin yaratıcı düşünmeye, 3’ünün yansıtıcı düşünmeye yönelik olduğu ve diğer becerilere hitap eden öğrenme çıktısı bulunmadığı tespit edilmiştir. Birden fazla beceriye hitap etmektedir. Hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma üreticilikle ilişkilendirilmiş olup yansıtıcı düşünme becerisi olarak değerlendirilmiştir. Öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu ve “türe uygun” konuştuğu öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme becerisi olarak değerlendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 22 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 18. 3. Sınıf “Kendini yazılı olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Yazmaya hazırlık yapar ve yazmayla ilgili temel kuralları uygular.”			X	
“1.1.Yazma öncesi gerekli hazırlıkları yapar.”				
“1.2.Yazı araç-gereçlerini doğru kullanır.”				
“1.3.Yazılı metinleri oluşturmak için gerekli biçimsel özelliklere dikkat eder.”				
“1.4.Yazıdaki düzeltme sembollerini tanır.”				
“1.5. Yazma amacını belirler.”			X	
“2. Yazarken kendini tam ve doğru olarak ifade eder.”				
“2.1. Yazının planını oluşturur.”			X	X
“2.2. Yazıdaki her paragrafta ayrı bir duygu veya düşünceyi ele alır.”			X	
“2.3. Yazacaklarını belli bir sıraya koyar.”				
“2.4. Yazılarında sözcükleri doğru ve anlamına uygun kullanır.”				

“2.5. Yazının konusuyla ilgili, kısa ve etkileyici bir başlık yazar.”		X		
“2.6. Yazının türünün gerektirdiği biçimde yazar.”			X	
“2.7. Dilbilgisi(yazım) kurallarına uyarak yazar.”				
“2.8. Noktalama işaretlerini doğru kullanarak yazar.”				
“3. Farklı metin türlerinde yazar.”		X		
“4. Kendini yazılı olarak ifade etmek için özen gösterir.”				
“4.1. Yazma sorunlarını belirlemede istekli olur.”				
“4.2. Karşılaştığı yazılı anlatım yanlışlarını düzeltmede istekli olur.”				
“5. Yazı kurallarını temel alarak kendine özgü bir yazı stili geliştirir.”			X	
“5.1. Dik temel yazı karakterine uygun yazar.”				
“5.2. Güzel ve okunaklı yazı yazmaya istekli olur.”				
“5.3. Yazdıklarına ilişkin eleştiriye açık olur.”				
“5.4. Yazdıklarının kenarlarını süsler ve yazılarını resimlendirir.”			X	

Tablo 18 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 2’sinin yaratıcı düşünme becerisine, 7’sinin yansıtıcı düşünme becerisine ve 1’inin problem çözme becerisine yönelik olduğu tespit edilmiş; eleştirel düşünme becerisine hitap eden öğrenme çıktısı bulgusuna rastlanmamıştır. 2.1 numaralı öğrenme çıktısının birden fazla düşünme becerisine hitap ettiği saptanmıştır. “Farklı türlerde yazma” ifadelerinin ve başlık önermenin üretme eyleminden hareketle yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu değerlendirilmiştir. Öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu, kişiye özgülük ve çalışmalarını zenginleştirmenin olduğu öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. 2.1 numaralı öğrenme çıktısı işlem basamaklarını oluşturmaya yönelik olduğu için problem çözme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 24 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 19. 3.Sınıf “Kendi sözcük dağarcığını geliştirir ve kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Söz varlığının yapısal, anlamsal ve işlevsel özelliklerini tanır.”				
“1.1. Metin incelemeleri ile söz varlığının yapısı, anlamı ve işlevini tanıma”				
“1.2. Metinlerden bağımsız olarak oyun, drama vb. etkinlikler aracılığıyla söz varlığının yapısı, anlamı ve işlevini tanır.”		X		
“1.3. Dilbilgisi çalışmalarından yola çıkarak söz varlığının yapısı, anlamı ve işlevini tanır.”				

Tablo 19 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 1’inin yaratıcı düşünme becerisine yönelik olduğu; diğer öğrenme çıktılarının “bilgi” düzeyinde kaldığı ve herhangi bir beceri alanına hitap etmediği bulgusu saptanmıştır.

Tablo 20. 3. Sınıf “Kıbrıs kültürüne ve Kıbrıs ağızına sahip çıkar.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Kıbrıs kültürünü ve Kıbrıs ağızı özelliklerini benimser.”				

Tablo 20 Tablo incelendiğinde öğrenme çıktısının tutum ifadesi olması sebebiyle beceri kapsamında değerlendirilmemiştir.

Tablo 21. 3. Sınıf “Bilgi ve iletişim teknolojilerini Türkçe dersine uygun olarak kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Türkçe dersi ile ilgili çalışmalarında bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.”			X	

Tablo 21 incelendiğinde öğrenme çıktısının öğrencinin çalışmalarında yol-yöntem-strateji belirlemesine yönelik olması sebebiyle yansıtıcı düşünme olarak değerlendirilmiştir.

3. sınıf düzeyinde toplam 117 öğrenme çıktısı değerlendirilmiş olup bunlardan 9’unun eleştirel düşünme becerisine, 14’ünün yaratıcı düşünme becerisine, 29’unun yansıtıcı düşünme becerisine, 3’ünün problem çözme becerisine yönelik olduğu bulgusu tespit edilmiştir. Birden fazla beceri alanına hitap eden öğrenme çıktısı sayısı ise 6’dır.

Tablo 22. 4. Sınıf “Düzeyine uygun dinleme/izleme becerisi geliştirir.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1.Dinleme-izlemeye hazırlık yapar ve dinlemeyle-izlemeyle ilgili temel kuralları uygular.”			X	
“1.1. Dinlemek/izlemek için uygun biçimde oturur.”				
“1.2. Ses kaynağına uygun uzaklıkta olur.”				
“1.3. Dinlemek/izlemek için hazırlık yapar.”				

“1.4. Dinleme sürecinde görgü kurallarına uyar.”				
“1.5. Dinleme amacını belirler.”			X	
“2. Dinlediklerini, izlediklerini tam ve doğru anlar.”				
“2.1. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu bulur.”	X			
“2.2. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana ve yardımcı düşüncelerini bulur.”	X			
“2.3. Dinledikleri/izlediklerinde içerikle ilgili farklı türdeki sorulara yanıt verir.”				
“2.4. Dinlediklerinde/izlediklerinde sözcük dağarcığı ile ilgili farklı türdeki etkinlikleri yapar.”				
“2.5. Dinlediklerinde/izlediklerinde cümle bilgisi ile ilgili farklı türdeki etkinlikleri yapar.”				
“2.6.Dinledikleri/izlediklerine ilişkin kendi sorularını oluşturur.”	X			
“2.7.Dinlediklerinin/izlediklerinin gelişim sırasını söyler.”	X			
“2.8. Dinlediklerini/izlediklerini kendi cümleleriyle anlatır.”			X	
“2.9. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin kendi başlığını/başlıklarını önerir.”		X		
“2.10. Dinlediklerini/izlediklerini görsel olarak ifade eder.”		X	X	
“2.11. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili canlandırma yapar.”		X	X	
“2.12. Dinledikleri/izlediklerinden yola çıkarak kendi yaşamından örnekler verir.”			X	
“2.13. Dinledikleri/izlediklerinin ötesindeki durumları kestirir.”		X		
“2.14. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki içerikle ilgili sorunları belirler ve farklı çözüm önerileri sunar.”				X
“2.15. Ele alınan bir metni, durumu veya olayı uygun bir amaç doğrultusunda dinler.”			X	
“3. Sınıf içinde ve dışında dinlemeyle-izlemeyle ilgili etkinliklere istekli olarak katılır.”				
“3.1. İyi bir dinleyici/izleyici olmanın gerektirdiği becerileri geliştirmeye istekli olur.”				

“3.2. Dinleme/izleme sürecindeki engelleri çözmede istekli olur.”				
“3.3. Dinleyici/izleyici tiplerini tanıır ve yaşamı süresince karşılaştığı farklı dinleyici tiplerine hoşgörüyle yaklaşır.”				
“3.4. İlgi ve beğenisine uygun kişisel dinleme-izleme arşivi oluşturur.”			X	

Tablo 22 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 4’ünün eleştirel düşünme becerisine, 4’ünün yaratıcı düşünme becerisine, 8’inin yansıtıcı düşünme becerisine ve 1’inin problem çözme becerisine yönelik olduğu bulgusu saptanmıştır. 2.10 ve 2.11 numaralı öğrenme çıktılarından birden fazla beceri alanına hitap ettiği tespit edilmiştir. Eleştirel düşünme becerisi kapsamında değerlendirme yapılırken öğrenme çıktılarından “konusunu bulur, ana ve yardımcı düşüncelerini bulur” ifadesinden hareketle öğrencinin verilere göre değerlendirme yapmasının, ilişkilendirmesinin ve çıkarımda bulunmasının sağlanması, “olayların gelişim sırasını söyler” ifadesi ile önce ve sonra arasında ilişki kurmasının ve çıkarımda bulunup sıralama yapmasının, “soru oluşturur” ifadesi ile sorgulama becerisini geliştirerek öğrenciyi eleştirel düşünmeye sevk ettiği söylenebilir. “Görsel olarak ifade etme”, “canlandırma”, “kestirme” başlık üretip önerme ifadelerinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu değerlendirilmiştir. İfade etme, canlandırma, kişisellik, öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu ve duygu ve düşüncelerini paylaştığı öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Sorunu tespit etme ve çözüm önermeye yönelik öğrenme çıktısı problem çözme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 27 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 23. 4. Sınıf “Hızlı, akıcı ve anlamlandırarak okur.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1.Okumaya hazırlık yapar ve okumayla ilgili temel kuralları uygular.”			X	

“1.1. Okumak için vücudunu doğru kullanır.”				
“1.2. Okuma öncesi gerekli hazırlıkları yapar.”				
“1.3. Okuma araç-gereçlerini doğru kullanır.”				
“1.4. Çevresindekileri rahatsız etmeden okur.”				
“1.5. Okuma amacını belirler.”			X	
“2. Okuduklarını tam ve doğru anlar.”				
“2.1. Okuduklarının konusunu bulur.”	X			
“2.2. Okuduklarının ana ve yardımcı düşüncelerini bulur.”	X			
“2.3.Okuduklarında içerikle ilgili farklı türdeki sorulara yanıt verir.”				
“2.4.Okuduklarında sözcük dağarcığı ile ilgili farklı türdeki etkinlikleri yapar.”				
“2.5. Okuduklarında cümle bilgisi ile ilgili farklı türdeki etkinlikleri yapar.”				
“2.6.Okuduklarına ilişkin kendi sorularını oluşturur.”	X			
“2.7.Okuduklarının gelişim sırasını söyler.”	X			
“2.8. Okuduklarını kendi cümleleriyle anlatır.”			X	
“2.9. Okuduklarına ilişkin kendi başlığını önerir.”		X		
“2.10.Okuduklarını görsel olarak ifade eder.”		X	X	
“2.11. Okuduklarıyla ilgili canlandırma yapar.”		X	X	
“2.12. Okuduklarından yola çıkarak kendi yaşamından örnekler verir.”			X	
“2.13. Okudukları ile ilgili kendi düşüncelerini paylaşır.”			X	
“2.14. Okudukları ile önceden okuduklarını karşılaştırır.”	X			
“2.15. Okuduklarının ötesindeki durumları kestirir.”		X		
“2.16. Okuduklarında içerikle ilgili sorunları belirler ve farklı çözüm önerileri sunar.”				X

“2.17. Okuduklarında yazarın veya şairin amacını belirler.”	X			
“3. Ele alınan bir metni farklı okuma türlerine uygun okur.”				
“3.1. Sesli okur.”				
“3.2. Sessiz okur.”				
“3.3. Grupça okur.”				
“3.4. Canlandırarak okur.”		X	X	
“3.5. Ekrandan ve görsel okur.”				
“3.6. Serbest okur.”				
“4. Sınıf içinde ve dışında okuma ile ilgili etkinliklere istekli olarak katılır.”				
“4.1. Okuma ödevlerini yapmada istekli olur.”				
“4.2. Farklı amaçlarını gerçekleştirebilmek için okur.”			X	
“4.3.Farklı türdeki metinleri okumak için istekli olur.”				
“4.4. Kendi kültürüne özgü metinleri okumak için istekli olur.”				
“4.5. Farklı konulardaki metinleri okumak için istekli olur.”				
“4.6. Farklı yazar ve şairlerin eserlerini okumak için istekli olur.”				
“4.7. Okumanın önündeki engelleri bilir ve çözmeye istekli olur.”				

Tablo 23 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 6’sının eleştirel düşünme becerisine, 5’inin yaratıcı düşünme becerisine, 9’unun yansıtıcı düşünme becerisine, 1’inin problem çözme becerisine yönelik olduğu bulgusu saptanmıştır. 2.10, 2.11 ve 3.4 numaralı öğrenme çıktılarının birden fazla beceri alanına yönelik olduğu tespit edilmiştir. Eleştirel düşünme becerisi kapsamında değerlendirme yapılırken öğrenme çıktılarının “konusunu, ana ve yardımcı düşüncelerini bulur” ifadesinden hareketle öğrencinin verilere göre değerlendirme yapmasının, ilişkilendirmesinin ve çıkarımda bulunmasının sağlanması, birinin söylediklerini irdeleyip neyi amaçladığını tespit

etmesi, “karşılaştırır” ifadesi ile mukayese etmesinin ve “soru oluşturur” ifadesi ile sorgulama becerisini geliştirerek öğrenciyi eleştirel düşünmeye sevk ettiği söylenebilir. Görsel olarak ifade etme, canlandırma, kestirme ve başlık önerme ifadelerinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu değerlendirilmiştir. Canlandırma, öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu, duygu ve düşüncelerini paylaştığı, kendini ifade ettiği kişiselliğin olduğu öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Sorunu tespit etme ve çözüm önermeye yönelik öğrenme çıktısı problem çözme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 39 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 24. 4. Sınıf “Kendini sözlü olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Konuşma ile ilgili temel kuralları uygular.”			X	
“1.1. Konuşmalarında sesini doğru ve etkili kullanır.”				
“1.2. Konuşmalarında vurgu, durak, ton, kavşak, ezgi ve ulama gibi ses üstü birimleri doğru ve etkili kullanır.”				
“1.3. Beden dilini etkili kullanarak konuşur.”				
“1.4. Görgü kurallarına uyarak konuşur.”				
“1.5. Dinleyicileri dikkate alarak konuşur.”				
“1.6. Konuşma amacını belirler.”			X	
“1.7. Konuşma konusunu belirler.”				
“2. Konuşurken kendini tam ve doğru olarak ifade eder.”				
“2.1. Bir amacı temel alarak ve varmak istediği noktayı belirleyerek konuşur.”			X	

“2.2. Konuşma amacını gerçekleştirebilmek için uygun teknik ve taktikleri kullanır.”			X	
“2.3. Konuşma konusunu anlaşılır ve kısa bir biçimde belirtir.”				
“2.4. Konuşmaları sırasında bir düşünceden ötekine geçerken mantıksal bir akış ve bütünlük sağlar.”				
“2.5. Konuşmalarında sözcükleri doğru ve anlamına uygun kullanır.”				
“2.6. Sözlü anlatımla ilgili dilbilgisi kurallarına uyarak konuşur.”				
“3. Konuşma türlerine uygun konuşur.”			X	
“3.1. Hazırlıksız konuşma yapar.”		X		
“3.2. Hazırlıklı konuşma yapar.”		X		
“4. Kendini sözlü olarak ifade etmek için özen gösterir.”				
“4.1. İyi bir konuşmacı olmanın gerektirdiği becerileri geliştirmede istekli olur.”				
“4.2. Konuşmadaki sorunları düzeltmede istekli olur.”				
“4.3. Doğru ve etkili konuşan kişileri örnek alır.”				
“4.4. Kendine uygun bir konuşma üslubu geliştirmeye istekli olur.”				
“4.5. Sınıftaki seslendirme ve konuşma etkinliklerine katılmaya istekli olur.”				

Tablo 24 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 2’sinin yaratıcı düşünmeye, 5’inin yansıtıcı düşünmeye yönelik olduğu ve diğer becerilere hitap eden öğrenme çıktısı bulunmadığı tespit edilmiştir. Birden fazla beceriye hitap eden öğrenme çıktısı bulunmamaktadır. Hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma yapma üreticilikle ilişkilendirilip yaratıcı düşünme becerisi olarak değerlendirilmiştir. Öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu ve “türe uygun” konuştuğu öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme becerisi olarak değerlendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 24 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 25. 4. Sınıf “Kendini yazılı olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Yazmaya hazırlık yapar ve yazmayla ilgili temel kuralları uygular.”			X	
“1.1.Yazma öncesi gerekli hazırlıkları yapar.”				
“1.2.Yazı araç-gereçlerini doğru kullanır.”				
“1.3.Yazılı metinleri oluşturmak için gerekli biçimsel özelliklere dikkat eder.”				
“1.4.Yazıdaki düzeltme sembollerini tanır.”				
“1.5. Yazma amacını belirler.”			X	
“1.6. Metin türünün özelliklerini dikkate alır.”				
“2. Yazarken kendini tam ve doğru olarak ifade eder.”				
“2.1. Yazının planını oluşturur.”			X	X
“2.2. Yazıdaki her paragrafta ayrı bir duygu veya düşüncüyü ele alır.”			X	
“2.3. Yazacaklarını belli bir sıraya koyar.”				
“2.4. Yazılarında sözcükleri doğru ve anlamına uygun kullanır.”				
“2.5. Duygu ve düşüncelerini düzeyine uygun olarak etkileyici biçimde yazar.”		X	X	
“2.6. Yazının konusuyla ilgili, kısa ve etkileyici bir başlık yazar.”		X		
“2.7. Yazının türünün gerektirdiği biçimde yazar.”			X	
“2.8. Dilbilgisi(yazım) kurallarına uyarak yazar.”				
“2.9. Noktalama işaretlerini doğru kullanarak yazar.”				

“3. Farklı türlerde yazma etkinlikleri yapar.”				
“4. Kendini yazılı olarak ifade etmek için özen gösterir.”				
“4.1. İyi yazabilmek için gerekli olan bilgi ve becerileri geliştirmede istekli olur.”				
“4.2. Yazma sorunlarını belirlemede istekli olur.”				
“4.3. Karşılaştığı yazılı anlatım yanlışlarını düzeltmede istekli olur.”				
“5. Yazı kurallarını temel alarak kendine özgü bir yazı stili geliştirir.”			X	
“5.1. Dik temel yazı karakterine uygun yazar.”				
“5.2. El yazısı karakterine uygun yazar.”				
“5.3. Güzel ve okunaklı yazı yazmaya istekli olur.”				
“5.4. Yazdıklarına ilişkin eleştiriye açık olur.”				
“5.4. Yazdıklarının kenarlarını süsler ve yazılarını resimlendirir.”			X	

Tablo 25 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 2’sinin yaratıcı düşünme becerisine, 8’inin yansıtıcı düşünme becerisine ve 1’inin problem çözme becerisine yönelik olduğu tespit edilmiş; eleştirel düşünme becerisine hitap eden öğrenme çıktısı bulgusuna rastlanmamıştır. 2.1 ve 2.5 numaralı öğrenme çıktılarından birinden fazla düşünme becerisine hitap ettiği saptanmıştır. Metin yazma ve başlık önermenin üretme eyleminden hareketle yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu değerlendirilmiştir. Öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu, duygu ve düşüncelerini ifade ettiği, kişiye özgülük ve çalışmalarını zenginleştirmenin olduğu öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. 2.1 numaralı öğrenme çıktısı işlem basamaklarını oluşturmaya yönelik olduğu için problem çözme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 28 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 26. 4. Sınıf “Kendi sözcük dağarcığını geliştirir ve kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Söz varlığının yapısal, anlamsal ve işlevsel özelliklerini tanır.”				
“1.1. Metin incelemeleri ile söz varlığının yapısı, anlamı ve işlevini tanıma”				
“1.2. Metinlerden bağımsız olarak oyun, drama vb. etkinlikler aracılığıyla söz varlığının yapısı, anlamı ve işlevini tanır.”		X		
“1.3. Dilbilgisi çalışmalarından yola çıkarak söz varlığının yapısı, anlamı ve işlevini tanır.”				

Tablo 26 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 1’inin yaratıcı düşünme becerisine yönelik olduğu; diğer öğrenme çıktılarının “bilgi” düzeyinde kaldığı ve herhangi bir beceri alanına hitap etmediği bulgusu saptanmıştır.

Tablo 27. 4. Sınıf “Kıbrıs kültürüne ve Kıbrıs ağızına sahip çıkar.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Kıbrıs kültürünü ve Kıbrıs ağızı özelliklerini benimser.”				

Tablo 27 incelendiğinde öğrenme çıktısının tutum ifadesi olması sebebiyle beceri kapsamında değerlendirilmemiştir.

Tablo 28. 4. Sınıf “Dili, farklı amaçlar için kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Türkçeyi doğru kullanmaya özen gösterir.”				

Tablo 28 incelendiğinde öğrenme çıktısının tutum ifadesi olması sebebiyle beceri kapsamında değerlendirilmemiştir.

Tablo 29. 4. Sınıf “Bilgi ve iletişim teknolojilerini Türkçe dersine uygun olarak kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Türkçe dersi ile ilgili çalışmalarında bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.”			X	

Tablo 29 incelendiğinde öğrenme çıktısının öğrencinin çalışmalarında yol-yöntem-strateji belirlemesine yönelik olması sebebiyle yansıtıcı düşünme olarak değerlendirilmiştir.

4. sınıf düzeyinde toplam 125 öğrenme çıktısı değerlendirilmiş olup bunlardan 10’unun eleştirel düşünme becerisine, 15’inin yaratıcı düşünme becerisine, 31’inin yansıtıcı düşünme becerisine, 3’ünün problem çözme becerisine yönelik olduğu bulgusu tespit edilmiştir. Birden fazla beceri alanına hitap eden öğrenme çıktısı sayısı ise 7’dir.

Tablo 30. 5. Sınıf “Düzeyine uygun dinleme/izleme becerisi geliştirir.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1.Dinleme-izlemeye hazırlık yapar ve dinlemeyle-izlemeyle ilgili temel kuralları uygular.”			X	
“1.1. Dinlemek/izlemek için uygun biçimde oturur.”				
“1.2. Ses kaynağına uygun uzaklıkta olur.”				
“1.3. Dinlemek/izlemek için hazırlık yapar.”				
“1.4. Dinleme sürecinde görgü kurallarına uyar.”				
“1.5. Dinleme amacını belirler.”			X	
“2. Dinlediklerini, izlediklerini tam ve doğru anlar.”				
“2.1. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu bulur.”	X			
“2.2. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana ve yardımcı düşüncelerini bulur.”	X			
“2.3. Dinledikleri/izlediklerinde içerikle ilgili farklı türdeki sorulara yanıt verir.”				
“2.4. Dinlediklerinde/izlediklerinde sözcük dağarcığı ile ilgili farklı türdeki etkinlikleri yapar.”				
“2.5. Dinlediklerinde/izlediklerinde cümle bilgisi ile ilgili farklı türdeki etkinlikleri yapar.”				
“2.6. Dinlediklerinde/izlediklerinde metin bilgisi ile ilgili farklı türdeki etkinlikleri yapar.”				
“2.7.Dinledikleri/izlediklerine ilişkin kendi sorularını oluşturur.”	X			
“2.8.Dinlediklerinin/izlediklerinin gelişim sırasını söyler.”	X			
“2.9. Dinlediklerini/izlediklerini kendi cümleleriyle anlatır.”			X	

“2.10. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin kendi başlığını/başlıklarını önerir.”		X		
“2.11. Dinledikleri/izlediklerini görsel olarak ifade eder.”		X	X	
“2.12. Dinledikleri/izledikleriyle ilgili canlandırma yapar.”		X	X	
“2.13. Dinledikleri/izlediklerinden yola çıkarak kendi yaşamından örnekler verir.”			X	
“2.14. Dinledikleri/izlediklerinin ötesindeki durumları kestirir.”		X		
“2.15. Dinledikleri/izlediklerindeki içerikle ilgili sorunları belirler ve farklı çözüm önerileri sunar.”				X
“2.16. Ele alınan bir metni, durumu veya olayı uygun bir amaç doğrultusunda dinler.”			X	
“3. Sınıf içinde ve dışında dinlemeyle-izlemeyle ilgili etkinliklere istekli olarak katılır.”				
“3.1. İyi bir dinleyici/izleyici olmanın gerektirdiği becerileri geliştirmeye istekli olur.”				
“3.2. Dinleme/izleme sürecindeki engelleri çözmede istekli olur.”				
“3.3. Dinleyici/izleyici tiplerini tanıır ve yaşamı süresince karşılaştığı farklı dinleyici tiplerine hoşgörüyle yaklaşır.”				
“3.4. İlgi ve beğenisine uygun kişisel dinleme-izleme arşivi oluşturur.”			X	

Tablo 30 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 4’ünün eleştirel düşünme becerisine, 4’ünün yaratıcı düşünme becerisine, 8’inin yansıtıcı düşünme becerisine ve 1’inin problem çözme becerisine yönelik olduğu bulgusu saptanmıştır. 2.11 ve 2.12 numaralı öğrenme çıktılarının birden fazla beceri alanına hitap ettiği tespit edilmiştir. Eleştirel düşünme becerisi kapsamında değerlendirme yapılırken öğrenme çıktılarının “konusunu bulur, ana ve yardımcı düşüncelerini bulur” ifadesinden hareketle öğrencinin verilere göre değerlendirme yapmasının, ilişkilendirmesinin ve çıkarımda bulunmasının sağlanması, “olayların gelişim sırasını söyler” ifadesi ile önce ve sonra arasında ilişki kurmasının ve çıkarımda bulunup sıralama yapmasının, “soru oluşturur” ifadesi ile sorgulama becerisini geliştirerek öğrenciyi eleştirel düşünmeye sevk ettiği söylenebilir. “Görsel olarak ifade etme”, “canlandırma”, “kestirme” başlık üretip önerme ifadelerinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye

yönelik olduğu değerlendirilmiştir. İfade etme, canlandırma, kişisellik, öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu ve duygu ve düşüncelerini paylaştığı öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Sorunu tespit etme ve çözüm önermeye yönelik öğrenme çıktısı problem çözme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 28 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 31. 5. Sınıf “Hızlı, akıcı ve anlamlandırarak okur.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1.Okumaya hazırlık yapar ve okumayla ilgili temel kuralları uygular.”			X	
“1.1. Okumak için vücudunu doğru kullanır.”				
“1.2. Okuma öncesi gerekli hazırlıkları yapar.”				
“1.3. Okuma araç-gereçlerini doğru kullanır.”				
“1.4. Çevresindekileri rahatsız etmeden okur.”				
“1.5. Okuma amacını belirler.”			X	
“2. Okuduklarını tam ve doğru anlar.”				
“2.1. Okuduklarının konusunu bulur.”	X			
“2.2. Okuduklarının ana ve yardımcı düşüncelerini bulur.”	X			
“2.3.Okuduklarında içerikle ilgili farklı türdeki sorulara yanıt verir.”				
“2.4.Okuduklarında sözcük dağarcığı ile ilgili farklı türdeki etkinlikleri yapar.”				
“2.5. Okuduklarında cümle bilgisi ile ilgili farklı türdeki etkinlikleri yapar.”				
“2.6. Okuduklarında metin bilgisi ile ilgili farklı türdeki etkinlikleri yapar.”				

“2.7.Okuduklarına ilişkin kendi sorularını oluşturur.”	X			
“2.8.Okuduklarının gelişim sırasını söyler.”	X			
“2.9. Okuduklarını kendi cümleleriyle anlatır.”			X	
“2.10. Okuduklarına ilişkin kendi başlığını önerir.”		X		
“2.11.Okuduklarını görsel olarak ifade eder.”		X	X	
“2.12. Okuduklarıyla ilgili canlandırma yapar.”		X	X	
“2.13. Okuduklarından yola çıkarak kendi yaşamından örnekler verir.”			X	
“2.14. Okudukları ile ilgili kendi düşüncelerini paylaşır.”			X	
“2.15. Okudukları ile önceden okuduklarını karşılaştırır.”	X			
“2.16. Okuduklarının ötesindeki durumları kestirir.”		X		
“2.17. Okuduklarında içerikle ilgili sorunları belirler ve farklı çözüm önerileri sunar.”				X
“2.18. Okuduklarında yazarın veya şairin amacını belirler.”	X			
“3. Ele alınan bir metni farklı okuma türlerine uygun okur.”				
“3.1. Sesli okur.”				
“3.2. Sessiz okur.”				
“3.3. Grupça okur.”				
“3.4. Canlandırarak okur.”		X	X	
“3.5. Ekrandan ve görsel okur.”				
“3.6. Serbest okur.”				
“4. Sınıf içinde ve dışında okuma ile ilgili etkinliklere istekli olarak katılır.”				
“4.1. Okuma ödevlerini yapmada istekli olur.”				
“4.2. Farklı amaçlarını gerçekleştirebilmek için okur.”			X	

“4.3.Farklı türdeki metinleri okumak için istekli olur.”				
“4.4. Kendi kültürüne özgü metinleri okumak için istekli olur.”				
“4.5. Farklı konulardaki metinleri okumak için istekli olur.”				
“4.6. Farklı yazar ve şairlerin eserlerini okumak için istekli olur.”				
“4.7. Okumanın önündeki engelleri bilir ve çözmede istekli olur.”				

Tablo 31 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 6’sının eleştirel düşünme becerisine, 5’inin yaratıcı düşünme becerisine, 9’unun yansıtıcı düşünme becerisine, 1’inin problem çözme becerisine yönelik olduğu bulgusu saptanmıştır. 2.10, 2.11 ve 3.4 numaralı öğrenme çıktılarının birden fazla beceri alanına yönelik olduğu tespit edilmiştir. Eleştirel düşünme becerisi kapsamında değerlendirme yapılırken öğrenme çıktılarının “konusunu, ana ve yardımcı düşüncelerini bulur” ifadesinden hareketle öğrencinin verilere göre değerlendirme yapmasının, ilişkilendirmesinin ve çıkarımda bulunmasının sağlanması, birinin söylediklerini irdeleyip neyi amaçladığını tespit etmesi, “karşılaştırır” ifadesi ile mukayese etmesinin ve “soru oluşturur” ifadesi ile sorgulama becerisini geliştirerek öğrenciyi eleştirel düşünmeye sevk ettiği söylenebilir. Görsel olarak ifade etme, canlandırma, kestirme ve başlık önerme ifadelerinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu değerlendirilmiştir. Canlandırma, öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu, duygu ve düşüncelerini paylaştığı, kendini ifade ettiği kişiselliğin olduğu öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Sorunu tespit etme ve çözüm önermeye yönelik öğrenme çıktısı problem çözme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 40 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 32. 5. Sınıf “Kendini sözlü olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Konuşma ile ilgili temel kuralları uygular.”			X	
“1.1. Konuşmalarında sesini doğru ve etkili kullanır.”				
“1.2. Konuşmalarında vurgu, durak, ton, kavşak, ezgi ve ulama gibi ses üstü birimleri doğru ve etkili kullanır.”				
“1.3. Beden dilini etkili kullanarak konuşur.”				
“1.4. Görgü kurallarına uyarak konuşur.”				
“1.5. Dinleyicileri dikkate alarak konuşur.”				
“1.6. Konuşma amacını belirler.”			X	
“1.7. Konuşma konusunu belirler.”				
“2. Konuşurken kendini tam ve doğru olarak ifade eder.”				
“2.1. Bir amacı temel alarak ve varmak istediği noktayı belirleyerek konuşur.”			X	
“2.2. Konuşma amacını gerçekleştirebilmek için uygun teknik ve taktikleri kullanır.”			X	
“2.3. Konuşma konusunu anlaşılır ve kısa bir biçimde belirtir.”				
“2.4. Konuşmaları sırasında bir düşünceden ötekine geçerken mantıksal bir akış ve bütünlük sağlar.”				
“2.5. Konuşmalarında sözcükleri doğru ve anlamına uygun kullanır.”				
“2.6. Sözlü anlatımla ilgili dilbilgisi kurallarına uyarak konuşur.”				
“3. Konuşma türlerine uygun konuşur.”			X	
“3.1. Hazırlıksız konuşma yapar.”		X		

“3.2.Hazırlıklı konuşma yapar.”		X		
“4. Kendini sözlü olarak ifade etmek için özen gösterir.”				
“4.1. İyi bir konuşmacı olmanın gerektirdiği becerileri geliştirmede istekli olur.”				
“4.2. Konuşmadaki sorunları düzeltmede istekli olur.”				
“4.3. Doğru ve etkili konuşan kişileri örnek alır.”				
“4.4. Kendine uygun bir konuşma üslubu geliştirmeye istekli olur.”				
“4.5. Sınıftaki seslendirme ve konuşma etkinliklerine katılmaya istekli olur.”				

Tablo 32 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 2’sinin yaratıcı düşünmeye, 5’inin yansıtıcı düşünmeye yönelik olduğu ve diğer becerilere hitap eden öğrenme çıktısı bulunmadığı tespit edilmiştir. Birden fazla beceriye hitap eden öğrenme çıktısına rastlanmamıştır. Hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma yapma üreticilikle ilişkilendirilip yaratıcı düşünme becerisi olarak değerlendirilmiştir. Öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu ve “türe uygun” konuştuğu öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme becerisi olarak değerlendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 24 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 33. 5. Sınıf “Kendini yazılı olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Yazmaya hazırlık yapar ve yazmayla ilgili temel kuralları uygular.”			X	
“1.1.Yazma öncesi gerekli hazırlıkları yapar.”				
“1.2.Yazı araç-gereçlerini doğru kullanır.”				

“1.3.Yazılı metinleri oluşturmak için gerekli biçimsel özelliklere dikkat eder.”				
“1.4.Yazıdaki düzeltme sembollerini tanır.”				
“1.5. Yazma amacını belirler.”			X	
“1.6. Metin türünün özelliklerini dikkate alır.”				
“2. Yazarken kendini tam ve doğru olarak ifade eder.”				
“2.1. Yazının planını oluşturur.”			X	X
“2.2. Yazıdaki her paragrafta ayrı bir duygu veya düşüncüyü ele alır.”			X	
“2.3. Yazacaklarını belli bir sıraya koyar.”				
“2.4. Yazılarında sözcükleri doğru ve anlamına uygun kullanır.”				
“2.5. Duygu ve düşüncelerini düzeyine uygun olarak etkileyici biçimde yazar.”		X	X	
“2.6. Yazının konusuyla ilgili, kısa ve etkileyici bir başlık yazar.”		X		
“2.7. Yazının türünün gerektirdiği biçimde yazar.”			X	
“2.8. Dilbilgisi(yazım) kurallarına uyarak yazar.”				
“2.9. Noktalama işaretlerini doğru kullanarak yazar.”				
“3. Farklı türlerde yazma etkinlikleri yapar.”				
“4. Kendini yazılı olarak ifade etmek için özen gösterir.”				
“4.1. İyi yazabilmek için gerekli olan bilgi ve becerileri geliştirmede istekli olur.”				
“4.2. Yazma sorunlarını belirlemede istekli olur.”				
“4.3.Karşılaştığı yazılı anlatım yanlışlarını düzeltmede istekli olur.”				
“5. Yazı kurallarını temel alarak kendine özgü bir yazı stili geliştirir.”			X	
“5.1. Dik temel yazı karakterine uygun yazar.”				

“5.2. El yazısı karakterine uygun yazar.”				
“5.3. Güzel ve okunaklı yazı yazmaya istekli olur.”				
“5.4. Yazdıklarına ilişkin eleştiriye açık olur.”				
“5.4.Yazdıklarının kenarlarını süsler ve yazılarını resimlendirir.”			X	

Tablo 33 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 2’sinin yaratıcı düşünme becerisine, 8’inin yansıtıcı düşünme becerisine ve 1’inin problem çözme becerisine yönelik olduğu tespit edilmiş; eleştirel düşünme becerisine hitap eden öğrenme çıktısı bulgusuna rastlanmamıştır. 2.1 ve 2.5 numaralı öğrenme çıktılarından birden fazla düşünme becerisine hitap ettiği saptanmıştır. Metin yazma ve başlık önermenin üretme eyleminden hareketle yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu değerlendirilmiştir. Öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu, duygu ve düşüncelerini ifade ettiği, kişiye özgülük ve çalışmalarını zenginleştirmenin olduğu öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. 2.1 numaralı öğrenme çıktısı işlem basamaklarını oluşturmaya yönelik olduğu için problem çözme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 28 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 34. 5. Sınıf “Kendi sözcük dağarcığını geliştirir ve kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Söz varlığının yapısal, anlamsal ve işlevsel özelliklerini tanıır.”				
“1.1. Metin incelemeleri ile söz varlığının yapısı, anlamı ve işlevini tanıma”				

“1.2. Metinlerden bağımsız olarak oyun, drama vb. etkinlikler aracılığıyla söz varlığının yapısı, anlamı ve işlevini tanır.”			X	
“1.3. Dilbilgisi çalışmalarından yola çıkarak söz varlığının yapısı, anlamı ve işlevini tanır.”				

Tablo 34 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 1’inin yaratıcı düşünme becerisine yönelik olduğu; diğer öğrenme çıktılarının “bilgi” düzeyinde kaldığı ve herhangi bir beceri alanına hitap etmediği bulgusu saptanmıştır.

Tablo 35. 5. Sınıf “Kıbrıs kültürüne ve Kıbrıs ağızına sahip çıkar.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Kıbrıs kültürünü ve Kıbrıs ağızı özelliklerini benimser.”				

Tablo 35 incelendiğinde öğrenme çıktısının tutum ifadesi olması sebebiyle beceri kapsamında değerlendirilmemiştir.

Tablo 36. 5. Sınıf “Dili, farklı amaçlar için kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Türkçeyi doğru kullanmaya özen gösterir.”				

Tablo 36 incelendiğinde öğrenme çıktısının tutum ifadesi olması sebebiyle beceri kapsamında değerlendirilmemiştir.

Tablo 37. 5. Sınıf “Bilgi ve iletişim teknolojilerini Türkçe dersine uygun olarak kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Türkçe dersi ile ilgili çalışmalarında bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.”			X	

Tablo 37 incelendiğinde öğrenme çıktısının öğrencinin çalışmalarında yol-yöntem-strateji belirlemesine yönelik olması sebebiyle yansıtıcı düşünme olarak değerlendirilmiştir.

5. sınıf düzeyinde toplam 127 öğrenme çıktısı değerlendirilmiş olup bunlardan 10’unun eleştirel düşünme becerisine, 13’ünün yaratıcı düşünme becerisine, 32’sinin yansıtıcı düşünme becerisine, 3’ünün problem çözme becerisine yönelik olduğu bulgusu tespit edilmiştir. Birden fazla beceri alanına hitap eden öğrenme çıktısı sayısı ise 7’dir.

Tablo 38. 6. Sınıf “Düzeyine uygun dinleme/izleme becerisi geliştirir.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1.Dinleme-izlemeye hazırlık yapar ve dinlemeyle-izlemeyle ilgili temel kuralları uygular.”			X	
“1.1. Dinlemek/izlemek için uygun biçimde oturur.”				
“1.2. Ses kaynağına uygun uzaklıkta olur.”				
“1.3. Dinlemek/izlemek için hazırlık yapar.”				

“1.4. Dinleme sürecinde görgü kurallarına uyar.”				
“1.5. Dinleme/izleme amacını belirler.”			X	
“1.6. Dinleme/izleme yöntem ve tekniğini belirler.”			X	
“2. Dinlediklerini, izlediklerini tam ve doğru anlar.”				
“2.1. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu, temasını, ana duygusunu bulur.”	X			
“2.2. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana ve yardımcı düşüncelerini bulur.”	X			
“2.3. Dinledikleri/izlediklerinde içerikle ilgili farklı türdeki sorulara yanıt verir.”				
“2.4. Dinlediklerinde/izlediklerinde sözcük dağarcığı ile ilgili farklı türdeki etkinlikleri yapar.”				
“2.5. Dinlediklerinde/izlediklerinde cümle bilgisiyle ilgili farklı türdeki etkinlikleri yapar.”				
“2.6. Dinlediklerinde/izlediklerinde metin bilgisiyle ilgili farklı türdeki sorulara yanıt verir.”				
“2.7.Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin kendi sorularını oluşturur.”	X			
“2.8.Dinlediklerinde/izlediklerinde sınıflama, sıralama ve gruplama yapar, olayların gelişim sırasını söyler.”	X			
“2.9. Dinlediklerini/izlediklerini kendi cümleleriyle anlatır.”			X	
“2.10. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin kendi başlığını/başlıklarını önerir.”		X		
“2.11. Dinlediklerini/izlediklerini görsel olarak ifade eder.”		X	X	
“2.12. Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgili drama yapar.”		X	X	
“2.13. Dinlediklerinden/izlediklerinden yola çıkarak kendi yaşamından örnekler verir.”			X	
“2.14. Dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle tahminler yapar.”		X		
“2.15. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki içerikle ilgili sorunları belirler ve farklı çözüm önerileri sunar.”				X
“2.16. Dinledikleriyle/izledikleriyle önceden dinlediklerini/izlediklerini ilişkilendirir (metinlerarasılık).”	X			

“2.17. Dinlediklerinden/izlediklerinden çıkarımlar yapar.”	X			
“2.18. Ele alınan bir metni durumu veya olayı uygun yöntem/teknik seçerek dinler.”			X	
“3. Ele alınan bir metni, durumu veya olayı uygun bir amaç doğrultusunda dinler.”			X	
“4. Sınıf içinde ve dışında dinlemeyle-izlemeyle ilgili etkinliklere istekli olarak katılır.”				
“4.1. İyi bir dinleyici/izleyici olmanın gerektirdiği becerileri geliştirmeye istekli olur.”				
“4.2. Dinleme/izleme sürecindeki engelleri çözmede istekli olur.”				
“4.3. Dinleyici/izleyici tiplerini tanıır ve yaşamı süresince karşılaştığı farklı dinleyici tiplerine hoşgörüyü yaklaşır.”				
“4.4. İlgi ve beğenisine uygun kişisel dinleme-izleme arşivi oluşturur.”			X	

Tablo 38 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 4’ünün eleştirel düşünme becerisine, 4’ünün yaratıcı düşünme becerisine, 8’inin yansıtıcı düşünme becerisine yönelik olduğu ve problem çözme becerisine hitap eden öğrenme çıktısı olmadığı bulgusu saptanmıştır. 2.11 ve 2.12 numaralı öğrenme çıktılarından birden fazla beceri alanına hitap ettiği tespit edilmiştir. Eleştirel düşünme becerisi kapsamında değerlendirme yapılırken öğrenme çıktılarından “konusunu bulur, ana ve yardımcı düşüncelerini bulur” ifadesinden hareketle öğrencinin verilere göre değerlendirme yapmasının, ilişkilendirmesinin ve çıkarımda bulunmasının sağlanması, “olayların gelişim sırasını söyler” ifadesi ile sınıflama sıralama, gruplama yapmasının önce ve sonra arasında ilişki kurmasının, çıkarım yapmasının, ilişkilendirmesinin ve “soru oluşturur” ifadesi ile sorgulama becerisini geliştirerek öğrenciyi eleştirel düşünmeye sevk ettiği söylenebilir. “Görsel olarak ifade etme”, “drama”, “tahmin” ve başlık üretip önerme ifadelerinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu değerlendirilmiştir. İfade etme, drama yapma, kişisellik, öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu ve duygu ve düşüncelerini paylaştığı öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Drama yapmaya 6. sınıf düzeyi ile birlikte öğrenme çıktılarında yer verildiği dikkat çekmektedir. Tutum

ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 32 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 39. 6. Sınıf “Hızlı, akıcı ve anlamlandırarak okur.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1.Okumaya hazırlık yapar ve okumayla ilgili temel kuralları uygular.”			X	
“1.1. Okumak için vücudunu doğru kullanır.”				
“1.2. Okuma öncesi gerekli hazırlıkları yapar.”				
“1.3. Okuma araç-gereçlerini doğru kullanır.”				
“1.4. Çevresindekileri rahatsız etmeden okur.”				
“1.5. Okuma amacını belirler.”			X	
“1.6. Okuma yöntemini/teknikini belirler.”			X	
“2. Okuduklarını tam ve doğru anlar.”				
“2.1. Okuduklarının konusunu, temasını ve ana duygusunu bulur.”	X			
“2.2. Okuduklarının ana ve yardımcı düşüncelerini bulur.”	X			
“2.3.Okuduklarında içerikle ilgili farklı türdeki sorulara yanıt verir.”				
“2.4.Okuduklarında sözcük dağarcığı ile ilgili farklı türdeki etkinlikleri yapar.”				
“2.5. Okuduklarında cümle bilgisi ile ilgili farklı türdeki etkinlikleri yapar.”				
“2.6. Okuduklarında metin çözümlemeyle ilgili farklı türdeki sorulara yanıt verir.”				
“2.7.Okuduklarına ilişkin kendi sorularını oluşturur.”	X			

“2.8.Okuduklarında sınıflama, sıralama ve gruplama yapar, olayların gelişim sırasını söyler.”	X			
“2.9. Okuduklarını kendi cümleleriyle anlatır/özetler.”			X	
“2.10. Okuduklarına ilişkin kendi başlığını önerir.”		X		
“2.11.Okuduklarını görsel olarak/görselleri kullanarak ifade eder.”		X	X	
“2.12. Okuduklarıyla ilgili drama yapar.”		X	X	
“2.13. Okuduklarından yola çıkarak kendi yaşamından örnekler verir.”			X	
“2.14. Okudukları ile ilgili kendi düşüncelerini paylaşır.”			X	
“2.15. Okudukları ile önceden okuduklarını karşılaştırır.”	X			
“2.16. Okuduklarından hareketle tahminler yapar.”		X		
“2.17. Okuduklarında içerikle ilgili sorunları belirler ve farklı çözüm önerileri sunar.”				X
“2.18. Okuduklarında yazarın veya şairin amacını belirler.”	X			
“2.19. Okuduklarından çıkarımlar yapar.”	X			
“3. Ele alınan bir metni farklı okuma türlerine uygun okur.”				
“3.1. Sesli okur.”				
“3.2. Sessiz okur.”				
“3.3. Grupça okur.”				
“3.4. Drama yaparak okur.”		X	X	
“3.5. Ekrandan ve görsel okur.”				
“3.6. Serbest okur.”				
“4. Sınıf içinde ve dışında okuma ile ilgili etkinliklere istekli olarak katılır.”				
“4.1. Okuma ödevlerini yapmada istekli olur.”				
“4.2. Farklı amaçlar için okumaya istekli okur.”				

“4.3.Farklı türdeki metinleri okumak için istekli olur.”				
“4.4. Kendi kültürüne özgü metinleri okumak için istekli olur.”				
“4.5. Farklı konulardaki metinleri okumak için istekli olur.”				
“4.6. Farklı yazar ve şairlerin eserlerini okumak için istekli olur.”				
“4.7. Okumanın önündeki engelleri bilir ve ortadan kaldırmaya istekli olur.”				

Tablo 39 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 7’sinin eleştirel düşünme becerisine, 5’inin yaratıcı düşünme becerisine, 9’unun yansıtıcı düşünme becerisine, 1’inin problem çözme becerisine yönelik olduğu bulgusu saptanmıştır. 2.11, 2.12 ve 3.4 numaralı öğrenme çıktılarının birden fazla beceri alanına yönelik olduğu tespit edilmiştir. Eleştirel düşünme becerisi kapsamında değerlendirme yapılırken öğrenme çıktılarının “konusunu, ana ve yardımcı düşüncelerini bulur” ifadesinden hareketle öğrencinin verilere göre değerlendirme yapmasının, ilişkilendirmesinin ve çıkarımda bulunmasının sağlanması, birinin söylediklerini irdeleyip neyi amaçladığını tespit etmesi, “karşılaştırır” ifadesi ile mukayese etmesinin, “olayların gelişim sırasını söyler” ifadesi ile sınıflama sıralama, gruplama yapmasının önce ve sonra arasında ilişki kurmasının ve “soru oluşturur” ifadesi ile sorgulama becerisini geliştirerek öğrenciyi eleştirel düşünmeye sevk ettiği söylenebilir. Görsel olarak ifade etme, drama, tahmin ve başlık önerme ifadelerinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu değerlendirilmiştir. Drama, öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu, duygu ve düşüncelerini paylaştığı, kendini ifade ettiği, kişiselliğin olduğu öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Sorunu tespit etme ve çözüm önermeye yönelik öğrenme çıktısı problem çözme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 42 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 40. 6. Sınıf “Kendini sözlü olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Konuşmaya hazırlık yaparak konuşmayla ilgili temel kuralları uygular.”			X	
“1.1. Konuşmalarında sesini doğru ve etkili kullanır.”				
“1.2. Konuşmalarında vurgu, durak, ton, kavşak, ezgi ve ulama gibi ses üstü birimleri doğru ve etkili kullanır.”				
“1.3. Konuşmalarında beden dilini etkili olarak kullanır.”				
“1.4. Görgü kurallarına uyarak konuşur.”				
“1.5. Dinleyicileri dikkate alarak konuşur.”				
“1.6. Konuşma amacını belirler.”			X	
“1.7. Konuşma konusunu belirler.”				
“1.8. Konuşma yöntemini/teknikini belirler.”			X	
“2. Konuşurken kendini tam ve doğru olarak ifade eder.”				
“2.1. Belirlediği amaca uygun konuşur.”				
“2.2. Konuşma amacını gerçekleştirebilmek için uygun teknik ve yöntemleri kullanır.”			X	
“2.3. Belirlediği konuya uygun konuşur.”				
“2.4. Konuşmaları sırasında bir düşünceden ötekine geçerken mantıksal bir akış ve bütünlük sağlar ve bunu sağlamak için uygun geçiş sözcükleri kullanır.”				
“2.5. Konuşmalarında sözcükleri doğru ve anlamına uygun kullanır.”				
“2.6. Konuşmalarında gerekli dil bilgisi kurallarına uyar.”				
“3. Konuşma türlerine uygun konuşur.”			X	

“3.1. Hazırlıksız konuşma yapar.”		X		
“3.2. Hazırlıklı konuşma yapar.”		X		
“4. Kendini sözlü olarak ifade etmek için istekli olur.”				
“4.1. İyi bir konuşmacı olmanın gerektirdiği becerileri geliştirmede istekli olur.”				
“4.2. Konuşmadaki sorunları düzeltmede istekli olur.”				
“4.3. Doğru ve etkili konuşan kişileri örnek almaya istekli olur.”				
“4.4. Kendine uygun bir konuşma üslubu geliştirmeye istekli olur.”				
“4.5. Sınıftaki seslendirme ve konuşma etkinliklerine katılmaya istekli olur.”				

Tablo 40 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 2’sinin yaratıcı düşünmeye, 5’inin yansıtıcı düşünmeye yönelik olduğu ve diğer becerilere hitap eden öğrenme çıktısı bulunmadığı tespit edilmiştir. Birden fazla beceriye hitap eden öğrenme çıktısı bulunmamaktadır. Hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma yapma üreticilikle ilişkilendirilip yaratıcı düşünme becerisi olarak değerlendirilmiştir. Öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu ve “türe uygun” konuştuğu öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme becerisi olarak değerlendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 25 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 41. 6. Sınıf “Kendini yazılı olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Yazmaya hazırlık yapar ve yazmayla ilgili temel kuralları uygular.”			X	
“1.1. Yazma öncesi gerekli hazırlıkları yapar.”				

“1.2.Yazı araç-gereçlerini doğru kullanır.”				
“1.3.Yazılı metinleri oluşturmak için gerekli biçimsel özelliklere dikkat eder.”				
“1.4.Yazıdaki düzeltme sembollerini tanır.”				
“1.5. Yazma amacını belirler.”			X	
“1.6. Yazacağı metin türünün özelliklerini dikkate alır.”				
“2. Yazarken kendini tam ve doğru olarak ifade eder.”				
“2.1. Yazı planını oluşturur.”			X	X
“2.2. Yazıdaki her paragrafta ayrı bir duygu veya düşüncüyü ele alır.”			X	
“2.3. Yazacaklarını belli bir sıraya koyar.”				
“2.4. Yazılarında sözcükleri doğru ve anlamına uygun kullanır.”				
“2.5. Duygu ve düşüncelerini düzeyine uygun olarak etkileyici biçimde yazar.”		X	X	
“2.6. Yazının konusuyla ilgili, kısa ve etkileyici bir başlık yazar.”		X		
“2.7. Yazı türüne uygun biçimde yazar.”			X	
“2.8. Dilbilgisi(yazım) kurallarına uyarak yazar.”				
“2.9. Noktalama işaretlerini doğru kullanarak yazar.”				
“3. Farklı türlerde yazma etkinlikleri yapar.”				
“4. Kendini yazılı olarak ifade etmek için istekli olur.”				
“4.1. İyi yazabilmek için gerekli olan bilgi ve becerileri geliştirmede istekli olur.”				
“4.2. Yazma sorunlarını belirlemede istekli olur.”				
“4.3.Karşılaştığı yazılı anlatım yanlışlarını düzeltmede istekli olur.”				
“4.4.Kendine ait bir yazı stili oluşturmaya istekli davranır.”				

“4.5. Güzel ve okunaklı yazı yazmaya istekli olur.”				
“4.6.Yazdıklarına ilişkin eleştirileri dikkate alır.”			X	

Tablo 41 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 2’sinin yaratıcı düşünme becerisine, 7’sinin yansıtıcı düşünme becerisine ve 1’inin problem çözme becerisine yönelik olduğu tespit edilmiş; eleştirel düşünme becerisine hitap eden öğrenme çıktısı bulgusuna rastlanmamıştır. 2.1 ve 2.5 numaralı öğrenme çıktılarından birinden fazla düşünme becerisine hitap ettiği saptanmıştır. Metin yazma ve başlık önermenin üretme eyleminden hareketle yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu değerlendirilmiştir. Öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu, duygu ve düşüncelerini ifade ettiği, eleştirileri dikkate aldığı öğrenme çıktıları yansıtma ile ilişkilendirilmiş ve yansıtıcı düşünme becerisi olarak değerlendirilmiştir. 2.1 numaralı öğrenme çıktısı işlem basamaklarını oluşturmaya yönelik olduğu için problem çözme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 25 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 42. 6. Sınıf “Farklı yazar, şair ve yazın türlerini tanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1.Yazın alanında belli başlı yazar ve şairleri tanır.”				
“2.Farklı yazınsal türleri tanır ve ayırt eder.”	X			

Tablo 42 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 1’inin “ayırt etme” ifadesi ile eleştirel düşünme becerisine yönelik olduğu tespit edilmiş ve eleştirel düşünme becerisi olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 43. 6. Sınıf “Yazınsal türlerdeki iletileri kendi yaşantısı ile içselleştirir.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Yazınsal metinler aracılığıyla edindiği bilgi, beceri ve tutumları kendi yaşamında uygular.”			X	
“1.1. Yazınsal metinleri okurken hangi duyguları yaşadığını belirtir.”			X	
“1.2. Yazınsal metinlerde karşılaştığı karakterlerin kendiyle benzeyen ve ayrılan yönlerini belirtir.”	X		X	

Tablo 43 incelendiğinde öğrenme çıktılarının 3’ünün de yansıtıcı düşünme becerisine yönelik olduğu ve 1.2 numaralı öğrenme çıktısının aynı zamanda eleştirel düşünme becerisine de hitap ettiği tespit edilmiştir. Kendini değerlendirme, duygularını ifade etme öğrendiklerini yaşamına yansıtma yönleriyle öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme; mukayese etme ise eleştirel düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir.

Tablo 44. 6. Sınıf “Düzeyine ve ilgisine uygun farklı konularda yazınsal türlere yönelik ürünler oluşturur.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“ 1.Farklı şiir türleri ile ilgili düzeyine uygun şiirler oluşturur.”		X		
“2. Farklı düz yazı türleri ile ilgili düzeyine uygun metinler oluşturur.”		X		

Tablo 44 incelendiğinde öğrenme çıktılarının her ikisi de metin ve şiir yazarak üretme ile ilişkilendirilip yaratıcı düşünme becerisi olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 45. 6. Sınıf “Yazın aracılığıyla sanatsal bakış açısı geliştirir ve kendi yazın tarzını belirler.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1.Türkçe öğretiminin bir parçası olan sanat etkinliklerine katılmaya istekli olur.”				
“1.1. Okuduğu veya kendi yazdığı yazınsal metni görsel sanatlarla ilişkilendirip geliştirir.”	X	X		
“1.2. Okuduğu ve kendi yazdığı yazınsal metni işitsel/fonetik sanatlarla ilişkilendirir.”	X	X		
“2. Karşılaştığı farklı yazınsal metinleri düzeyine uygun olarak eleştirir.”	X			
“3. Belirli bir yazın türünü okumaktan ve belirli bir yazınsal türde yazmaktan zevk alır.”				

Tablo 45 incelendiğinde öğrenme çıktılarının 3’ünün eleştirel düşünme becerisine, 2’sinin yaratıcı düşünme becerisine yönelik olduğu tespit edilmiştir. Diğer beceri alanlarına hitap eden öğrenme çıktısı bulgusuna rastlanmamıştır. İlişkilendirme ve eleştirme ifadeleri eleştirel düşünme becerisiyle alakalı olup disiplinlerarasılık ile farklı düzlemde ilişkilendirme yapılması yaratıcılık olarak değerlendirilmiştir. 1.1 ve 1.2 numaralı öğrenme çıktılarının birden fazla öğrenme çıktısına hitap ettiği değerlendirilmiştir.

Tablo 46. 6. Sınıf “Kendi sözcük dağarcığını geliştirir ve kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Söz varlığının yapısal, anlamsal ve işlevsel özelliklerini kavrar.”				
“1.1. Metin incelemeleri yoluyla söz varlığının yapısını, anlamını ve işlevini kavrar.”	X			
“1.2. Metinlerden bağımsız olarak oyun, drama vb. etkinlikler aracılığıyla söz varlığının yapısı, anlamı ve işlevini kavrar.”		X		
“1.3. Dilbilgisi çalışmalarından yola çıkarak söz varlığının yapısı, anlamı ve işlevini kavrar.”	X			

Tablo 46 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 2’sinin eleştirel düşünme becerisine, 1’inin yaratıcı düşünme becerisine yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bağlamdan hareketle ve bağlamla ilişkilendirilerek anlamını ve işlevini kavrama eleştirel düşünme; drama da yaratıcı düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir.

Tablo 47. 6. Sınıf “Kıbrıs kültürüne ve Kıbrıs ağızına sahip çıkar.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Kıbrıs kültürünü ve Kıbrıs ağızı özelliklerini benimser.”				

Tablo 47 incelendiğinde öğrenme çıktısının tutum ifadesi olması sebebiyle beceri kapsamında değerlendirilmemiştir.

Tablo 48. 6. Sınıf “Dili, farklı amaçlar için kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Türkçeyi doğru kullanmaya özen gösterir.”				
“2. Dilin kullanım amaçlarının farklılaştığını bilir ve yazılı-sözlü dilde uygulamalar gerçekleştirir.”	X		X	
“2.1. Günlük dilin özelliklerini bilir ve yazarken, konuşurken günlük dili kullanır.”			X	
“2.2. Resmi dilin özelliklerini bilir ve kullanır.”			X	
“2.3. Yazınsal dilin özelliklerini bilir ve kullanır.”			X	

Tablo 48 incelendiğinde öğrenme çıktılarının 1’inin eleştirel düşünme becerisine, 4’ünün yansıtıcı düşünme becerisine yönelik olduğu bulgusu saptanmıştır. Öğrenmeleri yaşantıya aktarma ve uygulama yansıtıcı düşünme; farklılıkları bilme eleştirel düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. 2 numaralı öğrenme çıktısının birden fazla beceri alanına yönelik olduğu tespit edilmiştir. Tutum ifadesi beceri kapsamında değerlendirilmemiştir.

Tablo 49. 6. Sınıf “Bilgi ve iletişim teknolojilerini Türkçe dersine uygun olarak kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Türkçe dersi ile ilgili çalışmalarında bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.”			X	

Tablo 49 incelendiğinde öğrenme çıktısının öğrencinin çalışmalarında yol-yöntem-strateji belirlemesine yönelik olması sebebiyle yansıtıcı düşünme olarak değerlendirilmiştir.

6. sınıf düzeyinde toplam 147 öğrenme çıktısı değerlendirilmiş olup bunlardan 21'inin eleştirel düşünme becerisine, 18'inin yaratıcı düşünme becerisine, 39'unun yansıtıcı düşünme becerisine, 3'ünün problem çözme becerisine yönelik olduğu bulgusu tespit edilmiştir. Birden fazla beceri alanına hitap eden öğrenme çıktısı sayısı ise 11'dir.

Tablo 50. 7. Sınıf “Düzeyine uygun dinleme/izleme becerisi geliştirir.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1.Dinleme-izlemeye hazırlık yapar ve dinlemeyle-izlemeyle ilgili temel kuralları uygular.”			X	
“1.1. Dinlemek/izlemek için uygun biçimde oturur.”				
“1.2. Ses kaynağına uygun uzaklıkta olur.”				
“1.3. Dinlemek/izlemek için hazırlık yapar.”				
“1.4. Dinleme sürecinde görgü kurallarına uyar.”				
“1.5. Dinleme/izleme amacını belirler.”			X	
“1.6. Dinleme/izleme yöntem ve tekniğini belirler.”			X	
“2. Dinlediklerini, izlediklerini tam ve doğru anlar.”				
“2.1. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu, temasını, ana duygusunu bulur.”	X			
“2.2. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana ve yardımcı düşüncelerini bulur.”	X			

“2.3. Dinledikleri/izlediklerinde içerikle ilgili farklı türdeki sorulara yanıt verir.”				
“2.4. Dinlediklerinde/izlediklerinde sözcük dağarcığıyla ilgili farklı türdeki etkinlikleri yapar.”				
“2.5. Dinlediklerinde/izlediklerinde cümle bilgisiyle ilgili farklı etkinlikleri yapar.”				
“2.6. Dinlediklerinde/izlediklerinde metin bilgisiyle ilgili farklı türdeki sorulara yanıt verir.”				
“2.7.Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin kendi sorularını oluşturur.”	X			
“2.8.Dinlediklerinde/izlediklerinde sınıflama, sıralama ve gruplama yapar, olayların gelişim sırasını söyler.”	X			
“2.9. Dinlediklerini/izlediklerini kendi cümleleriyle anlatır.”			X	
“2.10. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin kendi başlığını/başlıklarını önerir.”		X		
“2.11. Dinlediklerini/izlediklerini görsel olarak ifade eder.”		X	X	
“2.12. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili drama yapar.”		X	X	
“2.13. Dinlediklerinden/izlediklerinden yola çıkarak kendi yaşamından örnekler verir.”			X	
“2.14. Dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle tahminler yapar.”		X		
“2.15. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki içerikle ilgili sorunları belirler ve farklı çözüm önerileri sunar.”	X			
“2.16. Dinledikleri/izledikleri ile önceden dinlediklerini/izlediklerini ilişkilendirir (metinlerarasılık).”	X			
“2.17. Dinlediklerinden/izlediklerinden çıkarımlar yapar.”			X	
“2.18. Ele alınan bir metni durumu veya olayı uygun yöntem/teknik seçerek dinler.”			X	
“3. Ele alınan bir metni, durumu veya olayı uygun bir amaç doğrultusunda dinler.”				
“4. Sınıf içinde ve dışında dinlemeyle-izlemeyle ilgili etkinliklere istekli olarak katılır.”				
“4.1. İyi bir dinleyici/izleyici olmanın gerektirdiği becerileri geliştirmeye istekli olur.”				

“4.2. Dinleme/izleme sürecindeki engelleri çözmede istekli olur.”				
“4.3. Dinleyici/izleyici tiplerini tanıır ve yaşamı süresince karşılaştığı farklı dinleyici tiplerine hoşgörüyle yaklaşır.”				
“4.4. İlgi ve beğenisine uygun kişisel dinleme-izleme arşivi oluşturur.”			X	

Tablo 50 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 6’sının eleştirel düşünme becerisine, 4’ünün yaratıcı düşünme becerisine, 10’unun yansıtıcı düşünme becerisine ve 1’inin problem çözme becerisine hitap ettiği bulgusu saptanmıştır. 2.11 ve 2.12 numaralı öğrenme çıktılarından birden fazla beceri alanına hitap ettiği tespit edilmiştir. Eleştirel düşünme becerisi kapsamında değerlendirme yapılırken öğrenme çıktılarından “konusunu bulur, ana ve yardımcı düşüncelerini bulur” ifadesinden hareketle öğrencinin verilere göre değerlendirme yapmasının, ilişkilendirmesinin ve çıkarımda bulunmasının sağlanması, “olayların gelişim sırasını söyler” ifadesi ile sınıflama sıralama, grupta yapmasının önce ve sonra arasında ilişki kurmasının, çıkarım yapmasının, ilişkilendirmesinin ve “soru oluşturur” ifadesi ile sorgulama becerisini geliştirerek öğrenciyi eleştirel düşünmeye sevk ettiği söylenebilir. “Görsel olarak ifade etme”, “drama”, “tahmin” ve başlık üretip önerme ifadelerinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu değerlendirilmiştir. İfade etme, drama yapma, kişisellik, öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu ve duygu ve düşüncelerini paylaştığı öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Sorunu tespit etme ve çözüm önermeye yönelik öğrenme çıktısı problem çözme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 32 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 51. 7. Sınıf “Hızlı, akıcı ve anlamlandırarak okur.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1.Okumaya hazırlık yapar ve okumayla ilgili temel kuralları uygular.”			X	
“1.1. Okumak için vücudunu doğru kullanır.”				
“1.2. Okuma öncesi gerekli hazırlıkları yapar.”				
“1.3. Okuma araç-gereçlerini doğru kullanır.”				
“1.4. Çevresindekileri rahatsız etmeden okur.”				
“1.5. Okuma amacını belirler.”			X	
“1.6. Okuma yöntemini/teknikini belirler.”			X	
“2. Okuduklarını tam ve doğru anlar.”				
“2.1. Okuduklarının konusunu, temasını ve ana duygusunu bulur.”	X			
“2.2. Okuduklarının ana ve yardımcı düşüncelerini bulur.”	X			
“2.3.Okuduklarında içerikle ilgili farklı türdeki sorulara yanıt verir.”				
“2.4.Okuduklarında sözcük dağarcığı ile ilgili farklı etkinlikleri yapar.”				
“2.5. Okuduklarında cümle bilgisi ile ilgili farklı türdeki etkinlikleri yapar.”				
“2.6. Okuduklarında metin çözümlemeyle ilgili farklı türdeki sorulara yanıt verir.”				
“2.7.Okuduklarına ilişkin kendi sorularını oluşturur.”	X			

“2.8.Okuduklarında sınıflama, sıralama ve gruplama yapar, olayların gelişim sırasını söyler.”	X			
“2.9. Okuduklarını kendi cümleleriyle anlatır/özetler.”			X	
“2.10. Okuduklarına ilişkin kendi başlığını önerir.”		X		
“2.11.Okuduklarını görsel olarak/görselleri kullanarak ifade eder.”		X	X	
“2.12. Okuduklarıyla ilgili drama yapar.”		X	X	
“2.13. Okuduklarından yola çıkarak kendi yaşamından örnekler verir.”			X	
“2.14. Okudukları ile ilgili kendi düşüncelerini paylaşır.”			X	
“2.15. Okudukları ile önceden okuduklarını karşılaştırır.”	X			
“2.16. Okuduklarından hareketle tahminler yapar.”		X		
“2.17. Okuduklarında içerikle ilgili sorunları belirler ve farklı çözüm önerileri sunar.”				X
“2.18. Okuduklarında yazarın veya şairin amacını belirler.”	X			
“2.19. Okuduklarından çıkarımlar yapar.”	X			
“3. Ele alınan bir metni farklı okuma türlerine göre okur.”				
“3.1. Sesli okur.”				
“3.2. Sessiz okur.”				
“3.3. Grupça okur.”				
“3.4. Drama yaparak okur.”		X	X	
“3.5. Ekrandan ve görsel okur.”				
“3.6. Serbest okur.”				
“4. Sınıf içinde ve dışında okuma ile ilgili etkinliklere istekli olarak katılır.”				

“4.1. Okuma ödevlerini yapmada istekli olur.”				
“4.2. Farklı amaçlar için okumaya istekli olur.”				
“4.3.Farklı türdeki metinleri okumak için istekli olur.”				
“4.4. Kendi kültürüne özgü metinleri okumak için istekli olur.”				
“4.5. Farklı konulardaki metinleri okumak için istekli olur.”				
“4.6. Farklı yazar ve şairlerin eserlerini okumak için istekli olur.”				
“4.7. Okumanın önündeki engelleri bilir ve ortadan kaldırmaya istekli olur.”				

Tablo 51 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 7’sinin eleştirel düşünme becerisine, 5’inin yaratıcı düşünme becerisine, 9’unun yansıtıcı düşünme becerisine, 1’inin problem çözme becerisine yönelik olduğu bulgusu saptanmıştır. 2.11, 2.12 ve 3.4 numaralı öğrenme çıktılarından birden fazla beceri alanına yönelik olduğu tespit edilmiştir. Eleştirel düşünme becerisi kapsamında değerlendirme yapılırken öğrenme çıktılarından “konusunu, ana ve yardımcı düşüncelerini bulur” ifadesinden hareketle öğrencinin verilere göre değerlendirme yapmasının, ilişkilendirmesinin ve çıkarımda bulunmasının sağlanması, birinin söylediklerini irdeleyip neyi amaçladığını tespit etmesi, çıkarımda bulunması, “karşılaştırır” ifadesi ile mukayese etmesinin, “olayların gelişim sırasını söyler” ifadesi ile sınıflama sıralama, grupta yapmasının önce ve sonra arasında ilişki kurmasının ve “sorun oluşturur” ifadesi ile sorgulama becerisini geliştirerek öğrenciyi eleştirel düşünmeye sevk ettiği söylenebilir. Görsel olarak ifade etme, drama, tahmin ve başlık önerme ifadelerinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu değerlendirilmiştir. Drama, öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu, duygu ve düşüncelerini paylaştığı, kendini ifade ettiği öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Sorunu tespit etme ve çözüm önermeye yönelik öğrenme çıktısı problem çözme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 42 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 52. 7. Sınıf “Kendini sözlü olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Konuşmaya hazırlık yaparak konuşmayla ilgili temel kuralları uygular.”			X	
“1.1. Konuşmalarında sesini doğru ve etkili kullanır.”				
“1.2. Konuşmalarında vurgu, durak, ton, kavşak, ezgi ve ulama gibi ses üstü birimleri doğru ve etkili kullanır.”				
“1.3. Konuşmalarında beden dilini etkili olarak kullanır.”				
“1.4. Görgü kurallarına uyarak konuşur.”				
“1.5. Dinleyicileri dikkate alarak konuşur.”				
“1.6. Konuşma amacını belirler.”			X	
“1.7. Konuşma konusunu belirler.”				
“1.8. Konuşma yöntemini/teknikini belirler.”			X	
“2. Konuşurken kendini tam ve doğru olarak ifade eder.”				
“2.1. Belirlediği amaca uygun konuşur.”				
“2.2. Konuşma amacını gerçekleştirebilmek için uygun teknik ve yöntemleri kullanır.”			X	
“2.3. Belirlediği konuya uygun konuşur.”				
“2.4. Konuşmaları sırasında bir düşünceden ötekine geçerken mantıksal bir akış ve bütünlük sağlar ve bunu sağlamak için uygun geçiş sözcükleri kullanır.”				
“2.5. Konuşmalarında sözcükleri doğru ve anlamına uygun kullanır.”				
“2.6. Konuşmalarında gerekli dil bilgisi kurallarına uyar.”				
“3. Konuşma türlerine uygun konuşur.”			X	

“3.1. Hazırlıksız konuşma yapar.”		X		
“3.2. Hazırlıklı konuşma yapar.”		X		
“4. Kendini sözlü olarak ifade etmek için istekli olur.”				
“4.1. İyi bir konuşmacı olmanın gerektirdiği becerileri geliştirmede istekli olur.”				
“4.2. Konuşmadaki sorunları düzeltmede istekli olur.”				
“4.3. Doğru ve etkili konuşan kişileri örnek almaya istekli olur.”				
“4.4. Kendine uygun bir konuşma üslubu geliştirmeye istekli olur.”				
“4.5. Sınıftaki seslendirme ve konuşma etkinliklerine katılmaya istekli olur.”				

Tablo 52 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 2’sinin yaratıcı düşünmeye, 5’inin yansıtıcı düşünmeye yönelik olduğu ve diğer becerilere hitap eden öğrenme çıktısı bulunmadığı tespit edilmiştir. Birden fazla beceriye hitap eden öğrenme çıktısı bulgusuna rastlanmamıştır. Hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma yapma üreticilikle ilişkilendirilip yaratıcı düşünme becerisi olarak değerlendirilmiştir. Öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu ve “türe uygun” konuştuğu öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme becerisi olarak değerlendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 25 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 53. 7. Sınıf “Kendini yazılı olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Yazmaya hazırlık yapar ve yazmayla ilgili temel kuralları uygular.”			X	
“1.1. Yazma öncesi gerekli hazırlıkları yapar.”				

“1.2.Yazı araç-gereçlerini doğru kullanır.”				
“1.3.Yazılı metinleri oluşturmak için gerekli biçimsel özelliklere dikkat eder.”				
“1.4.Yazıdaki düzeltme sembollerini tanır.”				
“1.5. Yazma amacını belirler.”			X	
“1.6. Yazacağı metin türünün özelliklerini dikkate alır.”				
“2. Yazarken kendini tam ve doğru olarak ifade eder.”				
“2.1. Yazı planını oluşturur.”			X	X
“2.2. Yazıdaki her paragrafta ayrı bir duygu veya düşünceyi ele alır.”			X	
“2.3. Yazacaklarını belli bir sıraya koyar.”				
“2.4. Yazılarında sözcükleri doğru ve anlamına uygun kullanır.”				
“2.5. Duygu ve düşüncelerini düzeyine uygun olarak etkileyici biçimde yazar.”		X	X	
“2.6. Yazının konusuyla ilgili, kısa ve etkileyici bir başlık yazar.”		X		
“2.7. Yazı türüne uygun biçimde yazar.”			X	
“2.8. Dilbilgisi(yazım) kurallarına uyarak yazar.”				
“2.9. Noktalama işaretlerini doğru kullanarak yazar.”				
“3. Farklı türlerde yazma etkinlikleri yapar.”				
“4. Kendini yazılı olarak ifade etmek için istekli olur.”				
“4.1. İyi yazabilmek için gerekli olan bilgi ve becerileri geliştirmede istekli olur.”				
“4.2. Yazma sorunlarını belirlemede istekli olur.”				
“4.3.Karşılaştığı yazılı anlatım yanlışlarını düzeltmede istekli olur.”				
“4.4.Kendine ait bir yazı stili oluşturmaya istekli davranır.”				

“4.5. Güzel ve okunaklı yazı yazmaya istekli olur”.				
“4.6.Yazdıklarına ilişkin eleştirileri dikkate alır.”			X	

Tablo 53 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 2’sinin yaratıcı düşünme becerisine, 7’sinin yansıtıcı düşünme becerisine ve 1’inin problem çözme becerisine yönelik olduğu tespit edilmiş; eleştirel düşünme becerisine hitap eden öğrenme çıktısı bulgusuna rastlanmamıştır. 2.1 ve 2.5 numaralı öğrenme çıktılarından birden fazla düşünme becerisine hitap ettiği saptanmıştır. Metin yazma ve başlık önermenin üretme eyleminden hareketle yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu değerlendirilmiştir. Öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu, duygu ve düşüncelerini ifade ettiği, eleştirileri dikkate aldığı öğrenme çıktıları yansıtma ile ilişkilendirilmiş ve yansıtıcı düşünme becerisi olarak değerlendirilmiştir. 2.1 numaralı öğrenme çıktısı işlem basamaklarını oluşturmaya yönelik olduğu için problem çözme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 25 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 54. 7. Sınıf “Farklı yazar, şair ve yazın türlerini tanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1.Yazın alanında belli başlı yazar ve şairleri tanır.”				
“2.Farklı yazınsal türleri tanır ve ayırt eder.”	X			

Tablo 54 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 1’inin “ayırt etme” ifadesi ile eleştirel düşünme becerisine yönelik olduğu tespit edilmiş olup eleştirel düşünme becerisi olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 55. 7. Sınıf “Yazınsal türlerdeki iletileri kendi yaşantısı ile içselleştirir.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Yazınsal metinler aracılığıyla edindiği bilgi, beceri ve tutumları kendi yaşamında uygular.”			X	
“1.1. Yazınsal metinleri okurken hangi duyguları yaşadığını belirtir.”			X	
“1.2. Yazınsal metinlerde karşılaştığı karakterlerin kendiyile benzeyen ve ayrılan yönlerini belirtir.”	X		X	

Tablo 55 incelendiğinde öğrenme çıktılarının 3’ünün de yansıtıcı düşünme becerisine yönelik olduğu ve 1.2 numaralı öğrenme çıktısının aynı zamanda eleştirel düşünme becerisine de hitap ettiği tespit edilmiştir. Kendini değerlendirme, duygularını ifade etme öğrendiklerini yaşamına yansıtma yönleriyle öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme; mukayese etme ile de eleştirel düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir.

Tablo 56. 7. Sınıf “Düzeyine ve ilgisine uygun farklı konularda yazınsal türlere yönelik ürünler oluşturur.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1.Farklı şiir türleri ile ilgili düzeyine uygun şiirler oluşturur.”		X		
“2. Farklı düz yazı türleri ile ilgili düzeyine uygun metinler oluşturur.”		X		

Tablo 56 incelendiğinde öğrenme çıktılarının her ikisi de metin ve şiir yazarak üretme ile ilişkilendirilip yaratıcı düşünme becerisi olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 57. 7. Sınıf “Yazın aracılığıyla sanatsal bakış açısı geliştirir ve kendi yazın tarzını belirler.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1.Türkçe öğretiminin bir parçası olan sanat etkinliklerine katılmaya istekli olur.”				
“1.1. Okuduğu veya kendi yazdığı yazınsal metni görsel sanatlarla ilişkilendirip geliştirir.”	X	X		
“1.2. Okuduğu ve kendi yazdığı yazınsal metni işitsel/fonetik sanatlarla ilişkilendirir.”	X	X		
“2. Karşılaştığı farklı yazınsal metinleri düzeyine uygun olarak eleştirir.”	X			
“3. Belirli bir yazın türünü okumaktan ve belirli bir yazınsal türde yazmaktan zevk alır.”				

Tablo 57 incelendiğinde öğrenme çıktılarının 3’ünün eleştirel düşünme becerisine, 2’sinin yaratıcı düşünme becerisine yönelik olduğu tespit edilmiştir. Diğer beceri alanlarına hitap eden öğrenme çıktısı bulgusuna rastlanmamıştır. İlişkilendirme ve eleştirme ifadeleri eleştirel düşünme becerisiyle alakalı olup disiplinlerarasılık ile farklı düzlemde ilişkilendirme yapılması yaratıcılık olarak değerlendirilmiştir. 1.1 ve 1.2 numaralı öğrenme çıktılarının birden fazla beceri alanına yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 58. 7. Sınıf “Kendi sözcük dağarcığını geliştirir ve kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Söz varlığının yapısal, anlamsal ve işlevsel özelliklerini kavrar.”				
“1.1. Metin incelemeleri yoluyla söz varlığının yapısını, anlamını ve işlevini kavrar.”	X			
“1.2. Metinlerden bağımsız olarak oyun, drama vb. etkinlikler aracılığıyla söz varlığının yapısını, anlamını ve işlevini kavrar.”		X		
“1.3. Dilbilgisi çalışmalarından yola çıkarak söz varlığının yapısı, anlamı ve işlevini kavrar.”	X			

Tablo 58 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 2’sinin eleştirel düşünme becerisine, 1’inin yaratıcı düşünme becerisine yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bağlamdan hareketle ve bağlamla ilişkilendirilerek anlamını ve işlevini kavrama eleştirel düşünme; drama da yaratıcı düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir.

Tablo 59. 7. Sınıf “Kıbrıs kültürüne ve Kıbrıs ağızına sahip çıkar.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Kıbrıs kültürünü ve Kıbrıs ağızı özelliklerini benimser.”				

Tablo 59 incelendiğinde öğrenme çıktısının tutum ifadesi olması sebebiyle beceri kapsamında değerlendirilmemiştir.

Tablo 60. 7. Sınıf “Dili, farklı amaçlar için kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Türkçeyi güzel kullanmaya özen gösterir.”				
“2. Dilin kullanım amaçlarının farklılaştığını bilir ve yazılı-sözlü dilde uygulamalar gerçekleştirir.”	X		X	
“2.1. Günlük dilin özelliklerini bilir ve yazarken, konuşurken günlük dili kullanır.”			X	
“2.2. Resmi dilin özelliklerini bilir ve kullanır.”			X	
“2.3. Yazınsal dilin özelliklerini bilir ve kullanır.”			X	

Tablo 60 incelendiğinde öğrenme çıktılarının 1’inin eleştirel düşünme becerisine, 4’ünün yansıtıcı düşünme becerisine yönelik olduğu bulgusu saptanmıştır. Öğrenmeleri yaşantıya aktarma ve uygulama yansıtıcı düşünme; farklılıkları bilme eleştirel düşünme ile ilişkilendirilmiştir. 2 numaralı öğrenme çıktısının birden fazla beceri alanına yönelik olduğu tespit edilmiştir. Tutum ifadesi beceri kapsamında değerlendirilmemiştir.

Tablo 61. 6. Sınıf “Bilgi ve iletişim teknolojilerini Türkçe dersine uygun olarak kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Türkçe dersi ile ilgili çalışmalarında bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.”			X	

Tablo 61 incelendiğinde öğrenme çıktısının öğrencinin çalışmalarında yol-yöntem-strateji belirlemesine yönelik olması sebebiyle yansıtıcı düşünme olarak değerlendirilmiştir.

7. sınıf düzeyinde toplam 147 öğrenme çıktısı değerlendirilmiş olup bunlardan 21'inin eleştirel düşünme becerisine, 18'inin yaratıcı düşünme becerisine, 39'unun yansıtıcı düşünme becerisine, 3'ünün problem çözme becerisine yönelik olduğu bulgusu tespit edilmiştir. Birden fazla beceri alanına hitap eden öğrenme çıktısı sayısı ise 11'dir.

Tablo 62. 8. Sınıf “Düzeyine uygun dinleme/izleme becerisi geliştirir.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1.Dinleme-izlemeye hazırlık yapar ve dinlemeyle-izlemeyle ilgili temel kuralları uygular.”			X	
“1.1. Dinlemek/izlemek için uygun biçimde oturur.”				
“1.2. Ses kaynağına uygun uzaklıkta olur.”				
“1.3. Dinlemek/izlemek için hazırlık yapar.”				
“1.4. Dinleme sürecinde görgü kurallarına uyar.”				
“1.5. Dinleme/izleme amacını belirler.”			X	
“1.6. Dinleme/izleme yöntem ve tekniğini belirler.”			X	
“2. Dinlediklerini, izlediklerini tam ve doğru anlar.”				
“2.1. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu, temasını, ana duygusunu bulur.”	X			
“2.2. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana ve yardımcı düşüncelerini bulur.”	X			

“2.3. Dinlediklerinde/izlediklerinde içerikle ilgili farklı türdeki sorulara yanıt verir.”				
“2.4. Dinlediklerinde/izlediklerinde sözcük dağarcığıyla ilgili farklı türdeki etkinlikleri yapar.”				
“2.5. Dinlediklerinde/izlediklerinde cümle bilgisiyle ilgili farklı etkinlikleri yapar.”				
“2.6. Dinlediklerinde/izlediklerinde metin bilgisiyle ilgili “farklı türdeki sorulara yanıt verir.”				
“2.7.Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin kendi sorularını oluşturur.”	X			
“2.8.Dinlediklerinde/izlediklerinde sınıflama, sıralama ve gruplama yapar, olayların gelişim sırasını söyler.”	X			
“2.9. Dinlediklerini/izlediklerini kendi cümleleriyle anlatır.”			X	
“2.10. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin kendi başlığını/başlıklarını önerir.”		X		
“2.11. Dinlediklerini/izlediklerini görsel olarak ifade eder.”		X	X	
“2.12. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili drama yapar.”		X	X	
“2.13. Dinlediklerinden/izlediklerinden yola çıkarak kendi yaşamından örnekler verir.”			X	
“2.14. Dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle tahminler yapar.”		X		
“2.15. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki içerikle ilgili sorunları belirler ve farklı çözüm önerileri sunar.”				X
“2.16. Dinledikleri/izledikleri önceden dinlediklerini/izlediklerini ilişkilendirir (metinlerarasılık).”	X			
“2.17. Dinlediklerinden/izlediklerinden çıkarımlar yapar.”	X			
“2.18. Ele alınan bir metni durumu veya olayı uygun yöntem/teknik seçerek dinler.”			X	
“3. Ele alınan bir metni, durumu veya olayı uygun bir amaç doğrultusunda dinler.”			X	
“4. Sınıf içinde ve dışında dinlemeyle-izlemeyle ilgili etkinliklere istekli olarak katılır.”				
“4.1. İyi bir dinleyici/izleyici olmanın gerektirdiği becerileri geliştirmeye istekli olur.”				

“4.2. Dinleme/izleme sürecindeki engelleri çözmede istekli olur.”				
“4.3. Dinleyici/izleyici tiplerini tanıır ve yaşamı süresince karşılaştığı farklı dinleyici tiplerine hoşgörüyle yaklaşır.”				
“4.4. İlgi ve beğenisine uygun kişisel dinleme-izleme arşivi oluşturur.”			X	

Tablo 62 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 6’sının eleştirel düşünme becerisine, 4’ünün yaratıcı düşünme becerisine, 10’unun yansıtıcı düşünme becerisine ve 1’inin problem çözme becerisine hitap ettiği bulgusu saptanmıştır. 2.11 ve 2.12 numaralı öğrenme çıktılarından birden fazla beceri alanına hitap ettiği tespit edilmiştir. Eleştirel düşünme becerisi kapsamında değerlendirme yapılırken öğrenme çıktılarından “konusunu bulur, ana ve yardımcı düşüncelerini bulur” ifadesinden hareketle öğrencinin verilere göre değerlendirme yapmasının, ilişkilendirmesinin ve çıkarımda bulunmasının sağlanması, “olayların gelişim sırasını söyler” ifadesi ile sınıflama sıralama, grupta yapmasının önce ve sonra arasında ilişki kurmasının, çıkarım yapmasının, ilişkilendirmesinin ve “soru oluşturur” ifadesi ile sorgulama becerisini geliştirerek öğrenciyi eleştirel düşünmeye sevk ettiği söylenebilir. “Görsel olarak ifade etme”, “drama”, “tahmin” ve başlık üretip önerme ifadelerinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu değerlendirilmiştir. İfade etme, drama yapma, kişiselilik, öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu ve duygu ve düşüncelerini paylaştığı öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Sorunu tespit etme ve çözüm önermeye yönelik öğrenme çıktısı problem çözme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 32 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 63. 8. Sınıf “Hızlı, akıcı ve anlamlandırarak okur.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1.Okumaya hazırlık yapar ve okumayla ilgili temel kuralları uygular.”			X	

“1.1. Okumak için vücudunu doğru kullanır.”				
“1.2. Okuma öncesi gerekli hazırlıkları yapar.”				
“1.3. Okuma araç-gereçlerini doğru kullanır.”				
“1.4. Çevresindekileri rahatsız etmeden okur.”				
“1.5. Okuma amacını belirler.”			X	
“1.6. Okuma yöntemini/teknikini belirler.”			X	
“2. Okuduklarını tam ve doğru anlar.”				
“2.1. Okuduklarının konusunu, temasını ve ana duygusunu bulur.”	X			
“2.2. Okuduklarının ana ve yardımcı düşüncelerini bulur.”	X			
“2.3.Okuduklarında içerikle ilgili farklı türdeki sorulara yanıt verir.”				
“2.4.Okuduklarında sözcük dağarcığı ile ilgili farklı etkinlikleri yapar.”				
“2.5. Okuduklarında cümle bilgisi ile ilgili farklı türdeki etkinlikleri yapar.”				
“2.6. Okuduklarında metin çözümlemeyle ilgili farklı türdeki sorulara yanıt verir.”				
“2.7.Okuduklarına ilişkin kendi sorularını oluşturur.”	X			
“2.8.Okuduklarında sınıflama, sıralama ve gruplama yapar, olayların gelişim sırasını söyler.”	X			
“2.9. Okuduklarını kendi cümleleriyle anlatır/özetler.”			X	
“2.10. Okuduklarına ilişkin kendi başlığını önerir.”		X		
“2.11.Okuduklarını görsel olarak/görselleri kullanarak ifade eder.”		X	X	
“2.12. Okuduklarıyla ilgili drama yapar.”		X	X	
“2.13. Okuduklarından yola çıkarak kendi yaşamından örnekler verir.”			X	
“2.14. Okudukları ile ilgili kendi düşüncelerini paylaşır.”			X	

“2.15. Okudukları ile önceden okuduklarını karşılaştırır.”	X			
“2.16. Okuduklarından hareketle tahminler yapar.”		X		
“2.17. Okuduklarında içerikle ilgili sorunları belirler ve farklı çözüm önerileri sunar.”				X
“2.18. Okuduklarında yazarın veya şairin amacını belirler.”	X			
“2.19. Okuduklarından çıkarımlar yapar.”	X			
“3. Ele alınan bir metni farklı okuma türlerine göre okur.”				
“3.1. Sesli okur.”				
“3.2. Sessiz okur.”				
“3.3. Grupça okur.”				
“3.4. Drama yaparak okur.”		X	X	
“3.5. Ekrandan ve görsel okur.”				
“3.6. Serbest okur.”				
“4. Sınıf içinde ve dışında okuma ile ilgili etkinliklere istekli olarak katılır.”				
“4.1. Okuma ödevlerini yapmada istekli olur.”				
“4.2. Farklı amaçlar için okumaya istekli okur.”				
“4.3.Farklı türdeki metinleri okumak için istekli olur.”				
“4.4. Kendi kültürüne özgü metinleri okumak için istekli olur.”				
“4.5. Farklı konulardaki metinleri okumak için istekli olur.”				
“4.6. Farklı yazar ve şairlerin eserlerini okumak için istekli olur.”				
“4.7. Okumanın önündeki engelleri bilir ve ortadan kaldırmaya istekli olur.”				

Tablo 63 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 7’sinin eleştirel düşünme becerisine, 5’inin yaratıcı düşünme becerisine, 9’unun yansıtıcı düşünme becerisine,

1'inin problem çözme becerisine yönelik olduğu bulgusu saptanmıştır. 2.11, 2.12 ve 3.4 numaralı öğrenme çıktılarının birden fazla beceri alanına yönelik olduğu tespit edilmiştir. Eleştirel düşünme becerisi kapsamında değerlendirme yapılırken öğrenme çıktılarının “konusunu, ana ve yardımcı düşüncelerini bulur” ifadesinden hareketle öğrencinin verilere göre değerlendirme yapmasının, ilişkilendirmesinin ve çıkarımda bulunmasının sağlanması, birinin söylediklerini irdeleyip neyi amaçladığını tespit etmesi, çıkarımlarda bulunması, “karşılaştırır” ifadesi ile mukayese etmesinin, “olayların gelişim sırasını söyler” ifadesi ile sınıflama sıralama, grupta yapmasının önce ve sonra arasında ilişki kurmasının ve “soru oluşturur” ifadesi ile sorgulama becerisini geliştirerek öğrenciyi eleştirel düşünmeye sevk ettiği söylenebilir. Görsel olarak ifade etme, drama, tahmin ve başlık önerme ifadelerinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu değerlendirilmiştir. Drama ve öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu, duygu ve düşüncelerini paylaştığı, kendini ifade ettiği öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Sorunu tespit etme ve çözüm önermeye yönelik öğrenme çıktısı problem çözme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 42 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 64. 8. Sınıf “Kendini sözlü olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Konuşmaya hazırlık yaparak konuşmayla ilgili temel kuralları uygular.”			X	
“1.1. Konuşmalarında sesini doğru ve etkili kullanır.”				
“1.2. Konuşmalarında vurgu, durak, ton, kavşak, ezgi ve ulama gibi ses üstü birimleri doğru ve etkili kullanır.”				

“1.3. Konuşmalarında beden dilini etkili olarak kullanır.”				
“1.4. Görgü kurallarına uyarak konuşur.”				
“1.5. Dinleyicileri dikkate alarak konuşur.”				
“1.6. Konuşma amacını belirler.”			X	
“1.7. Konuşma konusunu belirler.”				
“1.8. Konuşma yöntemini/teknikini belirler.”			X	
“2. Konuşurken kendini tam ve doğru olarak ifade eder.”				
“2.1. Belirlediği amaca uygun konuşur.”				
“2.2. Konuşma amacını gerçekleştirebilmek için uygun teknik ve yöntemleri kullanır.”			X	
“2.3. Belirlediği konuya uygun konuşur.”				
“2.4. Konuşmaları sırasında bir düşünceden ötekine geçerken mantıksal bir akış ve bütünlük sağlar ve bunu sağlamak için uygun geçiş sözcükleri kullanır.”				
“2.5. Konuşmalarında sözcükleri doğru ve anlamına uygun kullanır.”				
“2.6. Konuşmalarında gerekli dil bilgisi kurallarına uyar.”				
“3. Konuşma türlerine uygun konuşur.”			X	
“3.1. Hazırlıksız konuşma yapar.”		X		
“3.2. Hazırlıklı konuşma yapar.”		X		
“4. Kendini sözlü olarak ifade etmek için istekli olur.”				
“4.1. İyi bir konuşmacı olmanın gerektirdiği becerileri geliştirmede istekli olur.”				
“4.2. Konuşmadaki sorunları düzeltmede istekli olur.”				
“4.3. Doğru ve etkili konuşan kişileri örnek almaya istekli olur.”				

“4.4. Kendine uygun bir konuşma üslubu geliştirmeye istekli olur.”				
“4.5. Sınıftaki seslendirme ve konuşma etkinliklerine katılmaya istekli olur.”				

Tablo 64 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 2’sinin yaratıcı düşünmeye, 5’inin yansıtıcı düşünmeye yönelik olduğu ve diğer becerilere hitap eden öğrenme çıktısı bulunmadığı tespit edilmiştir. Birden fazla beceriye hitap eden öğrenme çıktısı bulgusuna rastlanmamıştır. Hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma yapma üreticilikle ilişkilendirilip yaratıcı düşünme becerisi olarak değerlendirilmiştir. Öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu ve “türe uygun” konuştuğu öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme becerisi olarak değerlendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 25 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 65. 8. Sınıf “Kendini yazılı olarak ifade eder.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Yazmaya hazırlık yapar ve yazmayla ilgili temel kuralları uygular.”			X	
“1.1.Yazma öncesi gerekli hazırlıkları yapar.”				
“1.2.Yazı araç-gereçlerini doğru kullanır.”				
“1.3.Yazılı metinleri oluşturmak için gerekli biçimsel özelliklere dikkat eder.”				
“1.4.Yazıdaki düzeltme sembollerini tanır.”				
“1.5. Yazma amacını belirler.”			X	
“1.6. Yazacağı metin türünün özelliklerini dikkate alır.”				
“2. Yazarken kendini tam ve doğru olarak ifade eder.”				

“2.1. Yazı planını oluşturur.”			X	X
“2.2. Yazıdaki her paragrafta ayrı bir duygu veya düşüncüyü ele alır.”			X	
“2.3. Yazacaklarını belli bir sıraya koyar.”				
“2.4. Yazılarında sözcükleri doğru ve anlamına uygun kullanır.”				
“2.5. Duygu ve düşüncelerini düzeyine uygun olarak etkileyici biçimde yazar.”		X	X	
“2.6. Yazının konusuyla ilgili, kısa ve etkileyici bir başlık yazar.”		X		
“2.7. Yazı türüne uygun biçimde yazar.”			X	
“2.8. Dilbilgisi(yazım) kurallarına uyararak yazar.”				
“2.9. Noktalama işaretlerini doğru kullanarak yazar.”				
“3. Farklı türlerde yazma etkinlikleri yapar.”				
“4. Kendini yazılı olarak ifade etmek için istekli olur.”				
“4.1. İyi yazabilmek için gerekli olan bilgi ve becerileri geliştirmede istekli olur.”				
“4.2. Yazma sorunlarını belirlemede istekli olur.”				
“4.3. Karşılaştığı yazılı anlatım yanlışlarını düzeltmede istekli olur.”				
“4.4. Kendine ait bir yazı stili oluşturmaya istekli davranır.”				
“4.5. Güzel ve okunaklı yazı yazmaya istekli olur.”				
“4.6. Yazdıklarına ilişkin eleştirileri dikkate alır.”			X	

Tablo 65 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 2’sinin yaratıcı düşünme becerisine, 7’sinin yansıtıcı düşünme becerisine ve 1’inin problem çözme becerisine yönelik olduğu tespit edilmiş; eleştirel düşünme becerisine hitap eden öğrenme çıktısı bulgusuna rastlanmamıştır. 2.1 ve 2.5 numaralı öğrenme çıktılarının birden fazla düşünme becerisine hitap ettiği saptanmıştır. Metin yazma ve başlık önermenin üretme eyleminden hareketle yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik

olduğu değerlendirilmiştir. Öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetmede aktif olduğu, duygu ve düşüncelerini ifade ettiği, eleştirileri dikkate aldığı öğrenme çıktıları yansıtma ile ilişkilendirilmiş ve yansıtıcı düşünme becerisi olarak değerlendirilmiştir. 2.1 numaralı öğrenme çıktısı işlem basamaklarını oluşturmaya yönelik olduğu için problem çözme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Tutum ifadeleri beceri kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu tabloda toplam 25 öğrenme çıktısı değerlendirilmiştir.

Tablo 66. 8. Sınıf “Farklı yazar, şair ve yazın türlerini tanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1.Yazın alanında belli başlı yazar ve şairleri tanır.”				
“2.Farklı yazınsal türleri tanır ve ayırt eder.”	X			

Tablo 66 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 1’inin eleştirel düşünme becerisine yönelik olduğu tespit edilmiş olup “ayırt etme” ifadesi eleştirel düşünme becerisiyle ilişkilendirilmiştir.

Tablo 67. 8. Sınıf “Yazınsal türlerdeki iletileri kendi yaşantısı ile içselleştirir.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Yazınsal metinler aracılığıyla edindiği bilgi, beceri ve tutumları kendi yaşamında uygular.”			X	

“1.1. Yazınsal metinleri okurken hangi duyguları yaşadığını belirtir.”			X	
“1.2. Yazınsal metinlerde karşılaştığı karakterlerin kendiyle benzeyen ve ayrılan yönlerini belirtir.”	X		X	

Tablo 67 incelendiğinde öğrenme çıktılarının 3’ünün de yansıtıcı düşünme becerisine yönelik olduğu ve 1.2 numaralı öğrenme çıktısının aynı zamanda eleştirel düşünme becerisine de hitap ettiği tespit edilmiştir. Kendini değerlendirme, duygularını ifade etme öğrendiklerini yaşamına yansıtma yönleriyle öğrenme çıktıları yansıtıcı düşünme; mukayese etme de eleştirel düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir.

Tablo 68. 8. Sınıf “Düzeyine ve ilgisine uygun farklı konularda yazınsal türlere yönelik ürünler oluşturur.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1.Farklı şiir türleri ile ilgili düzeyine uygun şiirler oluşturur.”		X		
“2. Farklı düz yazı türleri ile ilgili düzeyine uygun metinler oluşturur.”		X		

Tablo 68 incelendiğinde öğrenme çıktılarının her ikisi de metin ve şiir yazarak üretme ile ilişkilendirilip yaratıcı düşünme becerisi olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 69. 8. Sınıf “Yazın aracılığıyla sanatsal bakış açısı geliştirir ve kendi yazın tarzını belirler.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1.Türkçe öğretiminin bir parçası olan sanat etkinliklerine katılmaya istekli olur.”				
“1.1. Okuduğu veya kendi yazdığı yazınsal metni görsel sanatlarla ilişkilendirip geliştirir.”	X	X		
“1.2. Okuduğu veya kendi yazdığı yazınsal metni işitsel/fonetik sanatlarla ilişkilendirir.”	X	X		
“1.3.Okuduğu veya kendi yazdığı yazınsal metni dramatik/ritmik sanatlarla ilişkilendirir.”	X	X		
“2. Karşılaştığı farklı yazınsal metinleri düzeyine uygun olarak eleştirir.”	X			
“3. Belirli bir yazın türünü okumaktan ve belirli bir yazınsal türde yazmaktan zevk alır.”				

Tablo 69 incelendiğinde öğrenme çıktılarının 4’ünün eleştirel düşünme becerisine, 3’ünün yaratıcı düşünme becerisine yönelik olduğu tespit edilmiştir. Diğer beceri alanlarına hitap eden öğrenme çıktısı bulgusuna rastlanmamıştır. İlişkilendirme ve eleştirme ifadeleri eleştirel düşünme becerisiyle alakalı olup disiplinlerarasılık ile farklı düzlemde ilişkilendirme yapılması yaratıcılık olarak değerlendirilmiştir. 1.1, 1.2 ve 1.3 numaralı öğrenme çıktılarının birden fazla beceri alanına yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 70. 8. Sınıf “Kendi sözcük dağarcığını geliştirir ve kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Söz varlığının yapısal, anlamsal ve işlevsel özelliklerini kavrar.”				
“1.1. Metin incelemeleri yoluyla söz varlığının yapısını, anlamını ve işlevini kavrar.”	X			
“1.2. Metinlerden bağımsız olarak oyun, drama vb. etkinlikler aracılığıyla söz varlığının yapısını, anlamını ve işlevini kavrar.”		X		
“1.3. Dilbilgisi çalışmalarından yola çıkarak söz varlığının yapısı, anlamı ve işlevini kavrar.”	X			

Tablo 70 incelendiğinde öğrenme çıktılarından 2’sinin eleştirel düşünme becerisine, 1’inin yaratıcı düşünme becerisine yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bağlamdan hareketle ve bağlamla ilişkilendirilerek anlamını ve işlevini kavrama eleştirel düşünme; drama ile de yaratıcı düşünme becerisi ilişkilendirilmiştir.

Tablo 71. 8. Sınıf “Kıbrıs kültürüne ve Kıbrıs ağızına sahip çıkar.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1.Kıbrıs kültürünü ve Kıbrıs ağızı özelliklerini benimser.”				

Tablo 71 incelendiğinde öğrenme çıktısının tutum ifadesi olması sebebiyle beceri kapsamında değerlendirilmemiştir.

Tablo 72. 8. Sınıf “Dili, farklı amaçlar için kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Türkçeyi güzel kullanmaya özen gösterir.”				
“2. Dilin kullanım amaçlarının farklılaştığını bilir ve yazılı-sözlü dilde uygulamalar gerçekleştirir.”	X		X	
“2.1. Günlük dilin özelliklerini bilir ve yazarken, konuşurken günlük dili kullanır.”			X	
“2.2. Resmi dilin özelliklerini bilir ve kullanır.”			X	
“2.3. Yazınsal dilin özelliklerini bilir ve kullanır.”			X	
“2.4. Bilimsel dilin özelliklerini bilir ve kullanır.”			X	

Tablo 72 incelendiğinde öğrenme çıktılarının 1’inin eleştirel düşünme becerisine, 5’inin yansıtıcı düşünme becerisine yönelik olduğu bulgusu saptanmıştır. Öğrenmeleri yaşantıya aktarma ve uygulama yansıtıcı düşünme; farklılıkları bilme eleştirel düşünme ilişkilendirilmiştir. 2 numaralı öğrenme çıktısının birden fazla beceri alanına yönelik olduğu tespit edilmiştir. Tutum ifadesi beceri kapsamında değerlendirilmemiştir.

Tablo 73. 8. Sınıf “Bilgi ve iletişim teknolojilerini Türkçe dersine uygun olarak kullanır.” Program Çıktısının Öğrenme Çıktıları ve Yönelik Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerileri

Öğrenme Çıktısı	Üst Düzey Düşünme Becerileri			
	Eleştirel Düşünme	Yaratıcı Düşünme	Yansıtıcı Düşünme	Problem Çözme
“1. Türkçe dersi ile ilgili çalışmalarında bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.”			X	

Tablo 73 incelendiğinde öğrenme çıktısının öğrencinin çalışmalarında yol-yöntem-strateji belirlemesine yönelik olması sebebiyle yansıtıcı düşünme olarak değerlendirilmiştir.

8. sınıf düzeyinde toplam 149 öğrenme çıktısı değerlendirilmiş olup bunlardan 22’sinin eleştirel düşünme becerisine, 19’unun yaratıcı düşünme becerisine, 40’ının yansıtıcı düşünme becerisine, 3’ünün problem çözme becerisine yönelik olduğu bulgusu tespit edilmiştir. Birden fazla beceri alanına hitap eden öğrenme çıktısı sayısı ise 12’dir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Düşünme becerilerini geliştirme faaliyetleri son yıllarda pek çok ülkenin gündeminde olup birçok ülkenin eğitim alanında önemli sorunlarından biri haline gelmiştir. Yapılan araştırmalar öğrencilerin düşünme becerilerini yeterince geliştiremedikleri ve bu sebeple birtakım güçlüklerle karşılaştıklarını göstermiştir (Güneş, 2012). Çağımızda küreselleşen dünya ihtiyaçlarını karşılama noktasında düşünme becerilerini geliştirme çabası, yerini üst düzey düşünme becerilerini geliştirme çabasına bırakmakta zorunlu kılmıştır. Konunun önemi sebebiyle okullarda bu becerilerin geliştirilmesi gerekmektedir. Eğitim öğretim faaliyetlerini planlama ve öğrencilere bu becerileri kazandırma noktasında öğretim programlarının rolü oldukça büyüktür. Mevcut programlar üst düzey düşünme becerileri bağlamında değerlendirilmeli ve bu noktada eksiklikler var ve program yetersizse birtakım iyileştirmelere gidilmeli, yeni programlar hazırlanmalıdır. Türkçe eğitimi alanında KKTC 2018 Temel Eğitim Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın üst düzey düşünme becerileri bağlamında ele alındığı herhangi bir lisansüstü çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışma ile KKTC 2018 Temel Eğitim Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan öğrenme çıktılarının üst düzey düşünme becerileri açısından değerlendirilerek konunun önemine dikkat çekilmesi ve araştırmacılara konu ile ilgili yapacakları çalışmalarda katkı sağlaması hedeflenmiştir.

2018 KKTC Temel Eğitim Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan öğrenme çıktılarının üst düzey düşünme becerileri açısından değerlendirilmesini amaçlayan bu çalışmada araştırma kapsamında toplam 1002 öğrenme çıktısı, tablolar halinde listelenerek değerlendirilmiştir. Hiçbir üst düzey düşünme becerisine hitap etmeyen öğrenme çıktıları ve tutum ifadeleri tablolarda işaretlendirilmeden verilmiştir. Böylelikle programdaki üst düzey düşünme becerilerine yönelik eksiklikler tespit edilerek öğrencilerin eğitim öğretim sürecinden en iyi şekilde verim almaları noktasında tespit edilen eksikliklerde iyileştirme ve geliştirme yoluna gidilmesinin gerekliliğine dikkat çekilecek ve konu ile ilgili girişimlerde bulunulmasının önü açılacaktır.

Araştırma kapsamında elde edilen verilere göre 1. sınıf düzeyinde üst düzey düşünme becerilerine hitap eden öğrenme çıktısı sayısı 36; 2. sınıf düzeyinde üst düzey düşünme becerilerine hitap eden öğrenme çıktısı sayısı 41; 3. sınıf düzeyinde üst düzey düşünme becerilerine hitap eden öğrenme çıktısı sayısı 55; 4. sınıf düzeyinde üst düzey düşünme becerilerine hitap eden öğrenme çıktısı sayısı 59; 5. sınıf düzeyinde üst düzey düşünme becerilerine hitap eden öğrenme çıktısı sayısı 58; 6. sınıf düzeyinde üst düzey düşünme becerilerine hitap eden öğrenme çıktısı sayısı 81; 7. sınıf düzeyinde üst düzey düşünme becerilerine hitap eden öğrenme çıktısı sayısı 81; 8. sınıf düzeyinde üst düzey düşünme becerilerine hitap eden öğrenme çıktısı sayısı 84'tür. Tüm öğrenme çıktılarından 108'inin eleştirel düşünme becerisine, 117'sinin yaratıcı düşünme becerisine, 257'sinin yansıtıcı düşünme becerisine, 18'inin problem çözme becerisine yönelik olduğu bulgusu saptanmıştır. Birden fazla beceri alanına hitap eden öğrenme çıktısı sayısı 64 olup bu öğrenme çıktılarının tamamının iki beceri alanına yönelik olduğu tespit edilmiştir. 1002 öğrenme çıktısından üst düzey düşünme becerilerine hitap eden öğrenme çıktısı sayısı toplam 500'dür. Eleştirel düşünme becerisine yönelik öğrenme çıktılarının tüm öğrenme çıktılarına oranı %10.77, yaratıcı düşünme becerisine yönelik öğrenme çıktılarının tüm öğrenme çıktılarına oranı %11.67, yansıtıcı düşünme becerisine yönelik öğrenme çıktılarının tüm öğrenme çıktılarına oranı %25,64' tür. Problem çözme becerisine yönelik öğrenme çıktılarının tüm öğrenme çıktılarına oranı % 1.79 olmakla birlikte bu oran oldukça azdır. Birden fazla beceri alanına hitap eden öğrenme çıktılarının tüm öğrenme çıktılarına oranı ise %6.38'dir. Herhangi bir üst düzey düşünme becerisine hitap eden öğrenme çıktılarının sayısının tüm öğrenme çıktılarına oranı %49.90'dır. Öğrenme çıktılarının en fazla hitap ettiği üst düzey düşünme becerisinin yansıtıcı düşünme; en az hitap ettiği üst düzey düşünme becerisinin ise problem çözme becerisi olduğu saptanmıştır. Yansıtıcı düşünme becerileri kapsamında öğrencinin kendi öğrenme sürecinde yol, yöntem ve teknik belirleme noktasında aktif olduğu, duygu ve düşüncelerini paylaşıp öğrenmelerini açıklayıp ifade ettiği, canlandırmalar ve dramalar yaptığı öğrenme çıktılarının yoğunlukta olduğu ve bu beceriye her sınıf düzeyinde yer verildiği görülmektedir. Yaratıcı düşünme becerileri kapsamında görselliğin her sınıf düzeyinde ön planda olduğu, öğrencinin öğrenmelerini görsel olarak aktarmasının sağlanmaya çalışıldığı,

canlandırmalara ve dramalara yer verildiği görülmektedir. Üreticilik noktasında her sınıf düzeyinde öğrenciden metin yazmasının istendiği ve 1. sınıf düzeyi haricinde başlık önermesinin istendiği tespit edilmiştir. Eleştirel düşünme becerisi kapsamında öğrenme çıktılarında ilişkilendirme, karşılaştırma ve sorgulama becerilerinin yoğunlukta olduğu görülmektedir. Problem çözme becerilerine yönelik öğrenme çıktılarında ise en fazla istenen öğrencinin sorunu tespit etmesi ve çözüm önerisinde bulunmasıdır. Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde programda öğrenme çıktıları açısından her üst düzey düşünme becerisine yeterince ve eşit oranda yer verilmediği söylenebilir. Üst düzey düşünme becerisine yönelik en fazla öğrenme çıktısı sayısı 8. sınıf düzeyinde yer almakla birlikte sınıf düzeyleri arasında genel olarak denge sağlanamamıştır. Bu konuda bir denge sağlanması gerekmektedir çünkü bu beceriler birbirinden kopuk değildir, birbirini tamamlayıcı niteliktedir (Akt. Söylemez, 2018b). Dikkati çeken bir diğer önemli husus da konuşma becerisine yönelik olan “Kendini sözlü olarak ifade eder.” program çıktısına 1. sınıf düzeyinde yer verilmediğidir.

Türkçe dersi için yapılmış olan benzer değerlendirme çalışmaları incelendiğinde Kılıç ve Kabadayı (2022) MEB’in Türkçe dersi için hazırlamış olduğu öğretim programında yer alan 5. sınıf düzeyindeki kazanımları üst düzey düşünme becerileri açısından değerlendirdikleri çalışmada kazanımların birden fazla üst düzey düşünme becerisine yönelik olduğunu ancak dil becerileri açısından bakıldığında her düşünme becerisine aynı ağırlıkta yer verilmediği bulgusunu saptanmışlardır. Yapılan iki çalışmada 5. sınıf düzeyi karşılaştırıldığında KKTC Temel Eğitim Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda birden fazla beceri alanına hitap eden kazanım/öğrenme çıktısı sayısı açısından farklılık olduğu ancak kazanımlarda/öğrenme çıktılarında her üst düzey düşünme becerisine aynı ağırlıkta yer verilmediği bulgusu noktasında paralellik gösterdiği söylenebilir. Ünveren Kapanadze (2018) MEB’in hazırladığı programda 1-8. sınıf düzeylerinde yer alan ortak kazanımları değerlendirdiği çalışmada kazanımların birçoğunun, doğrudan doğruya bir ya da birden fazla düşünme becerisini ifade eden, bunu açık bir şekilde ortaya koyan bir yapıda olmadığı ve üst düzey düşünme becerilerinin hepsinin kazanımlara aynı düzeyde ve frekansta sindirilmediği bulgusu saptanmıştır. Bu araştırmada da elde edilen bulgular bu yöndedir. Özdemir (1998; akt. Kılıç ve

Kabadayı, 2022) çalışmasında sınıf düzeyi yükseldikçe düşünme becerilerinin niteliğinin ve niceliğinin arttığı sonucuna varmıştır. Bu çalışmada da sınıf düzeyi yükseldikçe üst düzey düşünme becerilerine hitap eden öğrenme çıktısı sayısı artmaktadır. Söylemez (2018b) de MEB'in hazırlamış olduğu Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan 4-8. sınıf düzeylerine ait temel dil becerileri kazanımlarını üst düzey düşünme becerileri açısından değerlendirdiği çalışmasından elde ettiği bulgulara göre problem çözme becerisine yönelik kazanımların oldukça sınırlı olduğunu ve her düşünme becerisine aynı ağırlıkta yer verilmediğini tespit etmiştir. Her iki program karşılaştırıldığında elde edilen bulguların bu açıdan aynı olduğu görülmektedir. Programlar açısından bu oldukça önemli bir eksikliklerdir. Problem çözme becerisi hayatın her alanında karşılaşılabilecek engelleri aşma noktasında öğrencinin ihtiyacı olacak en önemli becerilerden biridir. Diğer üst düzey düşünme becerileri ile ilişkisi de göz ardı edilmemelidir. “Düşünme biçimleri doğaları gereği birbirini tamamlar niteliktedir” (Kılıç ve Kabadayı, 2022). Bir becerinin gelişimi ötekilerinin gelişimini de olumlu yönde etkileyecektir.

Programların eğitim öğretim faaliyetlerine rehberlik etmesi oldukça önemli olmakla birlikte tek başına yeterli değildir. Ders kitapları öğretim programlarındaki becerilerin kazandırılması noktasında en önemli yardımcı kaynaklardan biridir. Öğrencilerin rahatça erişim sağlayabildiği ders kitapları, programda kazandırılması hedeflenen beceriler için etkinlikler aracılığıyla öğrenciye uygulama, pratik yapma ve pekiştirme imkânı sağlar, bilgi ve becerilerin kalıcılığını artırır. Üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesi açısından ders kitapları programı destekler nitelikte olmalıdır. Konuyla ilgili Sarıkaya ve Şakiroğlu (2021) KKTC 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinlikleri Yenilenmiş Bloom Sınıflandırması'na göre inceledikleri çalışmada etkinliklerin büyük kısmının (%84.87) “alt düzey bilişsel beceri basamakları”na, çok az bir kısmının da (%15.13) “üst düzey bilişsel beceri basamakları”na uygun olduğunu saptamışlardır. Pek çok araştırmacıya göre üst düzey düşünme becerileri Bloom taksonomisinden türetilmiştir (Bozer Özaraç, 2013: 11); dolayısıyla etkinliklerin de program gibi üst düzey düşünme becerilerini geliştirebilecek potansiyelde olmadığı söylenebilir.

Bireylerin çağı yaşayabilmesi ve çağı ileriye taşıyabilmesi için kendini geliştirmesi gerekmektedir. Eğitim öğretim faaliyetleri ile insanların küçük yaşlardan

itibaren okullarda kendini geliştirmesi sağlanmaktadır. Okullarda ne öğretilereği ÷lkelerin eğitim politikaları doğrultusunda olmakla birlikte hangi becerilerin öğretilereği öğretim programları kapsamındaır. Öğretim programları eğitim öğretim sürecinin planlı ve programlı bir şekilde ilerlemesini sağlayan ve öğrencilere kazandırılması hedeflenen becerileri içeren, konunun uzmanları tarafından hazırlanmış, sürece rehberlik eden kaynaklardır. Günümüz koşullarına uygun programların geliştirilmesi ve okullarda öğrencilere gerekli becerilerin kazandırılması zorunluluk haline gelmiştir. Üst düzey düşünme becerileri de okullarda öğrenciye kazandırılması gereken önemli becerilerdendir. Birey yaşamın her alanında eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, yansıtıcı düşünme ve problem çözme becerilerini işe koşmaktadır. Kişinin gelişmişlik seviyesi bu becerilerin gelişimi ile doğru orantılıdır (Güneş, 2012). ÷lkelerin gelişimi de bireylerin gelişimi ile doğru orantılıdır. Bir ÷lkede eğitime verilen önem o ÷lkenin gelecekteki konumunu tayin etmektedir. Nitelikli programlar aracılığı ile öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini geliştirmek temelde bireyin gelişimine katkı sağlamakla birlikte ÷lke için de artıları oldukça fazladır. Bireyin anadilini etkin bir biçimde öğrenmesi yaşamsal bir gerekliliktir. Birey kendi anadilinde yetkinliğe ulaştıkça düşünme, yaratma, iletişim kurma, tartışma gibi birçok beceriyi başarılı bir biçimde gerçekteştirebilecektir. Bireyin anadili becerisi geliştikçe anlama ve anlatma becerileri, dolayısıyla diğer derslerdeki akademik başarısı da gelişecektir (KKTC Temel Eğitim Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2018: 25); bu sebeple Türkçe dersi sadece bir ders olmaktan fazlasıdır. Her iki konunun önemi göz önünde bulundurulunca Türkçe dersi öğretim programlarının üst düzey düşünme becerileri bağlamında geliştirilmesinin oldukça önemli bir gereklilik olduğu söylenilebilir. Bu bağlamda KKTC Temel Eğitim Türkçe Dersi Programı'nda yer alan öğrenme çıktılarında üst düzey düşünme becerilerine yeterince ve eşit oranda yer verilmesi yönünde bir güncelleme yapılması gerekmektedir.

Araştırmaların sınırlılıkları sebebi ile bazı bulgulara ulaşılamamış ve konu ile ilgili yapılacak çalışmalarda araştırmacılara;

- Öğrenme çıktılarının üst düzey düşünme bağlamında hedefine ulaşma seviyesi,

- Öğretmenlerin üst düzey düşünme becerilerini geliştirilmesine yönelik görüş ve uygulamaları,
- KKTC Temel Eğitim Türkçe dersi Öğretim Programı ile MEB'in hazırlamış olduğu Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019)'ında yer alan tüm sınıf düzeylerindeki kazanımların üst düzey düşünme becerilerine uygunluğu açısından karşılaştırılması,
- KKTC 1-8. sınıf Türkçe dersi kitaplarında yer alan etkinliklerin üst düzey düşünme bağlamında değerlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Altın, M. ve Saracaloğlu, S., 2018. Yaratıcı Eleştirel ve Yansıtıcı Düşünme: Benzerlikler-Farklılıklar. Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi, 4(1), 1-9.
- Aslan, H., 2019. İlkokul Dördüncü Sınıf Fen Bilimleri Öğretim Programının ve Uygulamaların Öğrencilere Üst Düzey Düşünme Becerilerini Kazandırma Durumlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Aydın, M. ve Çelik, T., 2013. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34, 169-181.
- Başoğlu, N. ve Mutlu, B., 2012. İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Eleştirel Düşünme Eğitime Uygunluğu. Kastamonu Eğitim Dergisi, 20(3), 983-998.
- Bayra, E., 2020. Özel Yetenekli Öğrencilerin Üst Düzey Düşünme Becerileri, Teknoloji ve Tasarıma Yönelik Eğitim Teknolojileri Öz Yeterlikleri. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bozer Özaraç, E. N., 2019. Ortaokul &. Sınıf Türkçe Dersinde Sokratik Sorgulama Yöntemi Uygulamasının Üst Düzey Düşünme Becerilerine Etkisi. Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Cengiz, C., Karataş, F., Ö., 2016. Yansıtıcı Düşünme ve Öğretimi. Millî Eğitim, 211, 5-27.
- Cüceloğlu, D., 2008. *İyi Düşün Doğru Karar Ver*. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Çakır, N., 2013. Üniversite Eğitiminin Üst Düzey Düşünme Becerilerinin Gelişimine Etkisi. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çepni, S., 2014. *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Celepler Matbaacılık, Trabzon.
- Çınar, D., 2007. İlköğretim Fen Eğitiminde Probleme Dayalı Öğrenme Yaklaşımının Üst Düzey Düşünme Becerilerine ve Akademik Risk Alma Düzeyine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Davaslıgil, Ü., 1994. Yüksek Gizli Güce Sahip Lise Öğrencilerinin Yaratıcılıkları Üzerine Bir Deneysel Araştırma. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 6, 53-68.
- Demirel, Ö., 2021. *Eğitim Sözlüğü*. Pegem Akademi, Ankara.
- Demirel, Ö., 2021. *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulamaya*. Pegem Akademi, Ankara.

- Dere, Z., 2017. Yaratıcılık ve Geliştirilmesi Dersinin Öğretmen Adaylarının Yaratıcılıklarına Etkisinin İncelenmesi. *Social Sciences Studies Journal*, 3(10), 1192-1199.
- Descartes, R., 1637. *Söylem: Usun Doğru Yönetimi ve Bilimlerde Gerçeklik Arayışı için Yöntem Üzerine*. (Çev. Aziz Yıldırım, 2011), İdea Yayınevi, İstanbul.
- Eğmir, E., 2016. Eleştirel Düşünme Becerisi Öğretim Programının Hazırlanması, Uygulanması ve Değerlendirilmesi. Doktora Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Erol, Y., 2021. 7. Sınıf Fen Bilimleri Ders Kitaplarındaki Soruların Üst Düzey Düşünme Becerileri Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Gülveren, H., 2007. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Becerileri ve Bu Becerileri Etkileyen Eleştirel Düşünme Faktörleri. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Güneş, F., 2012. Öğrencilerin Düşünme Becerilerini Geliştirme. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 32, 127-146.
- <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 19.10.2021).
- Karakoç, C., 2019. Yansıtıcı Düşünme Beceri Algılarının Türkçe Öğretmenlerinin Problem Çözme Beceri Algılarını Yordamasının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Karalı, Y., 2012. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Karasar, N., 2022. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Karataş, S. ve Özcan, S., 2010. Yaratıcı Düşünme Etkinliklerinin Öğrencilerin Yaratıcı Düşüncelerine ve Proje Geliştirmelerine Etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 225-243.
- Kaya, H., 1997. Üniversite Öğrencilerinde Eleştirel Akıl Yürütme Gücü. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kılıç, F. ve Kabadayı, H., 2022. Türkçe Dersi Öğretim Programı 5. Sınıf Düzeyindeki Kazanımların Üst Düzey Düşünme Becerileri Açısından İncelenmesi. *Millî Eğitim*, 235, 2107-2132.
- Kırnık, D., 2010. İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Dersinde Yansıtıcı Düşünmeyi Geliştirici Etkinliklerin Öğrenci Başarısına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- KKTC Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı, 2018. Temel Eğitim Türkçe Dersi Öğretim Programı (1.- 8. Sınıflar). Talim ve Terbiye Dairesi, KKTC.
- Kutlu, O. ve Vural, A., 2004. Eleştirel Düşünme: Ölçme Araçlarının İncelenmesi ve Bir Güvenirlilik Çalışması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2), 189-200.
- Kutlu, Ö., Doğan, C. D. ve Karakaya, İ., 2017. Öğrenci Başarısının Belirlenmesinde Yeni Yaklaşımlar. *Ölçme ve Değerlendirme Performansa ve Portfolyoya*

- Dayalı Durum Belirleme Ölçme ve Değerlendirme*. Pegem Akademi, Ankara, 1-25.
- MEB, 2005. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5. Sınıf). Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.
- MEB, 2006. Sosyal bilgiler 6-7. Sınıf Programı. Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.
- Merriam, S. B., 2018. *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. (Çev. Selahattin Turan), Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Miles, M. B. and Huberman, H. B., 1994. *Qualitative Data Analysis*. Sage Publications.
- Ödemiş, K., 2019. Yedinci Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Üst Düzey Düşünme Becerilerinin Gelişimine Uygunluğu Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Özatalay, H., 2007. İlköğretim 1. Kademe Türkçe Öğretim Programında Öğrencilere Kazandırılması Hedeflenen Temel Becerilerin Ders Kitaplarında Kullanılmasına İlişkin Durum Çalışması. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özden, S., 2019. Ortaokul Öğretmenlerinin Yaşam Boyu Öğrenme ile Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Özden, Y., 2021. *Öğrenme ve Öğretme*. Pegem Akademi, Ankara.
- Özdere, Ö., 2011. İlköğretim Birinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki Öyküleyici Metinlerde Düşünme Becerilerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sarikaya, B. ve Şakiroğlu, Y., 2021. KKTC Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Yenilenmiş Bloom Sınıflandırması' na Göre İncelenmesi: 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Örneği. RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, 25, 273-296.
- Sarikaya, B., 2016. Problem Çözme Basamaklarına Göre Yapılandırılmış Görsellerin 6, 7 ve 8. Sınıf İşitme Engelli Öğrencilerin Yazma Becerileri ve Tutumlarına Etkisi. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Sarikaya, B., 2018. Problem Çözme Basamaklarına Göre Yapılandırılmış Görsellerin 6, 7 ve 8. Sınıf İşitme Engelli Öğrencilerin Yazma Becerilerine Etkisi. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 6(70), 57-75.
- Sarikaya, B., 2021. 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Etkinliklerin Üst Düzey Düşünme Becerileri Açısından Değerlendirilmesi. Kuramdan Uygulamaya Sosyal Bilimler Dergisi, 5(1), 71-89.
- Semerci, Ç., 2003. Eleştirel Düşünme Becerilerinin Geliştirilmesi. Eğitim ve Bilim, 28(127), 64-70.
- Sönmez, V., 2020. *Bilim Felsefesi*. Anı Yayıncılık, Ankara.

- Söylemez, Y., 2018a. *Üst Düzey Düşünme Becerileri: Eleştirel Düşünme, Yaratıcı Düşünme, Yansıtıcı Düşünme, Problem Çözme*. Fenomen Yayınları, Erzurum.
- Söylemez, Y., 2018b. 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Kazanımların Üst Düzey Düşünme Becerileri Açısından Değerlendirilmesi. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 63, 345-384.
- Teyfur., M., 2014. Eğitim Bilimlerinde Yeni Yaklaşımlar. *Eğitim Bilimine Giriş*, Ed: Nevin Saylan. Anı Yayıncılık, Ankara, 372-413.
- Tican, C., 2013. Yansıtıcı Düşünmeye Dayalı Öğretim Etkinliklerinin Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Becerilerine, Eleştirel Düşünme Becerilerine, Demokratik Tutumlarına ve Akademik Başarılarına Etkisi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tomaç, B., 2012. Maddeyi Tanıyalım Ünitesinin Eleştirel Düşünme Yöntemiyle Öğretimin Öğrencilerin Üst Düzey Düşünme Becerilerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Konya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Türk Dil Kurumu, Türkçe Güncel Sözlük. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 19.10.2021).
- Türk Dil Kurumu. 1981. *Eğitim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ülger, M., 2012. Düşünme Eğitimi Dersi. *Bilim ve Aklın Aydınlightında Eğitim*, 146, 67-72.
- Ünver, G., 2021. Yansıtıcı Düşünme. *Eğitimde Yeni Yönelimler*, Ed: Özcan Demirel. Pegem Akademi, Ankara, 139-149.
- Ünveren Kapanadze, D., 2019. 2018 Türkçe Öğretim Programındaki Kazanımların Üst Düzey Düşünme Becerileri Bağlamında Değerlendirilmesi. *Millî Eğitim*, 48(223), 83-111.
- Yavaş, S., 2013. İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıkları İle Üst Düzey Düşünme Becerileri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yeşilyurt, E., 2020. Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşünme: Tüm Boyut ve Paydaşlarıyla Kapsayıcı Bir Derleme Çalışması. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(25), 3874-3915.
- Yeşilyurt, E., 2021. Yansıtıcı Düşünme: Tüm Boyut ve Öğelerine Kavramsal Bir Bakış. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 236-256.
- Yıldırım A. ve Şimşek H. 2018. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yıldız, C., Okur, A., Arı, G., Yılmaz, Y., 2013. Yazma Öğretimi. *Yeni Öğretim Programına Göre Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi*, Ed: Cemal Yıldız. Pegem Akademi, Ankara, 217-295.
- Yorulmaz, M., 2006. İlköğretim 1. Kademesinde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünmeye İlişkin Görüş ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi

(Diyarbakır İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Zengin, M. N., 2018. Bilim Merkezlerinin Öğrencilerin Fen Bilimleri Dersindeki Üst Düzey Düşünme Becerileri Üzerine Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	
Doğum Yeri ve Tarihi	
Lisans Öğrenimi	
Yüksek Lisans Öğrenimi	
Bildiği Yabancı Diller	
İş Deneyimi	
Çalıştığı Kurumlar	
İletişim	
E- posta Adresi	
Mezuniyet Tarihi	